

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ
ORTAK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE MESLEK
LİSELERİNİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
(ESENYURT İLÇESİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zeynel Abidin ULUĞ

İstanbul
Mart-2019

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ
ORTAK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE MESLEK LİSELERİNİN
SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
(ESENYURT İLÇESİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zeynel Abidin ULUĞ

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Zeki ILGAR

İstanbul
Mart-2019

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlamış olduğum “**Yönetici Görüşlerine Göre Meslek Liselerinin Sorunları Ve Çözüm Önerileri (Esenyurt İlçesi Örneği)**” adlı çalışmamın bütün aşamalarında bilimsel etik ve akademik kurallara özenle uyduğumu, çalışma içerisindeki bütün verileri bilimsel ahlak ve gelenekler kapsamında elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan ve dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada belirtildiğini beyan ederim.

Zeynel Abidin ULUĞ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Marmara Üniversitesi ile İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Arasında Eğitim Yönetimi ve Denetimi Alanında Ortak Lisansüstü Program Açılmasına İlişkin Protokol kapsamında açılan tezli yüksek lisans programında hazırlanan bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Zeki ILGAR

Üye Doç. Dr. Bilal YILDIRIM

Üye Dr. Öğr. Üyesi Ertuğrul ORAL

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Ömer ÇAHA

Enstitü Müdürü

ÖZET

YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE MESLEK LİSELERİNİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ (ESENYURT İLÇESİ ÖRNEĞİ)

Zeynel Abidin ULUĞ
Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Denetimi
Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi M. Zeki ILGAR
Mart-2019, 104 + XV Sayfa

Bu araştırmanın amacı, meslek liselerinde var olan problemlere yönelik meslek liselerinde görev yapan yöneticilerin görüşlerini ortaya koymaktır. Bu çalışmada nitel araştırmaya dayalı tematik durum çalışması tekniği kullanılarak İstanbul ili Esenyurt ilçesindeki meslek liselerinde görev yapan 9 müdür, 32 müdür yardımcısının görüşleri alınıp araştırmacı tarafından analiz edilmiştir.

İncelemelerin neticesinde, meslek liselerinde görevli yöneticiler devlet bütçesinden okullara ayrılan ödeneğin az olduğunu, okul sanayi işbirliğinin yeterince yapılmadığını, okulların ekonomik olarak zor durumda kaldıklarını ifade etmişlerdir.

Öğretmen niteliğinin önceki yıllara oranla belirgin biçimde düştüğünü, niteliğin olumlu yönde artırılması için öğretmenlerin gelişen teknolojiyi izlemelerini sağlayacak uygulamaların hayata geçirilmesi gerektiğini ve hizmet içi eğitim faaliyetlerine önem verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Öğrenci niteliğinin önceki yıllarda daha iyi olduğunu, şu anda niteliğin hissedilir derecede azaldığını, nitelikli hale getirebilmek için sanayi faaliyetleri ile eşgüdümlü olunması gerektiğini dile getirmişlerdir.

Araç-gereç ve donanımın istenilen seviyeye ulaşmadığını, gelişen teknolojiye ayak uydurabilmek için gelişmiş araç ve gereçlerin temin edilmesi gerekliliğini önemle vurgulamışlardır.

Meslek liselerinde öğrenim görenlerin yükseköğretimde istedikleri alanlara yerleşemediklerini, yükseköğretim sınavlarıyla alakalı ve gerekli uygulamaların hayata geçirilerek talep eden öğrencilerin rahatlıkla yükseköğretime yerleşmeleri sağlanmalıdır şeklinde öneride bulunmuşlardır.

Meslek liselerinde uygulanan mevcut eğitim programlarının eksik ve yetersiz olduğunu, günümüzün ihtiyaçlarına cevap veremediğini, eğitim programlarını tekrar gözden geçirilerek günümüzün ihtiyacını karşılayacak programlar geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Teknik Eğitim, Meslek Lisesi, Eğitim Politikası, Kalkınma Planı, Ekonomi.

ABSTRACT
COMMON PROBLEMS OF VOCATIONAL HIGH SCHOOLS
FROM THE PERSPECTIVE OF SCHOOL ADMINISTRATORS
AND RECOMENDED SOLUTIONS
(ESENYURT SAMPLE)

Zeynel Abidin ULUĞ
Master of Arts, Educational Administration, Supervision,
Supervisor: Assist . Prof. Dr. M. Zeki ILGAR
March - 2019, 104 + XV Pages

The purpose of this study is to put forward the views of administrators working in Vocational High Schools about the common problems of Vocational High Schools. In this study, 9 principals and 32 vice-principals working in Vocational High Schools in Esenyurt, one of the districts in İstanbul, by using thematic case study technique. The data has been gathered by using interview technique, one of qualitative research techniques, and analysed by the researcher.

As a result of the research, the administrators working in Vocational High Schools pointed out that the fund allocated to schools from the state budget is less, school-industry cooperation is not at desired level and school are in difficult situation economically.

The administrators stated that teacher quality was better in previous years, teacher qualifications are not enough now currently, the necessary regulations that will allow the teachers to keep up with technology must be made in order to raise the quality and in-service teacher training activities should be conducted.

The interviewees claimed that students' quality was better when compared to previous years, the quality has decreased nowadays, cooperation with the industry should be done in order to raise the quality.

They also pointed out that the equipment in schools is not enough and new equipment must be provided in order to keep up with technology.

They expressed their opinions that since the learners studying in Vocational High Schools cannot get into the department in which they want to study in higher education, by making necessary regulations in standardized tests, opportunities should be provided for students who wants to study in higher education.

The interviewees also stated that the current curriculum used in Vocational High Schools is deficient and inefficient, it does not meet the needs and therefore, new programmes should be developed in order to meet the required needs by revising current educational programmes.

KeyWords: Vocational and Technical Education, Vocational High School, Education Policy, Development Plan, Economy.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
ÇİZELGELER LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2.Araştırmanın Alt Problemleri	3
1.3. Araştırmanın Amacı	3
1.4.Araştırmanın Önemi	3
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.6.Tanımlar	4
BÖLÜM II	5
İLGİLİ LİTERATÜR	5
2.1.Türk Eğitim Sistemi ve Mesleki Teknik Eğitim	5
2.1.1. Kalkınma Planlarında Meslek Liselerinin Ekonomik Açından Değerlendirilmesi	10
2.1.2. Kalkınma Planlarında Meslek Lisesi Öğretmen Niteliği	15
2.1.3.Kalkınma Planlarında Meslek Lisesi Öğrenci Niteliği.....	19
2.1.4. Kalkınma Planlarında Meslek Liselerinde Araç Gereç ve Donanım	25
2.1.5. Kalkınma Planlarında Yüksek Öğretim	28
2.1.6 Kalkınma Planlarında Meslek Lisesi Eğitim Programları.....	32
2.2. Tarihsel Gelişim	36

2.2.1. Osmanlı İmparatorluğu Dönemi.....	36
2.2.1.1.Osmanlıİmparatorluğu Döneminde Yaygın Eğitim	38
2.2.1.2.Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Örgün Eğitim.....	40
2.2.2. 1923 ve 1960 Yılları Arasında Geçen Dönem	41
2.2.3.Türkiye’de Mesleki Eğitimin Bugünü.....	44
BÖLÜM III.....	50
YÖNTEM.....	50
3.1. Araştırmanın Modeli	50
3.2.Çalışma Grubu.....	50
3.3.Verilerin Toplanması.....	51
3.4. Geçerlilik ve Güvenirlilik.....	52
3.5.Verilerin Analizi.....	53
BÖLÜM IV	54
BULGULAR.....	54
4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular	54
4.1.1. Alt Problem	54
4.1.1.1. Alt Problem Okul Müdürü Görüşleri	54
4.1.1.2. Alt Problem Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri	56
4.1.2. Alt Problem	58
4.1.2.1. Alt Problem Okul Müdürü Görüşleri	58
4.1.2.2. Alt Problem Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri	61
4.1.3. Alt Problem	63
4.1.3.1. Alt Problem Okul Müdürü Görüşleri	64
4.1.3.2. Alt Problem Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri	66
4.1.4. Alt Problem	68
4.1.4.1. Alt Problem Okul Müdürü Görüşleri	69
4.1.4.2. Alt Problem Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri	71

4.1.5. Alt Problem	73
4.1.5.1. Alt Problem Okul Müdürü Görüşleri	73
4.1.5.2. Alt Problem Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri	76
4.1.6. Alt Problem	78
4.1.6.1. Alt Problem Okul Müdürü Görüşleri	78
4.1.6.2. Alt Problem Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri	80
BÖLÜM V.....	83
TARTIŞMA VE SONUÇLAR	83
5.1. Tartışma.....	83
5.2. Sonuçlar.....	86
5.2.1. Meslek Liselerindeki Ekonomik Sorunlara Ait Okul Müdürleri ve Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri.....	87
5.2.2. Meslek Liselerindeki Öğretmen Niteliği Sorunlarına Ait Okul Müdürleri ve Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri.....	88
5.2.3. Meslek Liselerindeki Öğrenci Niteliği Sorunlarına Ait Okul Müdürleri ve Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri.....	89
5.2.4. Meslek Liselerindeki Araç-Gereç ve Donanım Sorunlarına Ait Okul Müdürleri ve Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri.....	90
5.2.5. Meslek Liselerindeki Yükseköğretim Sorunlarına Ait Okul Müdürleri ve Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri.....	91
5.2.6. Meslek Liselerindeki Eğitim Programları Sorunlarına Ait Okul Müdürleri ve Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri	92
5.3. Öneriler.....	93
KAYNAKÇA	95
EKLER.....	99
EK 1 GÖRÜŞME FORMU	100
EK 2: MİLLİ EĞİTİM ONAYI.....	103
ÖZGEÇMİŞ.....	104

ÇİZELGELER LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.	Ülkemizde bulunan Meslek Liselerindeki Okul, Öğrenmen, Öğrenci Sayıları (1999-2007)	6
Tablo 2.	Ülkemizde Öğretim Yılı ve Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranları (2008-2013).....	7
Tablo 3.	1923-1924 Öğretim Yılı Meslek Okulları Öğrenci ve Öğretmen Sayıları.....	42
Tablo 4.	Mesleki ve Teknik Eğitim Okul Türleri	47
Tablo 5.	Genel ve Mesleki Eğitimde Öğrenci Sayıları	48
Tablo 6.	Örneklem Tablosu	51
Tablo 7.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Ekonomik Sorunlarla İlgili Görüşler	54
Tablo 8.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Ekonomik Sorunlara BulunanÇözüm Yolları.....	55
Tablo 9.	Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Ekonomik Durumla İlgili Görüşler.....	55
Tablo 10.	Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Ekonomik Sorunlarla İlgili Çözüm Önerileri.....	56
Tablo 11.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Ekonomik Sorunlarla İlgili Görüşler	56
Tablo 12.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Ekonomik Sorunlara Bulunan Çözüm Yolları.....	57
Tablo 13.	Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Ekonomik Durumla İlgili Görüşler.....	57
Tablo 14.	Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Ekonomik Sorunlarla İlgili Çözüm Önerileri.....	58
Tablo 15.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Öğretmen Kalite Sorunları ile Alakalı Görüşler	58
Tablo 16.	Mesleki ve Teknik Okullarda Geçmişte Yaşanan Öğretmen Kalitesini Artırıcı Çözüm Yolları	59
Tablo 17.	Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Öğretmen Kalitesi İle Alakalı Görüşler	60
Tablo 18.	Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Öğretmen Kalitesini Arttırıcı Çözüm Önerileri.....	60

Tablo 19.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Öğretmen Kalitesi Sorunları ile Alakalı Görüşler.....	61
Tablo 20.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Öğretmen Niteliği Sorunlarına Bulunan Çözüm Yolları.....	61
Tablo 21.	Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Öğretmen Kalitesi İle Alakalı Görüşler	62
Tablo 22.	Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Öğretmen Kalite Sorunlarına Çözüm Önerileri.....	63
Tablo 23.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Öğrenci Kalitesi Sorunları ile Alakalı Görüşler	64
Tablo 24.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Öğrenci Niteliği Sorunlarına Bulunan Çözüm Yolları	64
Tablo 25.	Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Öğrenci Kalitesi Sorunları İle Alakalı Görüşler	65
Tablo 26.	Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Öğrenci Kalitesi Sorunlarına Bulunan Çözüm Önerileri	65
Tablo 27.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Öğrenci Kalitesi Sorunları İle Alakalı Görüşler	66
Tablo 28.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Öğrenci Kalitesi Sorunlarına Bulunan Çözüm Yolları	66
Tablo 29.	Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Öğrenci Kalitesi Sorunları İle Alakalı Görüşler	67
Tablo 30.	Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Öğrenci Kalitesi Sorunlarına Bulunan Çözüm Önerileri	68
Tablo 31.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Donanım ve Araç-Gereç Sorunları İle Alakalı Görüşler	69
Tablo 32.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Donanım ve Araç-Gereç Sorunlarına Bulunan Çözüm Yolları.....	69
Tablo 33.	Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Donanım ve Araç-Gereç Sorunları ile Alakalı Görüşler	70
Tablo 34.	Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Donanım ve Araç-Gereç Sorunlarına Bulunan Çözüm Önerileri.....	70

Tablo 35.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Donanım ve Araç-Gereç Sorunları ile Alakalı Görüşler	71
Tablo 36.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Donanım ve Araç-Gereç Sorunlarına Bulunan Çözüm Yolları.....	71
Tablo 37.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Donanım ve Araç-Gereç Sorunları ile Alakalı Görüşler	72
Tablo 38.	Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Donanım ve Araç-Gereç Sorunlarına Bulunan Çözüm Önerileri.....	72
Tablo 39.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Yükseköğretim Sorunları ile Alakalı Görüşler	73
Tablo 40.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Yükseköğretim Sorunlarına Bulunan Çözüm Yolları	74
Tablo 41.	Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Yükseköğretim Sorunları ile Alakalı Görüşler	74
Tablo 42.	Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Yükseköğretim Sorunlarına Bulunan Çözüm Önerileri	75
Tablo 43.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Yükseköğretim Sorunları ile Alakalı Görüşler	76
Tablo 44.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Yükseköğretim Sorunlarına Bulunan Çözüm Yolları ile İlgili Görüşler	76
Tablo 45.	Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Yükseköğretim Sorunları ile Alakalı Görüşler	77
Tablo 46.	Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Yükseköğretim Sorunlarına Bulunan Çözüm Önerileri	77
Tablo 47.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Eğitim Programları Sorunları ile Alakalı Görüşler	78
Tablo 48.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Eğitim Programları Sorunlarına Bulunan Çözüm Yolları ile İlgili Görüşler	79
Tablo 49.	Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Eğitim Programları Sorunları ile Alakalı Görüşler	79
Tablo 50.	Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Eğitim Programları Sorunlarına Bulunan Çözüm Önerileri.....	80

Tablo 51.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Eğitim Programları Sorunları ile İlgili Görüşler	80
Tablo 52.	Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Eğitim Programları Sorunlarına Bulunan Çözüm Yolları ile İlgili Görüşler	81
Tablo 53.	Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Eğitim Programları Sorunları ile Alakalı Görüşler	81
Tablo 54.	Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Eğitim Programları Sorunlarına Bulunan Çözüm Önerileri	82

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.	Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Mesleki Öğretim	38
Şekil 2.	Öğrencinin Yönelme ve Mesleki Eğitim Süreci	46

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsanlar birbirinden farklı olarak düşüncelere, duygulara, güzelliklere, zorluklara sahiptir. Bu özellikleri ile hayatı kabullenmeye çalışır. Bu yaşam birlikteliğinde bazı kurallar getirir. Bu kurallar çoğu kez toplumun geleneklerinden güç alsa da ilerleyen, gelişen, sosyo-kültürel yapı yeni kuralları ve yaşamları ortaya çıkarmaktadır.

İnsanlar yaşamlarını yüzyıllardır çeşitli coğrafyalarda sürdürmektedir. İnsanlar yaşamlarının sürekliliğini sağlamak ve yaşamlarını düzene sokmak amacıyla savaşlar, yarışmalar, eğlenceler gibi birçok faaliyetlerde bulunmuşlardır. Bu faaliyetler insanların daha güzele, daha iyiye ulaşma arzusu ve isteğinden kaynaklanmaktadır. Bu arzu ve istek insanın kendisini keşfetmesini sağlamış ve bu sayede gücünü fark etmiştir. Bu gücü en iyi şekilde kullanmak insanı ilgilendirdiği kadar yaşadığı toplumu da yakından etkilemiştir.

1.1.Problem Durumu

İnsanın sonradan edindiği nitelikler bir çeşit sosyal ve teknik katılımdır. Bu katılım insana amaçlı ve düzenli bir şekilde aktarıldığı takdirde “eğitim” adını alır. Eğitim insana çevresini denetleme ve onu istediği yönde değiştirme imkânı sağlar. Dolayısıyla gerek doğuşta var olan, gerek sonradan edinilen insan niteliklerini kullanabilme ortamı da geniş ölçüde eğitimle belirlenir (Özgü, T 1987: 51).

Ülkemizde de çağdaş ve nitelikli bireyler yetiştirme çabaları cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren dikkate alınmıştır. Cumhuriyetin kurulmasıyla Atatürk önderliğinde eğitimle ilgili reformlar yapılmış çağdaş eğitimin her alanda uygulanması istenmiştir. Yaşamın gerektirdiği ihtiyaçlar çeşitli olduğundan her alanda yenilikler yapmak zor ve karmaşık olacağından düzenli bir ilerlemenin olması için ülkemizin uygulanabilir planlara ihtiyacı vardır.

Eğitim planlaması ya da genel anlamda plan, gelecekle ilgilidir; oluşumunu ve kaynaklarını bu günden ve geçmişten alır. Planlamanın başarılı olabilmesi için gerçekçi ve uygulanabilir olması çok önemlidir. Mükemmel bir planlama yapılsa da

uygulamada geçerliliği yoksa uygulanamıyorsa o plandan yararlanılamaz ve yapılanların anlamlandırılması zorlaşır.

Eğitim planlaması sadece günümüz ihtiyaçlarına değil aynı zamanda ileriye dönük olması gerektiğinden zor ve istenen sonuca ulaşması güçtür. Çünkü eğitim bir süreç olduğundan toplumu oluşturan insanın doğumundan ölümüne kadar devam etmektedir. Bu nedenle planlamanın başarısı yaşanan süreci iyi değerlendirme ve gelecekle ilgili doğru tahminler yürütebilmekle olacağından planlamayı yapanların her türlü gelişmeleri olumlu ve olumsuz olarak ele almaları gerekmektedir.

Eğitim planlamasında başarıdan söz etmek, planlamanın olası amaçlarını gerçekleştirme düzeyi ile ilgilidir. Buna göre, eğitim planlamasından beklenen amaçlar gerçekleştirilebildiği oranda planlamanın başarısından söz edilebilecektir (Karayalçın, 1969: 77).

Planlı kalkınma dönemi boyunca eğitimin her kademesinde yenilikler hedeflendiği gibi genellikle mesleki teknik eğitimde bazı hedefler ve politikalar belirlenmiştir. Her zaman istenilen hedefe ulaşmak zor olsa da hedefe olan yakınlık ve uzaklık başarının göstergesi olması açısından önemlidir (Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı, 2012: Antalya).

Meslek liselerinin, özellikle cumhuriyetin ilanından sonra Türk toplumunun çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmasında çok önemli katkıları olduğu bilinmektedir (Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı, 2012: Antalya). Türk toplumuna mesleki ve teknik nitelikler kazandıran bu okullarda görev yapan yöneticilerin süreci nasıl değerlendirdikleri, geçmişte yaşanan, şu anda yaşanmakta olan olumlu veya olumsuzluklar yanında, yapılması gerekenleri görme açısından önemli olduğu düşünülerek bu araştırma yapılmıştır. Yapılan literatür taramalarında yönetici görüşlerine göre meslek liselerinde yaşanan sorunlar ve bunlara ilişkin çözüm önerilerini konu edinen doğrudan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu sebeple bu araştırmanın problem cümlesi “ Meslek liselerinde yaşanan sorunlar ve bunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir ” şeklinde belirlenmiştir.

1.2.Araştırmanın Alt Problemleri

1. Meslek Liselerinin ekonomik sorunları ve bu sorunların çözümüne yönelik yöneticilerin önerileri nelerdir?
2. Meslek Liselerinin öğretmen niteliği sorunları ve bu sorunların çözümüne yönelik yöneticilerin önerileri nelerdir?
3. Meslek Liselerinin öğrenci niteliği sorunları ve bu sorunların çözümüne yönelik yöneticilerin önerileri nelerdir?
4. Meslek Liselerinin araç gereç ve donanım sorunları ve bu sorunların çözümüne yönelik yöneticilerin önerileri nelerdir?
5. Meslek Liselerinin yükseköğretim sorunları ve bu sorunların çözümüne yönelik yöneticilerin önerileri nelerdir?
6. Meslek Liselerinin eğitim programı sorunları ve bu sorunların çözümüne yönelik yöneticilerin önerileri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, yöneticilere göre meslek liselerinde var olan sorunlar nelerdir ve bu sorunların çözümünde rol alan etkenleri ortaya koyabilmektir.

1.4.Araştırmanın Önemi

Mesleki teknik eğitim politikalarını toplumsal yapıya entegre ederek teknolojik gelişmelerle destekleyen toplumların gelişmiş ülkeler oldukları görülmektedir. Bu sayede ekonomik, siyasi ve kültürel alanlarda yetkin olmuşlar ve örnek alınır ülkeler seviyesine ulaşmışlardır. Ancak mesleki teknik eğitim uygulamalarını dizayn edemeyip teknoloji ile buluşturamayan ülkeler geri kalmış dediğimiz ülkelerdir.

Ülkemizde bugüne kadar yapılan mesleki ve teknik eğitim çalışmalarının analiz edilerek, yeni düşüncelerle zenginleştirilip mesleki teknik eğitim politikalarının geliştirilmesi gerekli görülmektedir. Bu politikaların geliştirilebilmesi için bu araştırmanın verilerinden yararlanılması, bu alanda görev alacak kişilere ve araştırma

yapacak kişilere yol göstermesi beklenmektedir. Ayrıca, araştırmanın konuya ilgi çekme yönünden de yararlı olacağı düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma İstanbul ili Esenyurt ilçesindeki meslek liselerinde görev yapan ve görüşmeyi kabul eden okul yöneticileriyle sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

Mesleki Teknik Eğitim: Ferdi, mesleğe hazırlamayı, başarısını artırmayı ve meslek içinde ilerlemesini sağlamak için gerekli bilgi, beceri, tavır, iş alışkanlıklarını ve değer duygularını geliştirmeyi amaç edinen ve ferdin bilim ve teknolojinin prensiplerini ve kanunlarını geniş olarak anlamasını gerektiren mesleklere hazırlayan en az dört yıl öğrenim veren ortaöğretim kurumlarıdır.

Meslek Lisesi: İlköğretim çağından sonra öğrencileri mesleğe ve yükseköğretime hazırlayan en az dört yıl öğrenim veren ortaöğretim kurumlarıdır.

Eğitim Politikası: Bir ülke veya bir eğitim kurumunun, başlangıçtan sonuna kadar, hatta hayat boyu eğitimi algılayışının ana ilke ve yöntemlerini belirleyen politikadır.

Kalkınma Planı: Bir ülkenin tamamı veya belirli bir bölgesi için belirlenen kalkınma hedefleri çerçevesinde iktisadi ve sosyal hedeflere ulaşmak amacıyla özel kesim için yol gösterici ve kamu kesimi için emredici niteliğe sahip plan.

Ekonomi: Bir ülkede, bölgede ya da bir bütün olarak dünyada mal ve hizmetlerin üretim, dağıtım, değişim, yeniden üretim ve tüketiminin gerçekleştirildiği sistem.

Geçmiş Dönem: 1999-2009 yılları arasını

Şimdiki Dönem: 2010-2014 yılları arasını kapsamaktadır.

BÖLÜM II

İLGİLİ LİTERATÜR

2.1.Türk Eğitim Sistemi ve Mesleki Teknik Eğitim

Günümüzde eğitim kurumları, teorik olarak gereken bilgiyi belirli bir düzeyde sunabildikleri halde, pratik bilgiyi ve beceriyi yeterince sunamamaktadır. Dolayısıyla toplum içerisine gönderilmiş olan eğitilmiş insan gücü işverenler tarafından kabul görmemektedir. Özellikle sanayi kesimi olarak nitelendirilen iş yerlerinde eğitim görmüş kişiden ziyade, çıraklık yapmış, pratik bilgi ve becerisi olan kişiler tercih edilmektedir. Yani işveren için işyerine gelen, işi kısa sürede yapabilecek, arızayı kolaylıkla giderebilecek elemana ihtiyaç vardır, işveren için, çalışacak elemanının, okulda eğitim görmüş veya görmemiş olması kendi başına öncelik taşıyan bir özellik olarak görülmemektedir. Bu yaklaşım sonucu örgün eğitim kurumlarında eğitim gören pek çok öğrenci ve mesleki teknik eğitim mezunları, hayata atıldıklarında yetiştikleri alanda yetersiz kalmakta iş bulmakta güçlüklerle karşılaşmakta, topluma da kendi alanlarında beklenen yararı sağlayamamaktadır. Meslek lisesi mezunlarının çoğu mesleği ile ilgili bir kurumda çalışmak yerine, ya bir yükseköğretim kurumuna veya farklı bir iş sahasına kaymaktadır. Ekonomik ve toplumsal kalkınma süreci her şeyden önce bir beceri yaratma süreci; beceri yayma ve yaratma ise bir “eğitim” işidir. Bu açıdan bireyi bir iş veya mesleğe hazırlamayan bir eğitim sistemi, dengesiz olduğu kadar etkisizdir (Karayalçın, 1969: 77).

Endüstrileşme, teknoloji, sanayi yönünden gelişmiş ülkelere baktığımızda, mesleki teknik eğitimin gelişmede çok aktif bir rol oynadığını görmekteyiz. Dolayısıyla bu eğitim kurumlarının verimliliklerini artırıcı, onları işlevsel olarak kalıcı düzeye ulaştırmak için uygun politikaları belirleyip başarı ile uygulayabilmemiz gerekmektedir. Politika belirleme ve uygulamanın temelini iktisadi gelişmeler oluşturmaktadır.

Bu durumda eğitim, iktisadi gelişmenin temel ve aktif unsuru olan beşeri sermayenin oluşmasında ve gelişmesinde de önemli etmendir. Eğitim ekonomistleri araştırmalarında, genellikle ulusal gelişme düzeyinin göstergesi olarak kişi başına

milli geliri göz önünde tutarken eğitim düzeyine ilişkin olarak inceledikleri göstergelerde çeşitlilik göstermektedir. Bunlar;

- Eğitime yapılan harcama miktarı,
- Belirli bir yaş grubunda okula kayıtlı olanların tüm yaş grubuna oranı yani değişik yaş gruplarındaki okullaşma oranları,
- Okuma yazma bilenlerin 6 yaşın üstündeki nüfusa oranı,
- Toplumda mevcut eğitilmiş iş gücü birikimi gibi göstergeleri dikkate alırlar (Özgül, 1987: 51).

Tablo 1. Ülkemizde bulunan Meslek Liselerindeki Okul, Öğretmen, Öğrenci Sayıları (1999-2007)

Dönemi	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
1999-2000	3 344	73 242	916 438
2000-2001	3 544	68 437	875 238
2001-2002	3 732	72 263	906 456
2002-2003	3 660	60 703	985 575
2003-2004	3 681	68 231	1 050 394
2004-2005	3 877	74 405	1 102 394
2005-2006	4 029	82 736	1 182 637
2006-2007	4 244	84 276	1 244 499

Kaynak: *Öğretim yıllarına ait okullaşma oranları Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, Nüfus Sayımı sonuçlarına göre hazırlanmıştır.

**MEB(ILSIS) 2002/03 eğitim öğretim yılında başlatmıştır. Veriler eğitim ve öğretim yılının başında ve sonunda alınmaktadır.

***18.08.1997 tarihli ve 4306 sayılı kanun ile 1997/'98 öğretim yılından itibaren 8 yıllık kesintisiz, 30.03.2012 tarihli ve 6287 sayılı kanun ile 2012/'13 öğretim yılından itibaren de 12 yıllık kademeli zorunlu eğitime geçilmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde, 1999 yılından itibaren meslek lisesi öğrencilerine uygulanan katsayı engeli nedeniyle meslek liseleri sayıları bakımından fazla bir artış göstermemiştir. Öğretmen sayılarına bakıldığında ise yıllara göre azalma ve artma görülse de çok ciddi artışlar görülmemektedir. Öğrenci sayılarında tabloya bakıldığında artışlar görülmektedir.

Tablo 2. Ülkemizde Öğretim Yılı ve Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranları (2008-2013)

Dönemi	İlköğretim NetOkullaşma Oranı(%)*	Ortaöğretim Net Okullaşma Oranı (%)***	Yükseköğretim NetOkullaşma Oranı (%)**
2012-2013	98.86	70.06	38.50
2011-2012	98.67	67.37	35.51
2010-2011	98.41	66.07	33.06
2009-2010	98.17	64.95	30.42
2008-2009	96.49	58.52	27.69

Kaynak: *Öğretim yıllarına ait okullaşma oranları Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, Nüfus Sayımı sonuçlarına göre hazırlanmıştır.

**MEB(ILSIS) 2002/03 eğitim öğretim yılında başlatmıştır. Veriler eğitim ve öğretim yılının başında ve sonunda alınmaktadır.

***18.08.1997 tarihli ve 4306 sayılı kanun ile 1997/'98 öğretim yılından itibaren 8 yıllık kesintisiz, 30.03.2012 tarihli ve 6287 sayılı kanun ile 2012/'13 öğretim yılından itibaren de 12 yıllık kademeli zorunlu eğitime geçilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde; eğitim kademelerine göre beş yıllık dönem içerisindeki net okullaşma oranları verilmektedir. İlköğretimde net okullaşma oranları, 2008-2009 öğretim yılında % 96.49, 2009-2010 öğretim yılında % 98.17, 2010-2011 öğretim yılında % 98.41, 2011-2012 öğretim yılında % 98.67, 2012-2013 öğretim yılında % 98.86 olarak gerçekleşmiştir. İlköğretim okullaşma oranlarında, yıllara göre artış gözlemlenmektedir. Ortaöğretimde net okullaşma oranları, 2008-2009 öğretim yılında % 58.52, 2009-2010 öğretim yılında % 64.95, 2010-2011 öğretim yılında % 66.07, 2011-2012 öğretim yılında % 67.37, 2012-2013 öğretim yılında % 70.06 olarak gerçekleşmiştir. Ortaöğretim net okullaşma oranlarında yıllar itibariyle genel bir artış söz konusudur. Yükseköğretimde net okullaşma oranları, 2008-2009 öğretim yılında % 27.69, 2009-2010 öğretim yılında % 30.42, 2010-2011 öğretim yılında % 33.06, 2011-2012 öğretim yılında % 35.51, 2012-2013 öğretim yılında % 38.50 olarak gerçekleşmiştir. Yükseköğretim net okullaşma oranlarında da artış trendi görülmektedir.

Yıllar itibariyle en yüksek okullaşma oranı ilköğretimde gerçekleşmiştir. Sırasıyla bunu ortaöğretim ve yükseköğretim izlemektedir. İlköğretimde görülen bu yüksek okullaşma oranı zorunlu eğitimden kaynaklanmaktadır. %100 ün altında gerçekleşen

rakamlar ilköğretimde henüz okul kapsamına alınmayan çocuk nüfusunun (6-14 yaş) varlığını göstermektedir. Eğitim kademesi ilerledikçe okullaşma oranında azalma söz konusudur.

Her düzeyde yetişmiş ve yeterli insan gücü potansiyeline ulaşabilmek için yapılacak çalışmaların mutlaka mikro ve makro düzeyde planlanması gerekmektedir. Bu planlama için öncelikle ülkeye nitelikli insan gücü kazandıracak kurumların başında gelen eğitim kurumlarından başlamak gerekmektedir. Planlama yapmak onu en iyi şekilde anlamaktan geçer. Birçok eğitim bilimcisi planlamayı farklı yaklaşımlarla ele almıştır.

“Planlama, kıt kaynaklarla hedefe en kısa sürece ulaşmak amacı ile yapılacak hamlenin ve sürdürülecek faaliyetin yolunun belirlenmesidir” (Dülger, 1994: 1).

“Planlama, kabaca, geleceğe dönük olarak, gelecekteki uygulamalar konusunda gerekli kararı verme süreci olarak tanımlanabilir. Bu anlamda eğitim planlaması eğitimsel kararlarla ilgilidir” (Uluğ, 1990: 7).

“Planlama bulunduğumuz nokta ile varmak istediğimiz nokta arasındaki boşluğu birleştiren bir köprüdür” (Aytek, 1978: 29).

“Planlama, mevcut ve özellikle sınırlı kaynakların en rasyonel kullanılmasını sağlama amacına yöneliktir. Bunun bir anlamı da, kaynakların olabildiğince, israf edilmeden ve yerli yerinde kullanılmasına çaba sarf etmektir” (Güçlüol, 1991: 120).

“Planlama eldeki sınırlı kaynakların toplum refahının artırılmasında, en az kayıpla kullanılmasını sağlamanın anahtarıdır” (Kaya, 1993: 26).

Eğitim planlamasının genel amacı, kalkınmanın öngördüğü alanlarda gerek duyulan insan gücünü karşılamaktır. Buna göre eğitim planlaması, istenilen nitelikteki insan gücünü kalkınma gereklerine uygun olarak işgücü piyasasına sunduğu oranda başarılı olacaktır. Öyleyse eğitim planlamasında başarı ölçütünü planda öngörülen amaçlara ulaşabilirlik düzeyine yönelik olarak düşünmek yanlış olmaz (Uluğ, 1990: 8).

Planlamanın başlıca görevi; eğitim sisteminin, sistem içi veya sistem dışı ilişkilerinin değişen koşullara uygulanabilirliğini sağlayıp dengede tutabilmek üzere, söz konusu denge gereklerini saptayarak bunları sürekli biçimde gerekli doğrultuya yöneltme biçiminde ortaya çıkarmaktadır (Uluğ, 1990: 29).

Eğitim planı genel kalkınma planından ayrı düşünülemez. Ulusal etkinliğin her kesimi, eğitim planında dikkate alınması zorunlu olan sorunları ortaya koyar.

Gerçek anlamda en iyi eğitim planı parasal ve insan kaynakları açısından gerçekleştirilebilir bir plandır (Adem, 1977: 47).

Görüldüğü gibi planlamanın ve eğitim planlamasının çeşitli tanımları bulunmaktadır. Ancak, eğitim planlamasının genel kalkınma planından ayrı düşünülmemeyeceği bir gerçektir. Çünkü kalkınma, planlama ve dolayısıyla eğitim planlamasıyla yakından ilgilidir. Bu bağlamda, ülkenin kalkınmasının en önemli faktörü olan nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi ve hizmete sunulması eğitim kurumlarından geçmektedir. Bu işlevi yerine getirmede mesleki teknik eğitim veren kurumların önemli bir yeri ve işlevi bulunmaktadır.

Eğitimin bir planlama süreci ile istenileni vereceği düşüncesi ile Türkiye Atatürk döneminde, 1933-1939 yıllarını kapsayan kalkınma planları ile dünyada planı ilk defa uygulayan ülke olmakla birlikte, 30 Eylül 1960 tarihinde yürürlüğe giren 91 sayılı Devlet Planlama Teşkilatı'nın Kurulması Hakkında Kanun'u ile planlı kalkınma yolunu resmen tercih etmiştir (Kaya, 1993: 26).

Türkiye planlı döneme girdikten sonra eğitim planlaması kalkınmanın ayrılmaz bir parçası olarak görülmeye başlamış ve hazırlanan beş yıllık kalkınma planlarında eğitime büyük önem ve yer verilmiştir. Eğitim; kalkınma planlarında genel olarak önceki dönemin eğitim gelişmeleri ve mevcut durumu, ana ilkeleri ve yöntemi, hedefleri ve genel politikaları, yatırımları ve tedbirleri ana başlıklar altında ele alınmış ve her başlık çeşitli eğitim basamakları, yaygın eğitim ve hizmet içi eğitim ayrı ayrı incelenmiştir (Kaya, 1993: 28).

Plan Hedefleri Stratejisi'nin Resmi Gazete'de yayınlanmasından sonra, 9 Temmuz 1961 tarihinde kabul edilen Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 41. Maddesinde; "İktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı gerçekleştirmek; bu maksatla milli tasarrufu arttırmak, yatırımları toplum yararının gerektirdiği önceliklere yöneltmek ve kalkınma planlarını yapmak devletin ödevi olarak kabul edilmiştir". denilmektedir. Yine Anayasamızın 129. Maddesine göre "İktisadi, sosyal, kültürel kalkınma plana bağlanır. Kalkınma bu plana göre gerçekleştirilir". Hükmü bulunmaktadır. Dolayısıyla, mesleki teknik eğitimin gelişmesi ve istenen düzeye ulaşması için kalkınma planlarında yer alan politikalar büyük önem arz etmektedir.

Meslek Liselerinin gelişimi Kalkınma Planlarında ele alınan hedeflerin, politikaların gerçekleşme durumuyla yakından ilgilidir. Bu nedenle planlı dönemin başlangıcı olan 1963 yılından itibaren yapılmaya başlanan Kalkınma Planlarında; Meslek

Liselerinin ekonomi, öğretmen niteliği, öğrenci niteliği, araç-gereç donanım, yükseköğretimle ve eğitim programları ilgili yer alan hedefler, politikalar ve gerçekleşme durumları hakkında değerlendirmeler yapılmıştır. Bu değerlendirmelerle, Mesleki Teknik Eğitim ve Meslek Liselerinin tarihsel gelişimi şöyledir.

2.1.1. Kalkınma Planlarında Meslek Liselerinin Ekonomik Açıdan Değerlendirilmesi

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında; eğitimin ekonomiyle iç içe olduğu vurgulanmıştır.

İlköğretim haricindeki okullarda vatandaşların devlet tarafından kendileri için yapılan harcamaları imkânları dahilinde ve belli miktarlarda geri ödemeleri sağlanacaktır. Eğitimin her kademesine seçmelerin yeteneklere göre yapılması ve maddi durumu iyi olmayanlara burs sistemi ile daha yüksek kademelere kadar eğitim verilebilmesi için eğitimin temel ilkelerine uygun bir şekilde uygulama sağlanacaktır. Eğitim hedeflerine erişebilmesi, önemli bir çabayı gerektirmektedir. Bu konu ile ilgili gerekli alanlarda yapılacak yatırımlara vatandaşın katılması istenecektir.

İnsan gücüne arz kaynağı olarak eğitim kurumları yanında sanayi içinde eğitim verilmesi üzerinde önemle durulmuş, sanayi içindeki eğitimin şimdiki durumu ve geliştirme imkânları araştırılmıştır (DPT, 1963: 443).

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında; okul çağındaki nüfus 1.505.000, toplam öğrenci sayısı 46.500, öğrencilerin okul çağındaki nüfusa oranı % 3, öğretmen sayısı % 8, öğrenci öğretmen oranı % 14, mesleki teknik eğitimin hedefi olarak belirlenmiştir (DPT, 1963: 448).

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planının ekonomi ile ilgili bir değerlendirmesi olarak İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında mevcut durumla ilgili; “Eğitim hizmeti okul içine dönük kalmıştır. Çevre ve iş hayatı ile ilişkisi sınırlıdır. Fonksiyonel eğitim, özellikle kız ve erkek teknik öğretimde, sağlanamamaktadır. Kabiliyetli olanların eğitimin en üst kademelerine kadar yükselmelerini sağlayıcı bir sistem, yeteri sayıda burs ve yatılı okuma imkânı yaratılamamıştır. Bu alanda sağlanan imkânların toplam öğrenciye oranı bakımından son yıllarda gerileme olmuştur” (DPT, 1967: 159) denilmektedir.

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında; kadın iş gücü ve ekonominin talep ettiği alanların programa alınması gündeme getirilmiştir. Kız teknik öğretim ve kız sanat okulları, bayanların iş alanını genişleterek, ülke ekonomisinin ihtiyacı olduğu yönde yerleştirilmek üzere geliştirilmiş eğitim programları düzenlemektedir. Bu ilerlemeye yönelik çalışmalar kesintisiz sürdürülecektir. 1968 ile 1972 yılları arasında bu eğitim kurumları, buldukları bölgede etkinliklerini sürdüren ve yaygın eğitim veren merkezler haline getirilecektir. Öğrencilerin eğitim sürecinde üretim yapabilmeleri için, döner sermaye gücü artırılacaktır.

“Erkek ve kız teknik öğretim veren kurumlar buldukları bölgede sosyal faaliyetler yürüten ve yaygın eğitim veren merkezler haline getirilerek nitelik kazandırıcı programlar düzenleyeceklerdir. Bu okulların döner sermaye çalışmaları artırılacaktır. 1968 yılında yeni enstitü yapımına başlanmayacak, çabalar döner sermaye ile üretim çalışmaları üzerinde yoğunlaştırılacaktır. Bu okulları çekici kılmak ve talebi artırmak yolundaki çalışmalar, sorunu bütün yönleri ile inceleyen bir proje içinde ele alınacaktır.” (DPT, 1968:140).

Teknik öğretimdeki gelişmeler plan ilke ve hedeflerine genellikle uygun olmakta, enstitülerde üretime yönelmiş çalışmalar yapılmaktadır fakat eğitim sektöründe tahsis edilen yatırımlar planda öngörülen hedeflerin altında kalmıştır (DPT, 1971: 619-621).

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında mevcut durumla ilgili olarak; planlı dönemin başından bu yana ekonomik ve sosyal yapıya ve plan hedeflerine tam olarak uyan bir gelişme gerçekleştirilememiştir. Özellikle genel eğitimden mesleki ve teknik eğitime kaydırmada başarı sağlanamamıştır. Eğitime duyulan sosyal talebin baskısı, ekonominin talep etmediği eğitim dallarında gereksiz kapasite araştırmalarına yol açmıştır (DPT, 1972: 98).

Mesleki ve teknik okullardaki gelişmeler plan doğrultusunda olmamış, genel liselerde gereksiz yığılmalar ortaya çıkarken, meslek ve özellikle teknik okullarda ekonominin gereksinimlerine uygun gelişmeler sağlanamamıştır.

II. Plan döneminde; Ortaöğretim sistemi içinde mesleki ve teknik öğretim gerekli ağırlığı kazanamamış ve bu alanlardaki öğretim programları ile çağdaş ekonominin gerekleri arasında ilişki kurulamamıştır.

Uygulamada eğitim yatırımlarının ön görülen seviyede gerçekleşmemesi eğitim hedeflerinin karşılanmasında zorluklar yaratmıştır. Eğitim yatırımlarının

gerçekleşmemesindeki sebepleri yatırımların uygulamada tasavvur edilen hedeflerden sapması, programlarda hesaplanan maliyet sınırlarını geçmesi ve istenilen zamanda tamamlanamamasındandır.

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında politikalar ve yapılacaklar başlığı altında şu ifadeler yer verilmiştir: “ Üretim-Eğitim ilişkisini sağlamak üzere bazı protokollerle başlatılan işbirliği genel ortak ilkelere bağlanacak, bununla ilgili yönetmelik tasarıları hazırlanacaktır. Ticaret ve Turizm Eğitimi, Kız Teknik Öğretim, Sağlık Eğitimi ile ilgili olarak plan doğrultusunda başlatılan program yenileme çalışmaları sonuçlandırılacak, değerlendirilmesinden sonra uygulamalara aktarımları sağlanacaktır” (DPT, 1977: 337).

Eğitim sistemimiz büyüklük, nitelik, gelişme yönü ve yapısal bakımdan toplumun ve ekonominin ihtiyaçlarını yeterince karşılayacak durumda değildir. Kalite yönünden gerekli düzeye ulaştırılmadığı gibi sayıca da öngörülen gelişme hedefleri gerçekleştirilememiştir (DPT, 1972c: 241).

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde mesleki ve teknik öğretimde yeni kapasite yaratacak çok sayıda proje başlanmış bunlara gerekli ödenekler ayrılmış, ancak her yıl bitmesi programlanan projelerden ancak % 50’si tamamlanabilmiştir.

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında teknik öğretime ayrılan kaynakların planlı şekilde ve sürede kullanılmadığıyla ilgili olarak şöyle denmektedir.

Eğitim sisteminin muhtevası, teknolojik yapıyla ve çalıştırma koşulları ile uyumlu değildir. Sanayileşme uğraşlarına karşın, misal olarak ortaöğretim seviyesindeki gelişme, teknik alanlara göre diğer bölümlerde olmaktadır. Ortaöğretim seviyesindeki teknik alanlarla ilgili eğitime toplumun talebinin artmasına rağmen, pahalı bir eğitim olan teknik eğitime sağlanan kaynaklar ile tasavvur edilen sürede hizmet sunmasını sağlayacak önlemler alınmamıştır (DPT, 1979: 460).

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında ilke ve politikalar olarak; Teknik ve meslek okulları döner sermayeleri eğitim ve üretimi birleştirecek biçimde uygulama sağlayacak, eğitimde yeni geliştirilecek programlar için araç gereç üretimine olanak verilecek ve kaynak yaratıcı olmasını sağlayacak bir biçimde yeniden düzenlenecektir. Ortaöğretimde, mesleki ve teknik öğretime öncelik verilecek biçimde burs sistemi geliştirilecektir (DPT, 1979: 457-458).

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında ilke ve politikalar olarak aşağıdaki ifadeler yer verilmiştir.

Endüstri meslek liseleri ile teknik liselerde öğrencilerin atölye faaliyetlerinde piyasada iş bulabilmelerini daha da kolaylaştırmak amacıyla okulların döner sermayeleri geliştirilecektir.

Her kademedeki mesleki ve teknik eğitimin, imkânları geliştirilerek, gençlerin mesleki teknik eğitim kanalına yönelmeleri için özendirici tedbir ve politikaların uygulanmasına öncelik verilecektir (DPT, 1986: 313).

Ekonominin günümüz ve gelecekteki ihtiyaçlarına uygun eleman yetiştirmede hayati önemi olan okul-sanayi işbirliğinin geliştirilmesi projesinde başarıya ulaşılamamıştır. Eğitimin her kademesinde fonksiyonel ve hayata dönük bilgi ve becerilerin kazandırılmasını ön plana alan bir eğitim uygulaması için başlatılan çalışmalarda beklenen seviyeye ulaşılamamıştır.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı eğitim rakamlarını doğru olarak derleyememekte, alt bölümler, branşlar, öğrenci öğretmen sayıları, başarı oranları, iller itibari ile derslik-öğrenci sayılarını yıllar itibari ile tutarlı bir seri teşkil edecek şekilde takip etmek mümkün olmamaktadır (DPT, 1986: 313).

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında ilke ve politikalar olarak aşağıdaki ifadelere yer verilmiştir.

Fiziksel alt yapı ile beşeri güç kaynakları, ders içerik programları ve gelişmiş eğitim teknolojileri gibi eğitimin alt yapısının temel öğelerinin güçlendirilebilmesi için maliyet-etkinlik, maliyet-fayda ve program-bütçe teknikleri analizlerine göre biçimlendirilmiş programlarla düzenlenecektir.

Ekonominin ihtiyaç duyduğu nitelikli ara insan gücünün yetiştirilmesinde mesleki ve teknik eğitime öncelik verilmesi temel ilkedir.

Eğitim ve öğretimin farklı kademelerinde uygulanan burs verme ve parasız yatılılık sistemi iyileştirilerek öncelikle maddi imkânları zayıf ve üstün yetenekli öğrencilere yöneltilmesi amaçlanmaktadır.

Mesleki ve teknik eğitime verilen önem giderek artmış ve mesleki teknik eğitimin toplam ortaöğretim öğrencilerinin içindeki payı 1989 yılında % 41.7 olmuştur (DPT, 1990: 325).

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında ekonominin eğitimi ne kadar çok etkilediği üzerinde durulmuş ve aşağıdaki ifadelere yer verilmiştir.

İnsan gücünün yetiştirilmesi ve verimliliğin yükseltilmesi amacıyla eğitime ayrılan kaynakların arttırılması, özel sektör kaynaklarından da yararlanılması ve bu kaynakların akılcı bir şekilde kullanılması sağlanacaktır.

Öğretim yöntemi ve teknikleri, eğitim programları ile eğitim materyalleri kalkınma, teknolojik gelişme ve kalkınma gayesi açısından ele alınarak dünya çapında, özgürlükçü ve demokratik bir mantaliteyle tekrar hazırlanacaktır. Eğitimin niteliğini arttıracak ve bütün kademelerde eğitimde fırsat eşitliği sağlanarak eğitim yaygın hale getirilecektir.

Eğitimin her kademesinde teknoloji destekli eğitim yapılacak, kademeli olarak bilgisayar destekli eğitim geliştirilerek yaygınlaştırılacak, kitle eğitimine ve uzaktan öğretime önem verilecektir. Bilgisayar destekli eğitimle yazılım programlarının geliştirilmesi ve sistemin kendi kendini beslemesi amacıyla döner sermaye işletmesi kurularak kurumsal düzenlemeye gidilecektir. Bu amaçla özel sektör imkânlarından da faydalanılacaktır (DPT, 1995: 30).

Kamu ve özel sektör kuruluşlarının mesleki ve teknik eğitim veren okulların bölümlerine gerekli ilgiyi göstermeyişleri önemli bir problem ortaya çıkarmaktadır. Bundan dolayı devletin eğitim giderlerini fazlalaştırmakta ve eğitim kalitesini düşürmektedir. Küçük ve orta büyüklükteki özel sektör işletmelerinin ekonomik ve teknolojik olarak yeterli seviyede olmaması bu işletmelerin eğitime desteğini azaltmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim, ülke ekonomisinin ihtiyaç duyduğu insan gücünü sağlayamadığı için amaçlanan düzeye ulaşamamıştır.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında mevcut durumla ilgili olarak; sanayi ile işbirliğinin yeterince geliştirilememesi, kaynak yetersizliği, mevcut kaynakların etkili kullanılamaması gibi sebeplerle mesleki ve teknik eğitimde yapılan planlar beklentilerin altında kalmış, işletmelerin ihtiyacı olduğu türde ve nitelikte mesleki ve teknik eğitim programları düzenlenememiştir.

Amaçlar, ilkeler ve politikalar olarak; “ Eğitimin kalitesini etkileyen müfredat, donanım, fiziki alt yapı, öğretim üyesi ve öğretmen çalıştırma bakımından eğitim kurumlarının istenilen seviyeye getirilebilmesi için ekonomik imkânları geliştirilecektir. Örgün ve yaygın mesleki ve teknik eğitime ağırlık verilecek, ortaöğretimde mesleki teknik eğitimin payı arttırılacak” (DPT, 2000: 83) açıklamaları yer almaktadır.

Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında ilke ve politikalar olarak aşağıdaki ifadelere yer verilmiştir.

“Değişen ve gelişen ekonomi ile işgücü piyasasının gerekleri doğrultusunda, kişilerin istihdam becerilerini artırmaya yönelik yaşam boyu öğrenim stratejisi geliştirilecektir. Bu strateji, kişilerin beceri ve yeteneklerinin geliştirilebilmesi için, örgün ve yaygın eğitim imkânlarının artırılmasını, söz konusu eğitim türleri arasındaki yatay ve dikey ilişkinin güçlendirilmesini, çıraklık ve halk eğitiminin bunlara yönelik olarak yapılandırılmasını, özel sektör ve STK’ların bu alanda faaliyet göstermesini destekleyecek mekanizmaları kapsayacaktır.” (DPT, 2007: 84).

İnsan gücü arz ve talep eğilimlerinin belirlenmesi amacıyla hanehalkının eğitim, istihdam ve meslek durumlarını içeren gerekli veriler üretilecek, derlenecek ve işgücü piyasası ihtiyaç analizleri yapılacaktır (DPT, 2007: 84).

Ekonominin ara eleman ihtiyacını karşılamak için mesleki eğitim faaliyetlerinin kümeleşme ortamı oluşturan OSB’lerde ilgili hizmet kurumları ve özel sektörle etkili işbirliği içinde yaygınlaşmasını sağlayan mekanizmalar güçlendirilecektir (DPT, 2007: 84).

Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında ilke ve politikalar olarak aşağıdaki ifadelere yer verilmiştir:

Eğitim sisteminde, bireylerin kişilik ve kabiliyetlerini geliştirilen, hayat boyu öğrenme yaklaşımı çerçevesinde işgücü piyasasıyla uyumunu güçlendiren, fırsat eşitliğine dayalı, kalite odaklı dönüşüm sürdürülecektir (DPT, 2014: 34).

Eğitimde alternatif finansman modelleri geliştirilerek, özel sektörün eğitim kurumu açması, özel kesim ve meslek örgütlerinin mesleki eğitim sürecine idari ve mali yönden aktif katılımı özendirilecektir (DPT, 2014: 34).

2.1.2. Kalkınma Planlarında Meslek Lisesi Öğretmen Niteliği

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında mevcut durumla ilgili olarak, “Öğretmen yetersizliği, öğrenci / öğretmen oranlarında önemli dengesizlik ve bozukluklar oluşturmuştur. Birçok branşta öğretmen açığı bulunmaktadır ” (DPT, 1963: 448). Öğretmen yetersizliği ve alt yapı sorunları gündeme getirilmiş ama çözüm olarak her hangi bir politika belirtilmemiştir.

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde de, öğrenci ve öğretmen arasındaki oranlarda iyileşme olmasına rağmen verimde müspet bir gelişme yoktur. Öğretmen niteliği açısından istenen düzeye ulaşılamamıştır.

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planda mevcut durumla ilgili olarak, 1972 yılında eğitim sistemimiz büyüklük, nitelik ve gelişme yönü ve yapısal bakımdan toplumun ve ekonominin ihtiyaçlarını yeterince karşılayacak durumda değildir. Kalite yönünden gerekli düzeye ulaştırılamadığı gibi sayıca da öngörülen gelişme hedefleri gerçekleştirilememiştir (DPT, 1972c: 241).

Milli Eğitim Bakanlığı ve eğitimle ilgili diğer kuruluşların idari yapıları ve personel durumları plan ve programlarda ön görülen eğitim politikalarının uygulanması için gerekli iç planlama, program geliştirme ve benzeri işlemlerin yapılmasını sağlamaktan uzak bulunmaktadır.

Öğretmen sayıları artmakla beraber, bazı kademelerde yeterli sayılara ulaşılamamış, öğretmenlerin bölgelerarası dengeli dağılımı, yeni ihtiyaçlara cevap verecek hizmet içi eğitimleri sağlanamamıştır. Belli branşlar için süratle öğretmen yetiştirecek esnek bir sistem bulunmamaktadır (DPT, 1973: 715).

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında ilkeler ve hedefler şöyle ifade edilmiştir. “Meslek Liseleri öğretim kadrosunun nitelikli öğretmenlerle güçlendirilmesi sağlanacaktır” (DPT, 1973: 715).

“Sanayileşmenin gerektirdiği nitelik ve nicelik orta ve alt düzeyde teknik insan gücünü yetiştirmek üzere teknik eğitime öğretmen sağlanması ve mevcutların kaybına yol açan etkenlerin giderilmesi için acil tedbirlerin alınması gerekmektedir. Aksi durumda, teknik eğitimde yaratılan yeni kapasiteler atıl kalacak, ayrıca teknik insan gücü gereklerinin karşılanamaması sanayileşme hedeflerine erişilmesini büyük ölçüde aksatacaktır.

Atölye, teknik ve meslek dersi öğretmenleri için pratik sanat okullarında genel liselerde uygulanan ek ders ücretinin yarım kat fazlası, sanat enstitülerinde bir kat fazlası ve teknik liselerde üç kat fazlasının sağlanması uygulanacaktır. Meslek dersi öğretmenlerinin maaş karşılığı haftalık mecburi ders saatlerinin, teknik liselerde üçte biri atölyelerde olmak üzere 15 saate; sanat enstitülerinde yarısı atölyede olmak üzere 18 saate ve pratik sanat okullarında 20 saate indirilmesi gerçekleştirilecektir” (DPT, 1974: 291-294).

Yüksek Teknik Öğretmen Okulu mezunlarının öğretmenlikte kalması için gerekli tedbirler alınmış ise de bu okul mezunlarına endüstrinin verdiği ücretin fazlalığı sebebiyle okullardan ayrılmaları önlenememiştir. Mesleki ve teknik yüksek öğretmen okullarında görev alan öğretmenlerin nitelikleri, atamaları ve ücretleri akademik bir statü içerisinde kanuni esaslara bağlanmadığından bu okulların öğretim elemanı ihtiyacının karşılanmasında büyük güçlüklerle karşılaşmış ve eğitimin niteliği bu okullardan beklenen seviyeye ulaşamamıştır (DPT, 1977a: 336).

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında, “Mesleki ve teknik öğretimin ikinci devresinde tasarının gayelerine ulaşılmış olup gayelere uygun ilerleme gözlemlenmiştir. Tasarı dönemi başı ile tasarı dönemi sonu analiz edildiğinde, ilk kayıta % 49, öğrenci sayısı toplamında ise % 67.4'lük bir artış görülmektedir. Öğretmen sayısında % 33'lük artışa karşın öğrenci / öğretmen oranı 1973-1974'te 5.7 iken 1977-1978'te 7.1 olmuştur.

Planlı dönemdeki bu sayısal gelişmenin yanında nitelik iyileştirme çabaları sürdürülmüştür. Üretime dönük yeni program geliştirme çabaları yapılmış ve hazırlanan programlar deneme şeklinde, kademeli olarak bazı okullarda uygulamaya konulmuştur. Ancak yeni hazırlanan programlar ile erkek teknik öğretim programları arasında ikilem yaratılmış, kıt olan öğretmen ve makine teçhizat kaynağı olumsuz yönde etkilenmiştir (DPT, 1979: 445).

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında, ilke ve politika olarak aşağıdaki ifadelere yer verilmiştir:

Ortaöğretimde mesleki ve teknik öğretime ağırlık kazandırılması temel ilkedir. Ortaöğretim sistemi, fiziki olanakların ve öğretmenlerin en verimli biçimde kullanılmasını gerçekleştirecek, öğrencilerin üretim sürecine daha etkin olarak katılmalarını sağlayacak, yükseköğretim önündeki yığılmalara yol açan etmenlerden ortaöğretim sisteminden kaynaklananların düzeltileceği bir içerik ve kurumsal yapıya kavuşturulacaktır.

Mesleki ve teknik öğretimde öğretmen yetersizliğini gidermek için bu alanlara öğretmen yetiştiren eğitim kurumları artırılacak ve güçlendirilecektir. Bu gaye ile teknik öğretim eğitimi veren üniversitelerden ve sanayide çalışan çeşitli kademelerdeki teknik elemanlardan faydalanılabilmesi için gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Mesleki ve Teknik liselerdeki meslek dersi öğretmenlerinin eğitim

sistemi içerisinde görevlerini sürdürebilmelerini sağlayacak bir ücret sistemi geliştirilecektir.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında genel ilke olarak, tüm eğitim kademelerinde niteliğin yükseltilmesi esastır. Eğitim temelini oluşturan öğretmenlerin iş başında eğitilmesine dönük programlara ağırlık verilecek ve eğitim programları günümüze göre güncellenecek, öğretmenlerin eğitimi için televizyondan yararlanılacaktır.

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında politika olarak, insan gücü planlaması ve eğitim sisteminin tamamını içine alan bir eğitim sistemi kurulacak ve öğretmenlerin eğitim gereksinimleri eksiksiz belirlenerek, alanlarına göre hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimler verilecektir. Kabiliyetli olanların öğretmenlik mesleğine ve üniversitelerde öğretim elemanı olmalarına yönelik cezp edilmesi için yerel katkılarla beraber, eğitim yönetimini iyileştirici ve gelir artırıcı uygulamalara gidilecektir.

Mesleki ve teknik dallarda sıkıntısı çekilen alan öğretmenlerinin kurumlarından ayrılmalarını önlemek amacıyla ücret durumlarını iyileştirmek için yasal düzenleme çalışmaları başlatılmıştır. Mesleki ve teknik eğitimin bazı dallarında, özellikle atölye ve meslek dersi açığı devam etmektedir (DPT, 1990: 325).

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında ilke ve politika olarak aşağıdaki ifadeler yer verilmiştir; örgün ve yaygın olarak mesleki ve teknik eğitimin gelişmiş ülke seviyelerine getirilmesine, sertifikasyon sistemi ve meslek standartları ile ilgili sürdürülen çalışmaların eksiksiz bitirilmesine, iş hayatı ile okul ilişkilerinin iyileştirilmesine, yeni teknolojilerin temel bilgi ve beceriler ile okulda verilmesine, hizmet içi eğitime ve uygulamaların işyerlerinde yapılmasına önem verilecektir.

Öğretmenlik mesleği çekici bir meslek haline getirilmeye çalışılacak, öğretmen yetiştirme sistemi lisans sonrası eğitim akademileriyle mesleki eğitimleri verilecek şekilde yeniden yapılandırılacaktır.

Öğretmen ve öğretim üyelerinin kalite ve sayıları artırılabacak, üstün yetenekli ve başarılı öğrencilerin bu alanlara yönlendirilmesi sağlanacaktır.

Mesleki ve teknik liselerde sağlanan sayısal gelişmelere rağmen, kaynak yetersizliği, mevcut kaynakların etkin kullanılamaması ve özel kesimle işbirliğinin yeterince kurulamaması gibi nedenlerle eğitimin bu kademesinde plan hedeflerinin gerisinde kalınmıştır (DPT, 2000b: 204).

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında mevcut durumla ilgili olarak aşağıdaki ifadeler yer verilmiştir:

Öğretmen sayısının yeterli olmaması ve dağılımındaki istikrarsızlığın giderilmesi için çıkarılan norm kadro yönetmeliği uygulamaya konulmuştur.

Eğitimin bütün aşamalarında öğretmen ihtiyacının karşılanmasında ve gerekli alt yapılarda gelişmeler olmasına rağmen, istenilen seviyede ilerleme sağlanamamıştır. Eğitim sektöründe hizmet veren kamu ve özel kurumları arasındaki uyumsuzluk sürmektedir.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, müfredat, donanım, fiziki alt yapı, öğretim üyesi ve öğretmen çalıştırma bakımından eğitim kurumlarının istenilen seviyeye getirilebilmesi için ekonomik imkânları geliştirilecektir.

Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında mevcut durumla ilgili olarak aşağıdaki ifadelere yer verilmiştir:

Meslek standartlarına dair yeterliliklerin ilerlemesi, eğitim ve belge veren kuruluşların akreditasyonu, belgelendirilmesi gibi ana görevleri ihtiva eden Ulusal Mesleki Yeterlilik sistemi ile ilgili çalışmalar eksiksiz bitirilecek ve bu sisteme dayalı mesleki eğitim yapısı geliştirilecektir.

Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında ilke ve politikalarla ilgili olarak aşağıdaki ifadelere yer verilmiştir:

Öğretmenlik mesleği çekici hale getirilecek, öğretmen yetiştiren okullar ile fakülteler arasındaki etkileşim artırılacak; öğretmen yetiştirme ve geliştirme modeli, öğretmen ve öğrenci yeterliliklerini esas alan, kişisel ve mesleki gelişimi devamlı özendirilen, kariyer gelişimi ve performansa dayanan bir şekilde düzenlenecektir.

Deneyimli öğretmenlerin eğitimde geri kalmış bölgelerde ve okullarda uzun süreli çalışması özendirilecektir.

2.1.3.Kalkınma Planlarında Meslek Lisesi Öğrenci Niteliği

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında mesleki ve teknik öğretimi ile ilgili olarak, Türkiye’de eğitim kademelerinde genel ve mesleki ve teknik eğitim kurumları, erkek- kadın tüm vatandaşlara tam ve eşit şekilde açık olduğundan, mesleki ve teknik eğitim haricindeki eğitim amaçlarına yönelmelidir. Bahsi geçen amaçlar iki temel grupta toplanmıştır.

Birinci olarak; kız mesleki ve teknik öğretimde kadını ev kadını olarak geliştirmeyi ve değerlendirmeyi gaye edinen çalışmalardır. Bahsi geçen çalışmalar, bilhassa

kadının eğitim olanaklarından mahrum kaldığı ve kız mesleki ve teknik öğretim kuruluşlarının bulunmadığı gelişmemiş bölgelerde artırılacaktır.

İkinci olarak; bilhassa kadınların yapabilecekleri elverişli mesleklere hazırlanması hususudur. Kız mesleki ve teknik öğretimde okul türleri, eğitim bölümleri ve öğretim programları bu konuda değiştirilmeli ve geliştirilmelidir. Bahsi geçen çalışmalarda ülkemizin sosyo-kültürel yapısı, iktisadi yapısı ve ilerdeki gereksinimleri ve olanakları özenle belirlenip ona uygun çalışmalar yapılmalıdır.

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında mevcut durumla ilgili olarak, mesleki ve teknik öğretim fonksiyonel eğitim veren bir nitelik kazanmamıştır. İnsan gücü ihtiyaçlarına göre, teknik öğretime verilen ağırlıkla, kapasite artırılırken mezunların sanayide iş bulmaları ve buldukları işten tatmin olmaları güç olmaktadır. Mezunların teorik bilgilere rağmen, iş hayatı gereklerine uymamaları, iş hayatına hazırlayıcı imkânların öğretim sırasında yaratılmaması, sanayideki ilerlemenin izlenememesi, işletme sahiplerinin bu elemanların yeterliliklerine güvensizliği, elemanların yetki, sorumluluk ve ücretlerinin belirlenmemiş olması bu konudaki sorunlardır. Öğrenci ve öğretmen arasındaki oranlarda iyileşme olmasına rağmen verimde müspet bir gelişme yoktur.

Mezun olanların üst öğrenime devamları ve meslekte gelişmeleri bakımından engeller vardır. Eğitimde gözlem ve uygulama metodundan yeterli ölçüde yararlanılamamaktadır.

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında ilke ve politika olarak, Mesleki Teknik Ortaöğretim genellikle hedeflerin gerisinde kalmaya devam etmektedir. Mesleki ve Teknik Öğretimin çevre ve iş hayatı ile ilişkisi geçen yıllara oranla arttığı halde gereken düzeye ulaşamamıştır (DPT, 1972b: 348).

“Milli eğitimimizde her kademedede görülen nitelik sorununun çözümünde etkin rol oynayacak olan yöneltme ve önderlik hizmetlerinin eğitim organizasyonundaki yeri ve çalışma şekli saptanarak uygulama için uzun vadeli programlar hazırlanacaktır. Yöneltme ve önderlik çalışmalarını yapacak personel ihtiyacı ve bu personelin yetiştirilmesi ile ilgili ilkeler program dönemi içinde saptanacaktır.

Yeni personel rejimine göre devlet memurlarının eğitimi uygulama planına bağlı olan kuruluşlarca hazırlanacak ve devlet memurlarının sınıflarının hizmet içi eğitim yönetmelikleri çıkarılacak ve eğitimcilerin eğitilmesine ağırlık verilecektir” (DPT, 1972b: 351-352).

“Geçmiş yıllarda olduğu gibi nitelik ve nicelik açısından yeterlilik konusu ve eğitimin her bölümüne öğretmen sağlanması, mevcutların kaybının önlenmesi sorunu, ağırlığını 1973 program dönemi içinde de sürdürmüştür.

Teknik eğitimde birçok okulda sınavla öğrenci alma gereğini doğuran sosyal talebin hızla artmasıyla ortaya çıkan olumlu gelişmenin yanı sıra öğretmen sorunu en önemli dar boğaz olarak belirlenmiştir” (DPT, 1974: 287-289).

Mesleki ve teknik öğretimin belirli dallarında Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planının hedefleri aşılmış olmakla birlikte çağ nüfusunun genel ortaöğretimle mesleki teknik ortaöğretim arasındaki oransal dağılım plan hedefine ulaşmamıştır. Mesleki ve Teknik Eğitim alanına giren bazı eğitim dallarında dengeli ve plan hedefleri doğrultusunda bir gelişme olmamıştır (DPT, 1977a: 336).

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında mevcut durumla ilgili olarak, “Planlı dönemde nitelik iyileştirme çabaları sürdürülmüştür. Üretime yönelik yeni program geliştirme çabaları yapılmış ve hazırlanan programlar deneme şeklinde, kademeli olarak bazı okullarda uygulamaya konulmuştur (DPT, 1979: 445) açıklaması yer almaktadır.

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında ilke ve politikalar aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

“Özellikle mesleki ve teknik eğitimde endüstri ile ilişkilerin geliştirilmesine olanak verecek esnek program uygulaması gerçekleştirilecektir. Teknik liseler üretim sürecinin orta düzey insan gücü gereksinimine cevap verecek biçimde, endüstrinin gereksinim duyduğu alanlardaki programları içerecek ve bu amaçla hem kız hem erkek öğrenci yetiştirilecektir. Ortaöğretimde, mesleki ve teknik öğretime öncelik verilecek biçimde bir burs sistemi geliştirilecektir” (DPT, 1979: 458).

Üçüncü Plan döneminde Birinci Plan dönemi başına göre genel ortaöğretim ve mesleki teknik ortaöğretimde okuyan öğrencilerin toplam öğrenci sayısına oranında önemli bir değişiklik olmamıştır. 1963 yılında genel lise oranı % 62 iken, 1978 yılında % 60 olmuştur. Oysa üçüncü plan dönemi sonunda bu oranların, genel öğretim için % 45, mesleki ve teknik öğretim için % 55 olması öngörülmüş ancak gelişme mesleki ve teknik öğretim doğrultusunda değil genel liseler doğrultusunda olmuştur. Bu durumda öğrenciler en küçük yerleşim birimlerine kadar açılan genel liseleri tercih etmekte, üniversiteye girişte lise mezunlarının tüm fakülte ve

yüksekokullara kabul edilmesi öğrencileri genel ortaöğretim yapmaya yönlendirmektedir (DPT, 1979: 437).

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında genel ilke ve politika olarak aşağıdaki ifadelere yer verilmiştir:

“Meslek Liselerinin müfredat programlarında çevrenin ve iş piyasasının ihtiyacına uygun mesleklerin kazandırılmasına dönük değişiklikler yapılacaktır. Genel ve mesleki teknik liselerdeki mesleki rehberlik faaliyetleri daha etkin hale getirilecektir. Eğitim ve öğretim kurumlarının her seviyesinde öğrencilere kazandırılacak bilgi ve becerilerin hayata dönük olması sağlanacaktır. Eğitim sisteminde döner sermaye çalışmaları ıslah edilecek, fiili üretim içerisinde eğitimin yapılanmasına plan dönemi başında başlanacaktır” (DPT, 1984: 143-144).

İlköğretim sonrası genel liselerle, mesleki ve teknik liseleri kapsayan ortaöğretime 15-17 yaşlar arasındaki çağ nüfusunun % 29.3’ü devam etmektedir. Bunun % 11.5’i mesleki teknik liselerde ve % 17.8’i de genel liselerdedir. Bu durum mesleki ve teknik öğretimin imkânlarını artırarak gençleri bu yönde özendirme politikasında beklenen başarıya ulaşamadığını göstermektedir (DPT, 1986: 318).

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında ilke ve politikalar şunlardır: Eğitimin her kademesinde kalitenin yükseltilmesi, imkân ve fırsat eşitliğinin sağlanması esas amaçtır.

Eğitim sistemi; meslek kazandırıcı yaygın eğitim, ara insan gücü ve yüksek nitelikli insan gücü yetiştiren eğitim olmak üzere üç boyutlu bir yapıda ele alınarak kalkınmanın temel araçlarından biri olarak etkinleştirilecektir.

Bilgisayar destekli eğitim kaliteli elemanların sağlanması ve gerekli yazılımların sağlanması ile yaygınlaştırılacaktır. Mesleki ve teknik eğitim veren kurumların, istihdam-insan gücü-eğitim münasebetleri doğrultusunda hizmet sektörleri, endüstri ve tarım ile güçlü teşriki mesai içinde olmaları sağlanarak ve eğitim niteliğinin geliştirilmesi için eğitim programları sosyo-kültürel, ekonomik iyileşme ile birlikte geliştirilecektir. Bahsi geçen eğitim kurumlarının teknolojiyi takip etmelerini sağlayacak önlemler alınacaktır.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında mevcut durumla ilgili olarak, mesleki ve teknik örgün ve yaygın eğitimin ekonominin insan gücü gereksinimlerine uygun hale getirilmesi çalışmalarında istenilen seviyeye ulaşamamıştır.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında ilke ve politika olarak, “ Örgün ve yaygın sisteminin nitelik ve niceliğinin geliştirilerek ekonomik büyüme ve sosyal gelişmenin en önemli unsurlarından olan insan gücünün yetiştirilmesi temel ilkedir.

Örgün ve yaygın mesleki teknik eğitimin gelişmiş ülke standartlarına yükseltilmesine, sertifikasyon sistemi ve meslek standartları üzerinde yapılan çalışmaların tamamlanmasına, iş hayatı ve okul ilişkilerinin iyileştirilmesine, yeni teknolojilerin temel bilgi ve beceriler ile okulda verilmesine, hizmet içi eğitime ve uygulamaların işyerlerinde yapılmasına önem verilecektir.

Toplumsal faydanın büyük olduğu zorunlu eğitimin devlet tarafından üstlenilmesi, bireysel faydanın nispeten büyük olduğu daha üst eğitim kademelerinde hizmetten yararlananların hizmetin bedelinin ödemesi sağlanacaktır. Bu yapı fırsat eşitliği açısından ödeme gücü olmayan öğrencilerin hizmetten yararlanabilmesini sağlamak üzere özel kesiminde katkısıyla dar gelirlili aile çocuklarından başlanarak kredi ve burs sistemiyle desteklenecektir” (DPT, 1995: 26-28).

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında ilke ve politika olarak, “Eğitim sisteminin temel amacı; Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı, düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, demokratik, özgürlükçü ve manevi değerlere bağlı, yeni fikirlere açık, kişisel sorumluluk duygusuna sahip, milli kültürü özümsemiş, farklı kültürleri yorumlayabilen ve çağdaş uygarlığa katkıda bulunabilen, bilim ve teknoloji üretimine yatkın ve beceri düzeyi yüksek, üretken ve yaratıcı bilgi çağı insanı yetiştirmektir.

Mesleki ve teknik eğitim, örgün ve yaygın eğitim sistemi içinde esnek, dinamik ve iş hayatı ile sıkı ilişki içinde geliştirilecektir” (DPT, 2000a: 83-89) açıklamaları yer almaktadır.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında mevcut durumla ilgili olarak, sanayi ile işbirliğinin yeterince geliştirilememesi, kaynak yetersizliği, mevcut kaynakların etkili kullanılamaması gibi sebeplerle mesleki ve teknik öğretimde planlar beklentileri karşılayamamış, iş dünyasının ihtiyacı olan türde ve nitelikte mesleki ve teknik eğitim programları geliştirilmemiştir.

Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında ilke ve politikalar olarak; ülke nüfusunun eğitime ulaşmasında ciddi ilerlemeler sağlanmıştır. Zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılması ile öğrenci sayısı artmış fakat tam doluluk oranına ulaşamamıştır. Okul öncesi eğitimde okullaşma oranı istenilen seviyeye ulaşmamıştır. İlköğretimden

ortaöğretime geçiş oranı artmıştır ama mesleki ve teknik öğretim bu okullaşma oranlarındaki artışa rağmen beklenen payı alamamıştır.

“Eğitimin hemen her kademesinde, ayrılan kaynaklarla öncelikle artan öğrenci sayılarının doğurduğu zorunlu ihtiyaçlar karşılanabilirken, eğitimde nitelik sorunu önemini korumaktadır.” (DPT, 2007: 40).

Eğitim sisteminin sınav odaklı bir yapıda olması, eğitimden beklenen amaçlara ulaşamamasına, sınav hazırlıklarına önemli harcamalar yapılmasına ve böylece eğitime ayrılan kaynakların verimsiz kullanılmasına, öğrenciler ve ailelerinde mali, sosyal ve psikolojik sorunların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (DPT, 2007: 40–41).

Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında ilke ve politikalar olarak aşağıdaki ifadelere yer verilmiştir:

Eğitimde hizmet sunumunun iyileştirilmesi ve fırsat eşitliğinin artırılması kapsamında taşınmalı eğitim, şartlı eğitim yardımları, ücretsiz ders kitabı temini gibi yürütümler gerçekleştirilmiş, öğretmenlerin yerleştirme, çalıştırma ve hizmet içi eğitimlerinde artış sağlanmış, eğitime ödenen devlet kaynağı artırılmış, 12 yıllık kademeli zorunlu eğitim sistemi getirilmiş, FATİH Projesi başlatılmış ve müfredat bu doğrultuda yenilenmiştir. Eğitimde fiziki altyapı iyileştirilmiş, özellikle kız çocuklarının okullaşması olmak üzere eğitimin tüm kademelerinde okullaşma oranlarında artış sağlanmıştır.

2006–2007 eğitim öğretim döneminde kesintisiz okullaşma oranı okul öncesi eğitimde 4–5 yaş için yüzde 24, ilköğretimde yüzde 96,3 ve ortaöğretimde yüzde 86,6 iken, 2012–2013 eğitim öğretim döneminde okul öncesi eğitimde yüzde 44, ilköğretimde yüzde 107,6 ve ortaöğretimde yüzde 96,8 olarak gerçekleşmiştir. Sistemin performansını ve eğitimin çıktılarını değerlendiren uluslararası araştırmalarda elde edilen ortalama puanlarda kısmi iyileşme sağlanmıştır.

Nüfusun eğitim seviyesi yükselmekle birlikte AB ve OECD ortalamalarına göre düşük kalmaya devam etmiştir. Ortaöğretimin zorunlu eğitim haline getirilmesi ve yükseköğretime geçişte sağlanan gelişmeler neticesinde nüfusun eğitim seviyesinde artma öngörülmektedir. Diğer taraftan, eğitim sistemi, işgücü piyasasının gereksinimlerini karşılamada yeterli olmamış ve eğitilmiş gençlerin işsizlik oranlarında sağlanan düşüş sınırlı düzeyde gerçekleşmiştir.

2.1.4. Kalkınma Planlarında Meslek Liselerinde Araç Gereç ve Donanım

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında sadece kız teknik öğretim tesislerinin yenilenmesi ile ilgili ifade yer almaktadır.

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, mesleki ve teknik öğretimde öğrencileri mesleğe hazır hale getirmek ve okulları buldukları bölgelerde yararlı faaliyetler yürüten merkezler haline getirmek istenirse de okullardaki eğitim araç ve gereçlerinin yetersizliği bu konuda sorun yaratmaktadır.

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında, “Planlı dönemde yoğunlaşan çabalara rağmen, eğitimin bütün kademelerinde ders araçları ve gereçleri yetersizliği sorunu süregelmektedir.

Eğitim kurumları ve eğitim programları ile iş piyasası ve çalışma hayatı arasında ilişki kurulamamış, bu nedenle eğitimin fonksiyonel olması sağlanamamıştır” (DPT, 1973: 715).

Kısa dönemde iş gücüne kalkınmanın ve gelişen teknolojilerin gerektirdiği yenilikleri kazandırmak için etkili bir yaygın eğitim sistemi kurulacaktır. Sanayileşmeye paralel olarak eğitim kurumlarının iç bölümlerinde mesleki ve teknik dallara gereken ağırlık verilecektir.

Milli Eğitim Bakanlığı içerisinde, her eğitim düzeyi için planlama yapılırken eğitim programlarına dayalı ihtiyaç programları geliştirilerek yeniden şekillenecek, uygulamalarda fiziki yapı ile eğitimin yapısı arasındaki karşılıklı etkilenmeye bakılarak proje geliştirme ve program önerileri hazırlayacak bir birim oluşturulacaktır.

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında mevcut durumla ilgili olarak, eğitim sisteminin muhtevası, teknolojik yapıya ve istihdam koşullarına uygun değildir denilmiştir.

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında ilke ve politikalar olarak, “Eğitim sistemi diğer sistemlerle bir bütünlük içinde ele alınarak, teknolojik ve ekonomik yapıyla tutarlı kurumsal bir yapıya kavuşturulacaktır.

Teknik ve meslek okulları döner sermayeleri eğitim ve üretimi birleştirecek biçimde uygulama sağlayacak, eğitimde yeni geliştirilecek programlar için araç-gereç üretimine olanak verilecek ve kaynak yaratıcı olmasını sağlayacak bir biçimde yeniden düzenlenecektir” (DPT, 1979: 457–458) denilmiştir.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, “Ders araç ve gereçlerinin yeterli seviyede sağlanamaması, müfredat programlarını günün şartlarına uygun hale getirmede sistemli bir yol izlenmemesi ve öğretmen kadroları için etkin ve devamlı hizmet içi eğitim programları uygulanamamıştır” (DPT, 1986: 318).

Mesleki teknik liselerle genel liselerin atölye, laboratuvar ve diğer araç-gereç ihtiyaçlarının giderilmesi yönünde gereken tedbirler bir programa bağlanacaktır (DPT, 1986: 323) ifadeleri vardır.

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında, Endüstri Meslek Lisesi ve Teknik Liseleri değişen teknolojiye uygun makine teçhizatla donatmayı, yönetici ve öğretmenlerini eğitmeyi ve yeni meslek alanlarında program geliştirmeyi amaçlayan Endüstriyel Okullar Projesi çalışmaları sürdürülmektedir (DPT, 1990: 325) denilmektedir.

Eğitim kurumlarında görsel-işitsel araçlar ve gelişmiş teknolojilerle zenginleştirilen eğitim olanaklarının kullanılması yaygınlaştırılacaktır. Fiziksel alt yapı ile beşeri güç kaynakları, ders içerik programları ve gelişmiş eğitim teknolojileri gibi, eğitimin alt yapısının temel öğelerinin güçlendirilebilmesi için maliyet-etkinlik, maliyet-fayda ve program-bütçe teknikleri analizlerine göre biçimlendirilmiş programlarla düzenlenecektir. Okulların gelişen teknolojiyi izlemelerini sağlayıcı tedbirler alınacaktır. Bilgisayar destekli eğitim gerekli yazılımların ve nitelikli elemanların sağlanması suretiyle yaygınlaştırılacaktır (DPT, 1989: 293–295) denilmektedir.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında mevcut durumla ilgili olarak, eğitimde gelişmiş teknolojilerden yararlanılması ve yaygınlaştırılması konusunda beklenen ilerleme sağlanamamıştır. Bilhassa bilgisayar tabanlı öğretimde bilgisayar programlarının yeteri kadar teknolojiye ayak uyduramaması, gerek duyulan koordinatör öğretmenlerin yeterli seviyede olmaması veya yetişmiş eğitimcilerin bilgisayar laboratuvarları bulunmayan eğitim kurumlarına atanması, teknolojideki hızlı değişimler neticesinde var olan bilgisayarların kısa zamanda geri kalması ve ödeneklerin azlığı bu eğitimden beklenen faydanın gerçekleşmesini engellemiştir.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında ilke ve politikalar olarak, “Gelişen toplumumuzun, yaşadığımız teknoloji çağının ve günümüzde gözlenen globalleşme ve entegrasyon süreçlerinin ortaya çıkardığı yeni ihtiyaçlar nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde bilgi kadar hatta ondan daha fazla doğrudan mesleğe yönelik beceri iş teknikleri ve çabuk uyum yeteneği gibi yeni donanımları ön plana çıkarmakta, bu

ise genel eğitimin içinde ve yanında çok tutarlı ve yeni bir meslek eğitimi yapılanmasını zorunlu kılmaktadır.

Eğitimin her aşamasında teknoloji ile desteklenen eğitim ve öğretim yapılacak, aşamalı şekilde bilgisayar tabanlı eğitim ve öğretim ülke çapında geliştirilecek ve yaygınlaştırılacak, uzaktan öğretime önem verilecektir.

Gelişmiş ülkelerle rekabet edebilmek için ileri teknolojinin kullanılması, geliştirilmesi ve üretilmesi gerekmektedir. Bu açıdan bakılırsa insan gücünün potansiyelinin değerlendirilmesi ve kalitenin yükseltilerek üretime katılması sağlanmalıdır. Bundan dolayı eğitim sistemi bu gayede olacak şekilde hareketli bir yapıya dönüştürülecektir.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, “Eğitimde yeni teknolojilerin kullanılması ve yaygınlaştırılmasında yeterli gelişme sağlanamamıştır. İlköğretimden başlamak üzere eğitimin her kademesinde bilgisayarlı eğitime geçilmesi, her okula internet erişiminin sağlanması ve müfredat programlarının yazılım programlar olarak üretilmesi önem taşımaktadır.

Eğitimin her kademesinde teknolojinin sağladığı imkânlardan özellikle bilgisayar teknolojisinden azami ölçüde yararlanılacak, uzaktan eğitim ve ileri teknolojileri kullanan yeni eğitim yöntemleri uygulamaya konulacaktır” (DPT, 2000a: 81–83) denilmektedir.

Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında ilke ve politikalar olarak, eğitimin her aşamasında, verilen ödenekle öncelikle gün geçtikçe artan öğrenci sayılarının ortaya çıkardığı zorunlu ihtiyaçlar karşılanabilirken, eğitimde kalite sorunu devam etmektedir. Sekizinci plan döneminde eğitime özel sektör desteği yatırımı önemli ölçüde artmıştır, eğitim kurumlarında iletişim ve bilgi teknolojilerinin kullanımı yaygınlaştırılmış ve müfredatın geliştirmesi için çalışmalara hız verilmiştir. Eğitimde niteliğin artırılabilmesi için güncellenen müfredat programları ve öğretim yöntemlerine uygun olarak donanım, fiziki alt yapı, öğretmen kalitesinin artırılması ve eğitime ayrılan ödeneklerin daha etkili kullanımı ihtiyacı devam etmektedir.

Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında, örgün ve yaygın eğitim veren okullarda iletişim ve bilgi teknolojisinin altyapısı geliştirilerek, öğretmenlerin ve öğrencilerin bu teknolojileri kullanmaları sağlanacaktır. Fatih Projesi tamamlanacak ve teknolojinin eğitime uyumu konusunda nitel ve nicel göstergeler geliştirilerek etki değerlendirilmesi yapılacaktır.

2.1.5. Kalkınma Planlarında Yüksek Öğretim

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, “Meslek ve teknik lise mezunlarına ağırlıklı meslekleriyle ilgili alanlarda yükseköğrenime geçişi sağlayacaktır” (DPT, 1963: 462) denilmektedir.

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, mesleki ve teknik okullardan mezun olan öğrencilerin kendi alanlarında yüksekokullara devamları yukarı seviyeye çekilerek yetiştirici ve yukarı seviyedeki okullara yerleştirilmelerinde kolaylıklar sağlanacaktır.

Mesleki ve teknik eğitim programlarında, mezunların yükseköğretime devamlarını kolaylaştırmak amacı ile bu okulların meslek kazandırıcı niteliklerini azaltıcı değişiklikler yapılmayacaktır. Bu okulların amacı mezunlarının kendi yetişme alanlarında meslek sahibi olmalarını sağlamak olacaktır (DPT, 1968: 141).

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında yükseköğretimle ilgili olarak, Örgün eğitimin ilk kademesi olan ilköğretim mezunların yarısından çoğu doğrudan çalışma hayatına katılmaktadır. Oysa ilköğretim çalışma hayatının gerektirdiği asgari bilgi ve beceriyi vermekten uzak bulunmaktadır. Ortaöğretimde kalkınmanın gerektirdiği orta seviyeli mesleki ve teknik iş gücünün yetiştirilmesi ve bunlara ağırlık verilmesi esas olduğu halde genel öğretimde (liseler) yığılmalar olmuştur. Bunun sonucunda yükseköğretimde ekonominin ihtiyaç duymadığı dallarda öğrenci yığılması olmuş, bu kademedede de uygulayıcı eleman yetiştirme konusunda başarısız kalınmıştır (DPT, 1972c: 241).

Endüstri ve Teknik Liseler ile Kız Meslek Liselerinde, istihdam alanlarının ihtiyacı olan yeni meslek dallarında sanayi ile işbirliği yapılarak öğretim programı hazırlama çalışmaları sürdürülecektir (DPT, 1977a: 338).

Mesleki ve teknik lise mezunlarına öncelikle meslekleriyle ilgili dallarda yükseköğretime geçiş sağlamak üzere, üniversite giriş sınavları çeşitlendirilecek ve mesleki teknik lise mezunlarını ihtisas konularına göre yöneltebilecek bir içeriğe kavuşturulacaktır (DPT, 1974: 295).

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında Eğitim Özel İhtisas Komisyonu Raporunda; Meslek Liselerine yükseköğretime geçiş olanakları sağlanırken okul müfredat programında meslek dersleri azaltılmakta, genel kültür dersleri ise artırılmaktadır. Bu

durum ise yükseköğrenime devam etmeyip iş hayatına atılan öğrencilerde mesleki bilgi ve beceri yetersizliği meydana getirmektedir (DPT, 1977b: 29).

Ortaöğretimde mesleki ve teknik öğretime ağırlık kazandırılması temel ilkedir. Ortaöğretim sistemi, fiziki olanakların ve öğretmenlerin en verimli biçimde kullanılmasını gerçekleştirecek, öğrencilerin üretim sürecine daha etkin olarak katılmalarını sağlayacak, yükseköğretim önündeki yığılmalara yol açan etmenlerden ortaöğretim sisteminden kaynaklananların düzeltileceği bir içerik ve kurumsal yapıya kavuşturulacaktır (DPT, 1979: 457).

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında da sonuç olarak şu ifadeler yer almaktadır; Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında uygulaması başlatılan deneme mahiyetindeki okul-sanayi işbirliği programı yaygınlaştırılmamış ve endüstri meslek liselerinde meslek dersi saatleri yükseltilememiştir dolayısıyla Türkiye’de orta seviyeli okullarda teknisyen yetiştirilememektedir. Ayrıca teknik liselerin müfredat programlarında üniversiteye hazırlama ağırlık kazanacağından bu okullarda gelişen sanayinin ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte eleman yetişmemektedir (DPT, 1986: 319).

“Mesleki-teknik lise mezunlarından yükseköğretime devam etmek isteyenlerin yetiştikleri aynı branşta öğretime devam etmelerini özendirici düzenlemeler henüz gerçekleştirilememiştir. Ortaöğretime devam eden gençlerin alaka ve kabiliyetlerine uygun yükseköğrenim görmelerini veya doğrudan iş hayatına atılmalarını kolaylaştıracak mesleki rehberlik faaliyetleri etkin bir şekilde başlatılmadığından yükseköğretime geçişteki yığılmalar ve puan esasına göre tayin edilen branşlara devam zorunluluğu sorunlar ortaya çıkarmaktadır” (DPT, 1986: 320).

“Ortaöğretimde mesleki teknik eğitime olan talebi özendirici tedbirler etkin bir şekilde uygulamaya konacaktır. Meslek Liselerinin müfredat programlarında çevrenin ve iş piyasasının ihtiyacına uygun mesleklerin kazandırılmasına dönük değişiklikler yapılacaktır. Genel ve mesleki teknik liselerdeki mesleki rehberlik faaliyetleri daha etkin hale getirilecektir. Mesleki teknik öğretim okullarından mezun olan gençlerin yetiştirildikleri alanlarda yükseköğretime devam etmelerinin özendirilmesi için gereken tedbirler alınacaktır” (DPT, 1986: 320–321).

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında, “Yükseköğretime devam etmek isteyen mesleki teknik lise mezunlarının kendi branşlarında bir yükseköğretim kurumlarına yönelmelerini özendirecek düzenlemeler yapılacaktır” (DPT, 1989: 295).

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, eğitim kurumlarının ilköğretim kademelerinde etkili bir rehberlik ve yönlendirme sisteminin kurulamaması, okullardan mezun olan her bireyin üniversiteye yerleşme arzusunun ortaya çıkarmakta ve bundan dolayı üniversite yerleşme konusunda yığılmalara sebep olmaktadır. Üniversitelerin öğrenci kapasitesi yetersiz olduğu için üniversiteye yerleşmeye çalışan öğrenci sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Üniversiteye yerleşme ümidi ile birkaç senesini özel dersanelerde geçiren bireyler üniversiteye de yerleşemediği durumda her hangi bir meslek öğrenmeden hayata başlamaktadır. Bu durumdan dolayı kaynak israfı ve zaman kaybı ortaya çıkmaktadır.

Eğitim faaliyetlerinin işleyişinden kaynaklanan ve sistemin yapılanmasından dolayı oluşan problemlerin çözüm gerekliliği önemini korumaktadır. Her vatandaşa eğitimden ve öğretimden tüm olanaklar sunabilecek ortamı yaratıcı, her düzeyde ve bilhassa yükseköğretim önündeki birikimleri önleyici, fırsat eşitsizliği oluşturan özel dersanelere duyulan ihtiyaçları ortadan kaldırmak, zorunlu eğitim haricindeki her aşamada eğitim ve öğretim hizmetinden faydalananların maddi güçlerine göre eğitimin ekonomiye katılmasını sağlayıcı ve bütün eğitim ve öğretim düzeyinde özel eğitim ve öğretim kurumlarının açılması için yeni düzenlemelere gereksinim duyulmaktadır. Yeni meslek türleriyle ilgili çalışmalarda yeterli gelişme sağlanamamıştır.

Liselerden üniversiteye geçiş sistemini tekrardan düzenlemek, üniversiteye yerleşme konusunda büyük sorun teşkil eden yığılmaları önlemek ve ülkemizin ihtiyacı olan kalifiye eleman yetiştirebilmek gayesiyle, yükseköğretime yerleşme öncesinde bireyleri ülke çapında etkinlik gösteren özel dersanelerin yerine mesleki ve teknik eğitim kurumlarına yönlendirilmeleri ve yetenek ve ilgisi olanların ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarına yerleştirilmeleri desteklenecektir.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, “Herkesine eğitim ve öğretim imkânı sunabilecek ortamın yaratılması, yükseköğretime geçişte yığılmaların önlenmesi, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması ve etkin bir yönlendirme sisteminin kurulmasına ilişkin düzenlemelerde yetersiz kalınmıştır. Ortaöğretimde etkili bir yönlendirme sisteminin bulunmaması ve özellikle mesleki teknik eğitim ve sanayi arasındaki işbirliğinin yeterince geliştirilememesi sebebiyle yükseköğretim kurumları önündeki yığılmalar devam etmiştir” (DPT, 2000a: 81).

“Örgün ve yaygın mesleki teknik eğitime ağırlık verilecek, ortaöğretimde mesleki ve teknik eğitimin payı artırılacak, üniversiteye giriş sınavlarında normal liseler ile meslek ve teknik lise mezunları arasındaki farklı değerlendirmeler kaldırılarak, mesleki ve teknik eğitimin yaygınlaştırılması teşvik edilecektir. Meslek yüksekokulları ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları arasında program bütünlüğünü esas alan iş bölümü ve iş birliği kurulacak; nitelikli iş gücünün yetiştirilmesinde önemli yeri olan meslek yüksekokullarında öğrencilerin uygulamalı eğitim almaları sağlanacaktır” (DPT, 2000a: 83–84).

2002 yılından sonra uygulanmak üzere yükseköğretime yerleştirmede ortaöğretimdeki başarının yerleştirmedeki ağırlığı yükseltilmiş, Türkçe ve Matematik sorularının ÖSS puanındaki ağırlığı artırılmıştır. Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) alınan puanlarının hesaplanması ile ilgili olarak, Ağırlıklı Ortaöğretim Başarı Puanının hesaplama yöntemi ve ÖSS’yi kazanma barajı değiştirilmiştir. Bu nedenle mesleki ve teknik lise mezunu öğrencilerin üniversiteye yerleşmede dezavantaj durumu ortaya çıkmıştır.

Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında, “Meslek yüksekokulları ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları arasında program bütünlüğünün bulunmaması, mesleki ve teknik eğitim programlarının iş gücü piyasası taleplerine uygun olarak güncellenememesi sonucu mesleki ve teknik eğitim mezunlarının istihdamı artırılmamakta ve mesleki eğitime olan talebi azalmaktadır” (DPT, 2007: 40).

Yükseköğretim kurumlarında finansman kaynakları geliştirilecek ve çeşitlendirilecek; öğrenci katkı paylarının, mali gücü olmayan başarılı öğrencilere burs ve kredi sağlanması şartıyla yükseköğretimin finansmandaki payının artırılmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır (DPT, 2007: 87).

Ortaöğretim ve yükseköğretime hazırlık dershanelerinin özel okullara dönüştürülmesine yönelik teşvikler sağlanacaktır (DPT, 2007: 87) ifadeleri yer almaktadır.

Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında, üniversiteye olan yoğun talebin karşılanması için Dokuzuncu Kalkınma Planı başında 93 olan üniversite sayısı 2013 yılı mayıs ayı itibarıyla 170’e ulaşarak üniversitelerin sayısı ve kontenjanları önemli ölçüde artırılmış, ülke genelinde yaygınlaştırılmıştır. Bu gelişmeler neticesinde brüt okullaşma oranı örgün eğitimde yüzde 42,9’a, toplamda ise yüzde 81,6’ya ulaşmış ve Dokuzuncu Kalkınma Planı hedeflerinin üzerine çıkmıştır. Ancak, yükseköğretim

sisteminin hizmet sunumunda çeşitliliği yeterince sağlayamaması, yükseköğretim sisteminin merkeziyetçi yapısı ile eğitim ve araştırma niteliğine ait sorunlar yükseköğretim sisteminin toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilme, rekabet edilebilirliğini, üretkenliğini ve kapasitesini olumsuz yönde etkilemeye devam etmektedir.

2.1.6 Kalkınma Planlarında Meslek Lisesi Eğitim Programları

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, eğitim müfredatları iş hayatındaki özel konulara uygun olarak hazırlanması, tarım öğretimi ve yayını ile tarım sanatları, el sanatları eğitimine yer verilmesi, tarım dışı çalışma konularında ise kurslar açılmalıdır.

Eğitim sistemimiz, Türk toplumunun ihtiyaçlarına ve şartlarına uygun insanların yetiştirilmesine doğru yönelecektir. Eğitim planında teknik öğretime verilen önem, bunun başlıca belirtisidir. Eğitim esaslarının tespitinde de bu ilkeye uygunluk göz önünde tutulacaktır (DPT, 1963: 442) ifadelerine yer verilmiştir.

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, eğitimin amacı; bireylerin toplum yapısındaki değişimlere uyabilmeyi, çevrelerini tanıyabilmelerini, şuurlu davranabilmeyi, edinilen bilgi ve kabiliyetlerle kendisinin ve çevresindekilerin moral değerini, mutluluğunu ve refahını artırarak, yeteneklerini ortaya çıkarmayı sağlayan toplumsal bir hizmettir. Eğitim ve öğretim ile bireylere iş hayatında ve toplum içinde gerekli olan alışkanlıklar, bilgi ve yetenekler kazandırılarak bu gaye ile eğitim ve öğretimin her aşamasında iş hayatı ile ilişki sağlanacaktır. Bireylerin sürekli değişim içinde olan ve gelişen bir dünyaya ayak uydurması sağlanacaktır.

Üst okula gidemeyeceklerin yeterli eğitim ve öğrenim almaları için ilköğretimi bitirebilmeleri gayesiyle, ilköğretim programları tekrardan ele alınacaktır, ilköğretimi bitirebilmeleri için ülke genelinde eğitim programları geliştirilecektir.

Her kademedeki, bütün öğretim kurumlarının öğretim programları, eğitim sistemi içinde bu kurumlardan beklenen fonksiyonu, yukarı eğitim kademelerine arz ve bu kademedeki yetişenlerin iktisadi ve sosyal gelişmeye yeterli nitelikte olarak katılmalarını sağlama bakımından devamlı olarak değerlendirilecek ve geliştirecektir. Bu programlara ışık tutan araştırma ve bilimsel gelişmeler izlenecektir, öğretmen yetiştirmede ve hizmet içinde eğitimde bu hususlar özellikle gözetilecektir. Genel,

mesleki ve teknik eğitimin bütün kademelerinde ders programları arasında, tek bir eğitim anlayışına uygun olarak, birlik sağlanacaktır (DPT, 1967; 158-159).

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında, “Planlı dönemde bütün eğitim kademelerinde öğretim programları ve yöntemleri öğrencide bilgiye dayanan düşünme, beceri ve yaratıcılık yeteneğini geliştirecek, öğrendiğini çalışma hayatında uygulanmasını ve yenilikleri devamlı olarak izlemesini sağlayacak şekilde düzenlenmemiştir” (DPT, 1972: 715).

Bütün eğitim kademelerinde niteliğin yükseltilmesi için öğretim program ve yöntemlerinin devamlı olarak yenilikleri yansıtıcı yönde geliştirilmesi, eğitim araçlarının uluslararası standartlara uygun sayı ve nitelikte temini, öğrenci/öğretmen ve öğrenci/derslik oranlarının modern standartlara ulaştırılması için yeterli sayıda öğretmen yetiştirilmesi ve bunun için gerekli fiziki yatırımın, yatırımlarda tasarrufu sağlayacak ve araştırmalar sonucu saptanacak standartlara uygun olarak, yapılması gerçekleştirilecektir (DPT, 1972: 718).

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında, “Planlı dönemdeki sayısal gelişmenin yanında nitelik iyileştirme çabaları sürdürülmüştür. Üretime dönük yeni program geliştirme çalışmaları yapılmış ve hazırlanan programlar deneme şeklinde, kademeli olarak bazı okullarda uygulamaya konulmuştur. Ancak yeni hazırlanan programlar ile erkek teknik öğretim programları arasında ikilem yaratılmış, kıt olan öğretmen ve makine-teçhizat kaynağı olumsuz yönde etkilenmiştir” (DPT, 1979: 445).

Gerek mesleki-teknik, genel yaygın eğitim etkinliklerinin düzenlenmesinde birbirinden kopuk yeni kurum ve örgütler yaratılması, program ve içerik geliştirilmesine ağırlık verilerek esnek bir düzenleme getirilmemesi yaygın eğitimin işlerliği ve yararını sınırlamaktadır (DPT, 1979: 453) ifadelerine yer verilmiştir.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, örgün eğitiminin belli kademesinden daha ileri gitmeyerek hayata atılacak olan gençlere, örgün eğitim imkânlarından da faydalanılarak düzenlenecek yaygın eğitim programları yoluyla meslek kazandırma uygulaması başlatılacaktır.

Çeşitli mesleklerde kalkınmanın ihtiyacı olan kalifiye eleman yetiştirilebilmesi için teknisyen eğitimine uygun ve mesleklerine göre programlar geliştirilecek ve teknisyen eğitimine öncelik verilecektir.

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) teknisyen yetiştirmek için öğretmen hazırlama programına öncelik verecektir.

Örgün eğitimin bütün düzeylerinde İngilizce ve diğer diller eğitimine kademeli ve seçmeli olacak şekilde geçilerek, önem verilecek ve bu yabancı dillerin öğretimi için öğretmen ihtiyacının karşılanması ve programların hazırlanmasında gerekli önlemler alınacaktır.

Eğitim temelini oluşturan öğretmenlerin iş başında eğitimine dönük programlara ağırlık verilecek ve eğitim programları günümüze göre güncellenecek, öğretmenlerin eğitimi için televizyondan yararlanılacaktır.

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında, eğitimin her aşamasında niteliğin artırılması, fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması temel gayedir. Bilimsel araştırmalara dayalı müfredat programları hazırlanarak, günün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde olacaktır.

İnsan gücü kaynakları ve fiziksel altyapı, modern eğitim teknolojileri ve müfredat programları gibi eğitim altyapısının güçlendirilmesi için maliyet-fayda, program-bütçe teknikleri ve maliyet etkinlik analizlerine göre yatırım programları düzenlenecektir.

Eğitim sisteminin tamamını kapsayan, öğretmen ihtiyaçlarını eksiksiz şekilde belirleyen ve bu eksikliklerin giderilebilmesi için uygun hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programı uygulanacaktır.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, “Eğitim programları, öğretim yönetimi ve teknikleri ile eğitim araç ve gereçleri kalkınma amaçları ve teknolojik gelişme açısından ele alınarak evrensel ölçülerde, demokratik ve özgürlükçü bir anlayışla yeniden düzenlenecektir. Eğitimin kalitesi yükseltilecek ve her kademede eğitim yaygınlaştırılarak fırsat eşitliği sağlanmasına çalışılacaktır” (DPT, 1995: 27).

Mesleki ve teknik eğitim kurumları ve programları ile işe yerleştirme hizmeti veren birimler ve işgücü piyasası arasında etkin bir koordinasyon ve işbirliği kurulması sağlanacaktır (DPT, 1995: 29).

Mesleki ve teknik eğitimde modüler sisteme geçilecek, müfredat programları modüler sisteme uygun hale getirilecek, örgün ve yaygın eğitim alan ve aynı mesleki becerilere sahip olan kişilere eşdeğer meslek sertifikası verilerek denklikleri sağlanacaktır (DPT, 1995: 29) ifadelerine yer verilmiştir.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, “Eğitimde yeni teknolojilerin kullanılması ve yaygınlaştırılmasında yeterli gelişme sağlanamamıştır. İlköğretimden başlamak üzere eğitimin her kademesinde bilgisayarlı eğitime geçilmesi, her okula internet

erişiminin sağlanması ve müfredat programlarının yazılım programları olarak üretilmesi önem taşımaktadır” (DPT, 2000a: 81).

Eğitimin her kademesinde, Türk kökenli devletler ile kültür, eğitim ve öğretim amaçlı programlar geliştirilecektir.

Ortaöğretim, okul türü yerine program türünü esas alan bir yapıya kavuşturulacak, meslek eğitimine geniş tabanlı bir temel eğitim programı ile başlanacaktır.

Meslek yüksekokulları ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları arasında program bütünlüğünü esas alan iş bölümü ve işbirliği kurulacak, nitelikli işgücünün yetiştirilmesinde önemli yeri olan meslek yüksekokullarında öğrencilerin uygulamalı eğitim almaları sağlanacaktır (DPT, 2000a: 84) ifadelerine yer verilmiştir.

Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında, “Türkiye 1 Nisan 2004 tarihinden itibaren AB eğitim ve gençlik programlarına başarılı ve aktif bir şekilde katılım sağlamaktadır. Genel eğitim programından 20.000 olmak üzere yaklaşık 49.300 kişi 2006 yılı itibarıyla programdan yararlanmış olacaktır” (DPT, 2007: 40).

Meslek yüksekokulları ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları arasında program bütünlüğünün bulunmaması, mesleki ve teknik eğitim programlarının işgücü piyasasının taleplerine uygun olarak güncellenememesi sonucu mesleki ve teknik eğitim mezunlarının istihdamı artıramamakta ve mesleki eğitime olan talebi azaltmaktadır (DPT, 2007: 40) ifadelerine yer verilmektedir.

Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında, “Eğitime erişim başta olmak üzere kaydedilen iyileşmelere rağmen, eğitim kalitesinin yükseltilmesi, bölgeler ve okul türleri arasındaki başarı düzeyi farklılıklarının azaltılması ihtiyacı önemini korumaktadır. Bu kapsamda öğrenme ortamlarının niteliğinin eşitlik ve hakkaniyet çerçevesinde artırılması, öğretmen yetiştirme ve geliştirme sisteminin yeterlilikleri esas alan bir şekilde yeniden yapılandırılması, kariyer gelişim ve performans değerlendirme sisteminin oluşturulması, izleme ve değerlendirme faaliyetlerinde etkinlik sağlanması, akademik personelin nicelik ve niteliğinin artırılması, bilgi ve iletişim teknolojilerinin müfredata entegrasyonunun sağlanması, okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması ve eğitim ile istihdam ilişkisinin güçlendirilmesine yönelik mekanizmaların etkinliğinin artırılması ihtiyacı devam etmektedir.” (DPT, 2014: 32).

Okul çeşitlerinin azaltıldığı, programlar arası geçişlerin esnek olduğu, öğrencilerin fiziksel ve ruhsal gelişimleri ile yeteneklerini artırmaya yönelik sanatsal ve kültürel, sportif faaliyetlerin daha fazla olduğu, iletişim ve bilgi teknolojilerine entegre olmuş

bir müfredatın bulunduğu, bireysel farklılıkları gözeten, sınav odaklı olmayan bir dönüşüm programı uygulanacaktır.

Ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyindeki mesleki ve teknik eğitimde, program bütünlüğü temin edilecek ve nitelikli işgücünün yetiştirilmesinde uygulamalı eğitime ağırlık verilecektir (DPT, 2014: 34) ifadelerine yer verilmiştir.

2.2. Tarihsel Gelişim

Geçmiş dönemin birikimleri bugünün sorunlarına ve reform ihtiyacının gerisinde yatan etmenlere ışık tutacaktır. Bu nedenle mesleki eğitimin tarihsel gelişimi önem arz etmektedir. Tarihsel gelişim dört dönüm noktasından oluşmaktadır. Bunlar; 1900'lü yılların başına kadar geçen süre, 1923 ile 1940 arası, II. Dünya Savaşından 1960'a kadar olan dönem ve 1960 sonrasıdır.

2.2.1. Osmanlı İmparatorluğu Dönemi

Osmanlı İmparatorluğu döneminde mesleki eğitimin gelişimi çok sınırlıdır. Becerili işgücünün yetiştirilmesi 19. yüzyıla kadar çıraklık eğitimi çerçevesinde loncaların sorumluluğunda gerçekleşmiştir. Meslek okulu açılması konusu 1800'lü yılların ortalarında tartışılmış ve 1860'lı yıllarda bu okulların açılmasına başlanmıştır (Akpınar, Ercan 2002).

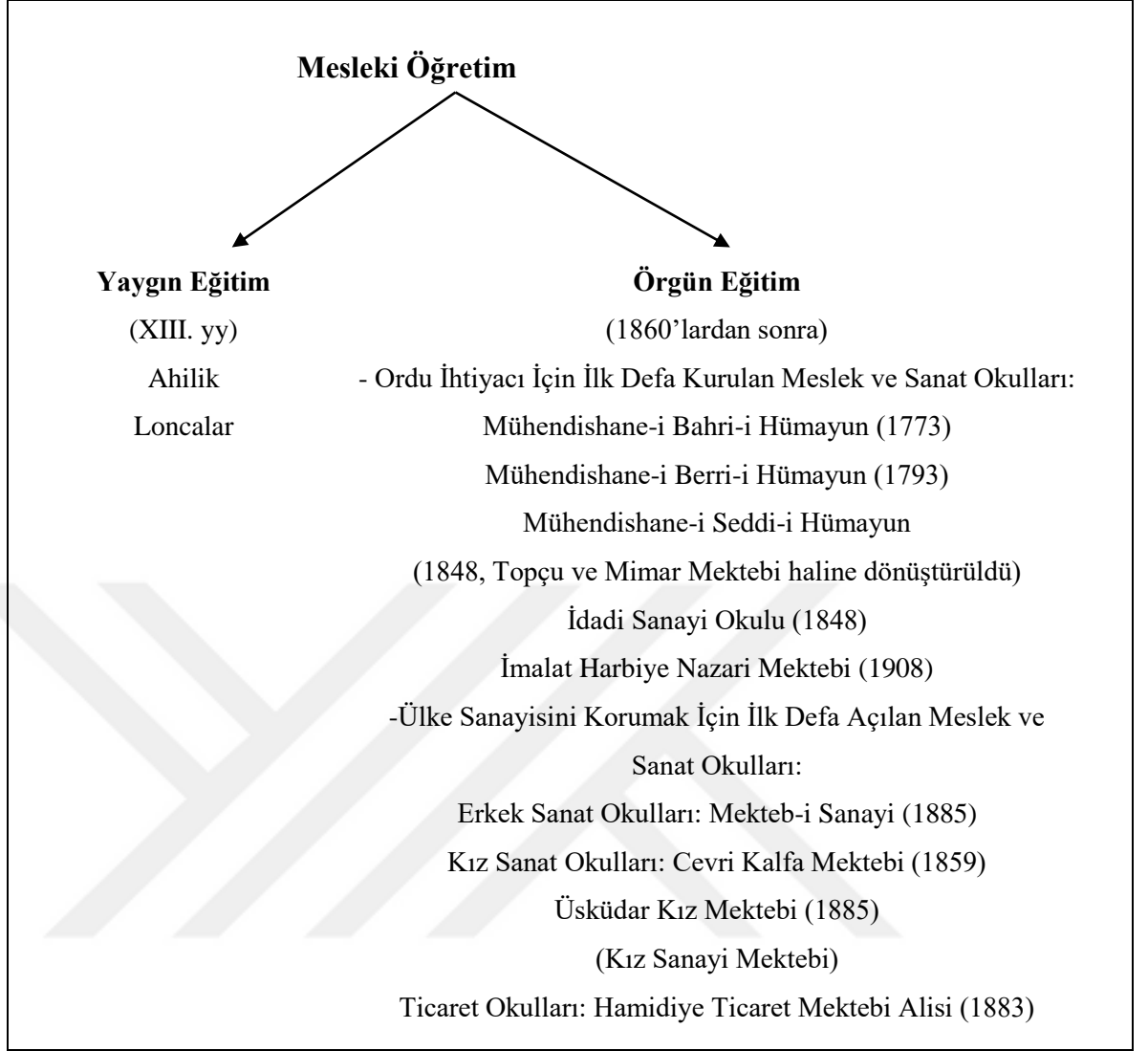
Her okul yerel ihtiyaçlara göre şekillenmiştir. Cumhuriyete kadar olan dönemdeki mesleki eğitimi, tüm eğitim sisteminin dışında, bir politikadan yoksun, finansmanı her düzeyde karşılanmayan, mesleki programların yerel ihtiyaçların esas alınarak geliştirilemediği ve program, öğretmen, tesis vb. temel unsurlar için ortak standartların oluşturulamadığı bir yapı olarak özetlemektedir (Doğan, 1983).

“Gerekli bilgi ve becerilerin bir kişiden diğerine aktarılması yoluyla meslek öğrenmenin tarihinin çok eski olduğu bilinmektedir. El sanatlarıyla üretimin yapıldığı MS 1000-1500 yılları arasında, LONCA denilen geleneksel çıraklık eğitim sistemi oluşmuştur. Bu sistemle insan gücü yetiştirilmesine sanayi devrimine kadar devam edilmiş, hatta bazı mesleklerde azalmış olmakla beraber, günümüze kadar gelmiştir. Günümüzde teknoloji ve otomasyonun üretim sistemlerini geliştirmesi neticesinde geleneksel çıraklık sistemiyle insan gücü yetiştirilmesi daha çok küçük

sanayi ile el sanatları kesimine kaymıştır. Türk esnaf ve sanatkârlarının teşkilatlanmasıyla ortaya çıkan ve çıraklık eğitimi olarak adlandırılan eğitim türü, 12. yüzyılda Selçuklular devrinde Ahi'likle başlamıştır. Bu tarihlerde Anadolu'ya gelen Türkler arasındaki esnaf ve sanatkârlar Anadolu'da bulunan meslektaşlarına kendilerini kabul ettirebilmek için bir teşkilat kurulması zorunluluğunu duymuşlardır. Bu sanatkârlardan biri olan Ahi Evran, ekonomik durumu yükseltmek, gençleri bir sanat ve meslek sahibi yapmak için öncelikle ayakkabıcı ve saraç esnafını teşkilatlandırmış ve kurduğu bu teşkilatın başkanı olmuştur. Bu sanat kollarının sayısı kısa zamanda artmış ve teşkilat ülke düzeyine yayılmıştır” (Türkiye İşverenler Sendikası Konfederasyonu [TİSK], 1997: 8).

Osmanlı Devletinin 18. yüzyılda Batılı devletler karşısında askeri ve ekonomik olarak geri kalmasıyla, devlet çeşitli askeri ve teknolojik gelişmeleri izleme kararı aldı. 1773 yılında Mühendishane-i Bahri-i Hümayun ile 1793'te Mühendishane-i Berri Hümayun açıldı (Akyüz 1980'den aktaran Baran, 1999: 16).

Osmanlı İmparatorluğu döneminde meslek öğretimi, önceleri yaygın eğitim kurumlarıyla sağlanırken 1860'lı yıllardan sonra örgün eğitim kurumları niteliğini taşıyan meslek ve sanat okullarında uygulanan değişik yöntemlerle gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Şu halde bu dönemde yapılan mesleki ve teknik öğretimi, yaygın eğitim ve örgün eğitim diye iki ana başlık altında toplamak mümkündür (Turan, 1992: 25).Turan'ın kitabında aktardığı bilgiler aşağıda şemalandırılmıştır.

Şekil 1. Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Mesleki Öğretim

2.2.1.1. Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Yaygın Eğitim

Ahilik: İktisadi ve toplumsal hayatta önemli bir fonksiyonu yerine getiren ahilik teşkilatının ilk defa Abbasi halifesi en-Nasrlidinillah rehberliğinde tüm İslam toplumlarında kurulmaya başlandığı görülmektedir. Bu teşkilatın Müslüman Türklere geçişi de X. yüzyılda ilk Müslüman Türk devleti olan Karahanlılar olmuştur. Ahilik Anadolu'da Selçuklular Döneminde ortaya çıkan, Osmanlı Devletinin ilk yüzyıllarında etkili olan önemli bir yaygın eğitim kurumudur. Başka bir ifadeyle Ahilik XIII. yüzyıldan XX. yüzyıla kadar Anadolu'daki esnaf ve sanatkarlar birliklerine verilen bir isimdir. Şu halde genel bir tanımlama yapacak olursak ahilik,

küçük esnaf, usta ve çırakları içine alan, mesleklerini doğruluk-dürüstlük prensiplerine uygun olarak yapmalarını ve ayrıca eğitilmelerini amaçlayan bir teşkilattır (Turan, 1992: 26).

Ahilik, Osmanlı Devleti'nde sosyal ve ekonomik görevler üstlenmiş, 17.yüzyıla kadar etkililiğini sürdürmüş zanaat ile toplum entegrasyonunu sağlamış önemli bir oluşumdur. Osmanlı Devleti'nin hâkimiyeti altındaki topraklarda gayri müslim tebaasında bulunması nedeniyle çeşitli dinler arasında birlikte çalışma zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bu sebeple önceki özelliklerinden bir şey kaybetmeksizin yeni bir oluşup meydana çıkmıştır. Bu oluşum GEDİK adını almıştır.

Gedik oluşumunun hüküm sürdüğü dönemde bir kimse, usta-çırak geleneği içerisinde yetişmeden yani çırak ve kalfalıktan evrilip ustaya dönüşmeden (Gedik'li olmadan) dükkân açamamakta ve ticaret yapamamaktaydı.

1860'lı yıllara kadar devam eden bu oluşumun getirdiği sistem, Tanzimat dönemine geçişle ve yabancı devletlerle yapılan ticaret anlaşmalarla yeni bir döneme geçildiğini ve bu dönem ticari hayatını olumsuz etkileyebileceği düşüncesi ile sistem kaldırılmıştır. Buna karşın Ahilikten gelen; idari anlayış, mesleğe başlama, mesleki eğitim, meslekte yükselme ve işyeri açma törenleri uzun yıllar uygulanmış ve sonradan hazırlanan hukuk kurallarına da ışık tutmuştur.

Türk toplumunda 19. yüzyıla kadar mesleki ve teknik eğitim çıraklık sistemiyle loncaların sorumluluğunda gedik usulü ile yürütülmüştür. Osmanlı Döneminde il sanat okullarının ordu bünyesinde açıldığı görülür. Tanzimat'tan sonra genel eğitimle mesleki eğitim bir arada düşünölmeye başlanmış ve bu konuda okullar açılması önerilmiştir (TİSK, 1997: 8).

Loncalar (1000-1500): Bu kuruluşların nasıl oluştuğu kesin olarak bilinmemekle beraber 10. Ve 14. yüzyıllar arasında geliştiği ve birçok ülkelere yayıldığı anlaşılmaktadır. X. yüzyılda Localar en parlak dönemini yaşamış olup bütün meslekleri kapsamına almıştır (Doğan vd, 1980: 22).

Lonca kelimesinin İtalyancadan alındığı düşünölse de, teknik bir kavram olarak, özellikle ham madde dağıtımının yapıldığı yer anlamında kullanıldığı görölmektedir. Ahilik teşkilatında esnaf, fütüvvetnamelerde açıklanan merasimi yapmak mecburiyetindeydi. Fakat son zamanlarda fütüvvet anlayışı terk edilerek dergâh ve zaviyeye karşılık lonca açılmaya başlandı. Evliya Çelebi, loncalardan söz ettiğine göre, bu teşkilatın açılışı XVII. yüzyıldan sonraya rastlar. Bundan sonra yavaş yavaş

büyük şehirlerde tacirlerin, zanaatkârların, esnaf ve işçilerin loncalar çevresinde toplandığı görülmektedir.

Lonca teşkilatı, her türlü dini ve ruhani merasimden uzak olduğu için, toplantılarda Müslim ve gayri Müslimlerin önde gelen ustaları bir araya gelebilirlerdi. Ahilikten Loncalara geçilmesinin, merasimlerin zor geniş bir kültüre bağlı oluşu ile esnafın içinde Müslümanlar kadar gayri Müslimlerin de bulunuşu gibi iki önemli sebebi vardı.

Loncaların kuruluşunun ana gayesi, tüccar ve sanatkârlardan üyeleri olanların haklarını korumaktı (Turan, 1992: 30).

2.2.1.2.Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Örgün Eğitim

Osmanlı Devleti XIII. yüzyılda batılı devletler karşısında hem askeri hem de ekonomik anlamda geri kalmıştı. Bu durumda devlet önce askerlikle ilgili batı tekniğindeki gelişmelerin takibine geçti. Böylece 1773 yılında Mühendishane-i Bahri-i Hümayun ile 1793 de Mühendishane-i Berri-i Hümayun gibi ilk askeri teknik okulları açtı.

Tanzimat'tan sonra ülkenin kalkınmasını sağlayacak elemanların yetiştirilmesi amacıyla meslek ve teknik okulların kurulması fikrini savunan devlet adamları yok değildi. Rıfat Paşa, ilk defa genel öğretimle mesleki öğretimin bir arada yapılması fikrini ileri sürmüştü (Turan, 1992: 34).

“İmparatorluk döneminde, 1861 yılında, o tarihlerde Tuna Valisi olan, Mithat Paşa tarafından Niş’te, daha sonra 1864 yılında Rusçuk ve Sofya’da kimsesiz çocukları barındırmak ve sanat öğretmek amacıyla ilk sanat okulları “islahhaneler” açılmıştır. Bu okullarda öğrencilere, çuhacılık, araba yapıcılığı, kunduracılık, terzilik, külâhçılık vb. sanatlar öğretilmiştir. Masrafları mahalli imkânlarla desteklenen bu okullar, Cumhuriyete kadar sınırlı sayıda artırılabilmiştir” (TİSK, 1997: 9).

Mesleki ve Teknik alanda en etkili gelişimi Mithat Paşa yaptı. Yetimhanelerdeki kız ve erkek çocukların sanat öğrenmelerini sağlamak amacıyla (1863-1864) kurslar açtı (Zengingönül, 1998: 137).

İstanbul'da 1859 yılında açılan Cevri Kalfa Mektebi, bizde ilk kız sanat okulu olarak kabul edilir. Bu girişimi, Mithat Paşa'nın ordunun ihtiyacını karşılamak için 1864 de Rusçuk'ta kurduğu kumaş fabrikasında çalışmak üzere yetim ve yardıma muhtaç kız çocukları için açtırdığı ıslahhane ile 1869 da İstanbul'da Yedikule'de askeri sargı bezi yapmak ve elbise dikmek için kurulan bir kız sanat okulu izler. Bu okullar 1886 yılında Maarif Vekâletine devredilmiştir.

Osmanlı İmparatorluğunda 1883 yılına kadar Türkler, ne ticarete ne de sanata önem vermişlerdi. Bu nedenle ülkemizde ticaret ve sanat yüzyıllar boyu ya azınlıkların ya da yabancıların elinde kalmıştı. Nihayet işin ciddiyetini ve önemini anlayan devrin Ticaret Nazırı Suphi Paşa, 1883 yılında İstanbul'da "Hamidiye Ticaret Mektebi Âlisi" adıyla ilk ticaret okulunu açmayı başarmıştı (Turan, 1992: 36).

2.2.2. 1923 ve 1960 Yılları Arasında Geçen Dönem

Teknik bilgi ve beceri sahibi insanların yetersiz olmasının yarattığı sorunlar, yeni yeterliliklerin geliştirilmesi konusunda ekonomik ve sosyal gelişmelerin bireyler için yarattığı dayatmalar ve genel olarak becerili işçi düzeyinde meydana gelen boşluğu doldurma ihtiyacı, Birinci Dünya Savaşı ve İstiklal Savaşı liderleri mesleki ve teknik öğretim konusunda duyarlı olmalarına neden olmuştur (Alkan, Doğan ve Sezgin, 1980).

Ulusal bir mesleki eğitim sisteminin oluşturulması 1923 ile 1940 yılları arasına rastlamaktadır (Akpınar, Ercan, 2002). 16 Mart 1924 tarih ve 430 sayılı "Tevhidi Tedrisat Kanunu" eğitimle ilgili olarak Cumhuriyet döneminin ilk temel yasasıdır. Söz konusu yasa, eğitim sistemini bütünleştirme ve ikilikten kurtarma amacına sahiptir. Ülke içindeki tüm okullar, bu yasa ile Milli Eğitim Bakanlığının yönetimine girmektedir. Ancak, o dönemlerde yönetimleri il özel idarelerine ve belediyelere ait olan meslek okulları, eğitimde bütünlüğü amaçlayan bu yasa kapsamında yer almamıştır. Bununla beraber, söz konusu yasa daha sonra mesleki eğitim kapsamında değerlendirilecek imam-hatip okullarına ilişkin düzenlemelere yer verilirken, teknik niteliği olan, ülkenin gereksindiği teknik bilgiye sahip becerili insan gücünü yetiştirecek okullara ilişkin bir düzenlemeyi içermemiştir (Aksoy, 1995).

İmparatorluktan geri bir tarım ekonomisi ile henüz sanayileşme sürecine girmemiş bir ülke devir alan Cumhuriyet yönetiminin ilk girişimlerinden biri ekonomiyi

canlandırmak olmuştur. Bu dönemde eğitimin, ülkenin ekonomik ve sosyal gelişimindeki önemi çok iyi anlaşılacakla beraber savaşlar ve çeşitli ekonomik güçlükler nedeniyle Mesleki ve Teknik Eğitim sadece ekonomik kalkınma planlarına paralel olarak gerekli insan gücünü hazırlayıcı nitelikte bir inceleme ve geliştirme konusu olarak ele alınmıştır (Alkan 1991'den aktaran Baran, 1999: 18).

Cumhuriyet dönemi başında Türkiye'de sanayinin, teknolojinin yok denecek kadar az olması Mesleki ve Teknik Eğitimin de sınırlı gelişmesine neden olmuştur. Bu alanda atılan ilk adım 1927 yılında çıkarılan bir yasa ile İl ve Belediye İdareleri sorumluluğundaki Mesleki ve Teknik Liselerin Maarif Vekâletine bağlanmasıdır. Bu yasadan sonra Maarif Vekâleti içinde Mesleki ve Teknik Genel Müdürlüğü kurulmuş ve yeni okullar açılmasına yönelik çalışmalar başlamıştır (Fidan, N. ve Erden, M. 1987: 241).

Türkiye Cumhuriyeti Devleti; Kurtuluş Savaşı'nın yıkıntıları üzerine kurulmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında sermaye birikimi yetersizdi, nitelikli, özellikle yüksek nitelikli insan gücü yok denecek düzeydeydi. Bilim ve Teknoloji üretecek üniversiteler, kurumlar çağın gerisinde kalmıştı. Türkiye, ekonomik bir atılım yapabilmek için, en başta yetişmiş insan gücü olmak üzere gerekli alt yapıya sahip değildi.

Türkiye Cumhuriyetinin kurulduğu 1923-1924 öğretim yılında mesleki-teknik öğretim; kimi ayrıcalıklı kentimizde yerel yönetimlerce karşılanan toplam 44 meslek okulundan oluşuyordu. Anılan yılda bu ayrıcalıklı iller şunlardı: Edirne, İstanbul, Adana, Ankara, Bursa, Sivas, Kastamonu, Konya, Samsun, Bolu.

Tablo 3. 1923-1924 Öğretim Yılı Meslek Okulları Öğrenci ve Öğretmen Sayıları

OKUL	ÖĞRENCİ			ÖĞRETMEN
	K	E	T	
44	592	2327	2919	258

Kaynak: Âdem, 1993: 59-34.

Tablo 3 incelendiğinde; 1922-1927 yılları arasında öğretime açık bulunan sanat okullarının yönetim biçimleri, eğitim programları ve öğretim süreleri birbirinden farklıydı.

Meslek ve sanat okulları 1927 yılına kadar il ve belediyeler tarafından açılarak eğitim faaliyetlerini bu kurumların denetimi altında sürdürebilmişlerdir. Ancak bu tarihten sonra kabul edilen bir kanunla, yalnız masrafları bu idarelerce karşılanmak üzere okulların eğitim programları, öğretmen yetiştirilmesi ve tayini Milli Eğitim Bakanlığına verilmişti (Turan, 1992: 38).

Cumhuriyet döneminde ülke ekonomisi tarıma dayalı hantal bir yapı ve henüz sanayileşme sürecine girmemiş bir görünüm içindedir.

Mesleki-Teknik Eğitimde bu dönemde görülen başlıca gelişmeler:

1. Uzman çalışmaları
2. Öğretmen yetiştirme
3. Örgütlenme
4. Planlı gelişim olmak üzere dört grupta toplamak olasıdır (Zengingönül, 1998: 139).

Milli Eğitim Sistemimize yeni şekil verilmek ve bu alanda ileri gitmiş ulusların eğitimcilerinden yararlanmak amacıyla ilk defa Milli Eğitim Bakanlığına 1924 yılında Kolombiya Üniversitesi profesörlerinden John Dewey, inceleme yapmak üzere Milli Eğitim Bakanlığınca Türkiye'ye davet edildi.

1926 yılında John Dewey'in tavsiyesine uygun olarak Talim ve Terbiye Dairesi tarafından mesleki ve teknik öğretimin işlerini yürütmekle görevlendirilen İlköğretim Dairesi, görülen lüzum üzerine 1927 yılında Yüksek ve Mesleki Öğretim Genel Müdürlüğü haline dönüştürüldü. Sanat okullarının idaresinin vilayetlerden Milli Eğitim Bakanlığına devredilmesi üzerine de Rüştü Uzel bu genel müdürlüğün başına getirildi.

Meslek okullarının her yıl gittikçe sayılarının artması ve gelişmesi sonucunda bu okulların merkez teşkilatı içinde ayrı bir genel müdürlüğe bağlanarak yönetilmesine ihtiyaç duyuldu. Bu suretle 22.06.1933 tarihinde 2287 sayılı Kanunla Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü kuruldu (Turan, 1992: 47).

Mesleki ve Teknik öğretim okulları, Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki bir duraklamadan sonra, 1935'ten itibaren canlanmıştır. Maarif Vekâleti'nin Dr. Kühne, Prof. Ömer Buysse, Dr. Yung gibi uzmanları getirterek incelemeler yaptırtması, doğrudan mesleki ve teknik öğretimle ilgiliydi (Sakaoğlu, 1992: 74).

1930'lu ve 1940'lı yıllara mesleki-teknik eğitimin "altın yılları" denilebilir. Bu öğretim kesiminin gelişmesinde en büyük payı olan, bu döneme damgasını vuran mesleki-teknik eğitimci, genel müdür, müsteşar merhum Rüştü UZEL' dir.

Bu dönemde, en büyük atılım lise dengi mesleki-teknik öğretimde gerçekleştirilmiştir. Dönemin başında tümü 2.919 olan mesleki-teknik eğitim öğrenci sayısı 1950-1951 öğretim yılında ortalama , %11,4'lük artışla 53.289'a yükselmiştir. Toplam ortaokul ve lise öğrencileri içinde mesleki-teknik öğretim gören öğrencilerin oranı %29'dan, %36,9'a yükselmiştir. Mesleki-teknik öğretim gören öğrencilerin, özellikle istihdam açısından dağılımı; diplomalı işsiz üretmeye yönelik değil, ülkemizin gereksinimleri doğrultusundadır. Hiçbir mesleki-teknik okul mezununun işsiz kalması söz konusu değildir. Bu kesimde en önemli sorun, lise dengi mesleki-teknik okulların mezunlarının önünün yükseköğretime, özellikle üniversiteye kapalı olmasıdır (Âdem, 1993: 37-39).

Cumhuriyet dönemi ile mesleki ve teknik eğitim, eğitim kurumlarına bağlı olarak yeni bir sistem ile ele alınmıştır. 1926 yılında Bakanlık bu eğitim kurumları ile ilgili görev tanımını yapmıştır. 1935 yılından itibaren 2965 sayılı Kanun ile eğitim kurumlarının tüm giderleri devlet tarafından karşılanmaya başlanmıştır. 1933 yılında Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, 1941 yılında ise Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı Bakanlık Merkez Teşkilatında kurulmuştur. 1940-1950'li yıllarda mesleki ve teknik eğitimin hızlı yükselişi ve yaygınlaştığı görülür. Bu dönemde sistem, yeni yasalarla desteklenmiştir.

En son 1992 yılında çıkarılan 3797 sayılı Bakanlık Teşkilatı Kanununda, mesleki ve teknik eğitim; Erkek Teknik, Kız Teknik, Ticaret ve Turizm ile Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü olmak üzere dört ana disiplin altında toplanmıştır (TİSK, 1996: 9).

2.2.3.Türkiye'de Mesleki Eğitimin Bugünü

Günümüzde mesleki ve teknik eğitim yapımız 1930'larda oluşturulan yapı üzerinde durmaktadır. Mesleki ve teknik eğitimin gerçek gelişimi 1945-1960 yılları arasında gerçekleştirilmiştir. 1970 yılında üniversite kapısının açılması bu eğitime olan ilgiyi biraz daha artırmıştır. Ancak kalkınma planlarında yer verildiği gibi; mesleki-teknik öğretime ağırlık verilmesi ve nüfusun %65'inin mesleki-teknik öğretime, %35'inin

genel eğitime yönlendirilmesi hedefine ulaşamamıştır. Endüstri meslek lisesi mezunlarından kendi alanlarında çalışan %26, kız meslek liselerinde bu oran %21, ticaret ve turizm mezunlarında ise %17'dir. Yılda mezun olan yaklaşık 250.000 meslek lisesi mezunu kalifiye eleman iş bulamamaktadır. Bu yapı muhafaza edilerek mesleki-teknik öğretimde okullaşma oranı %65 seviyesine ulaştırılsa bile, kalkınma çabalarına anlamlı bir katkı sağlamayacaktır (Gümüş ve Tekin, 2005: 179).

Bir bütün olarak bakıldığında, ülkemizde mesleki ve teknik eğitim çalışmaları örgün ve yaygın eğitim hizmeti verilen kuruluşlarca yürütülmektedir. Örgün eğitim kurumları, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde erkek, kız teknik, ticaret ve turizm, din öğretimi genel müdürlüklerine bağlı liselerden oluşmaktadır. Bu kurumların çoğu, öğretim süresi 3-5 yıl arasında değişen liselerden oluşmaktadır. Örgün eğitim kurumlarının dışında, çıraklık ve halk eğitim merkezleri de mesleki eğitim çalışmalarına katkıda bulunmaktadır (Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği [TÜSİAD], 1999: 89).

14.09.2011 tarihinde 652 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile mülga;

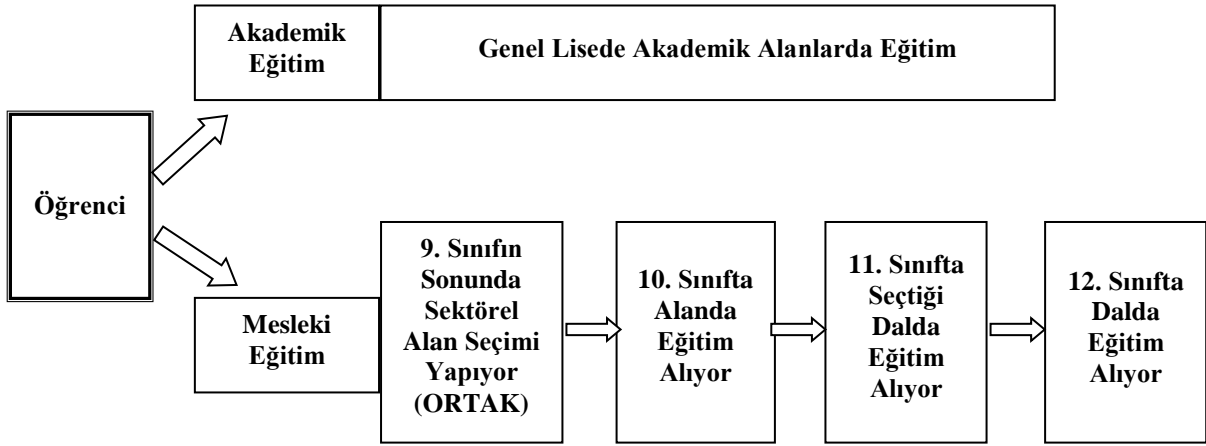
1. Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü
2. Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü
3. Ticaret ve Turizm Öğretim Genel Müdürlüğü
4. Sağlık İşleri Daire Başkanlığı
5. Çıraklık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Dairesi Başkanlığı
6. Eğitim Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığı (6. Akşam Sanat Okulu)

Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü adı altında birleştirilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştay, 2012).

Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü altında;

1. Eğitim Politikaları Grup Başkanlığı
2. Programlar ve Öğretim Materyalleri Grup Başkanlığı
3. Sosyal Ortaklar ve Projeler Grup Başkanlığı
4. Öğrenci İşleri ve Sosyal Etkinlikler Grup Başkanlığı
5. Eğitim Ortamlarının ve Öğrenme Süreçlerinin Geliştirilmesi Grup Başkanlığı
6. İzleme ve Değerlendirme Grup Başkanlığı

olmak üzere toplam 6 grup başkanlığı oluşturulmuştur (MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştay, 2012).

Şekil 2. Öğrencinin Yönelme ve Mesleki Eğitim Süreci

Kaynak: MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı, 2012: 9.

Şekil 2 incelendiğinde; 9. sınıfta genel ve mesleki liselerde (hazırlık eğitimi veren Anadolu teknik liseleri ve sağlık meslek liseleri hariç) uygulanan müfredat aynıdır. Dokuzuncu sınıfta ortak genel kültür, ortak beceri ve ortak alan dersleri okutulmaktadır. Öğrenciler 10. sınıfta alanlarına, 11. sınıfta ise dallarına ayrılırlar. 10. sınıfta seçilen meslek dallarına yönelik zorunlu ve seçmeli dersler verilmektedir. 11. ve 12. sınıflarda ise öğrenciler meslek ve dal dersleri havuzundan seçim yaparak eğitim almaktadır.

Tablo 4. Mesleki ve Teknik Eğitim Okul Türleri

TEKNİK VE ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ	KIZ TEKNİK VE MESLEK LİSESİ	OTELCİLİK VE TURİZM LİSESİ	TİCARET MESLEK LİSESİ	SAĞLIK MESLEK LİSESİ	MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM MERKEZİ	ÇOK PROGRAMLI LİSELER
- Anadolu Teknik Lise	- Anadolu Kız Teknik Lisesi	- Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	- Ticaret Meslek Lisesi	- Anadolu Sağlık Meslek Lisesi	- Meslek ve Teknik Eğitim Merkezi	- Lise - Meslek Lisesi - İmam-Hatip Lisesi
- Anadolu Meslek Lisesi	- Anadolu Kız Meslek Lisesi	- Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	- Anadolu Ticaret Meslek Lisesi	- Sağlık Meslek Lisesi		
- Endüstri Meslek Lisesi	- Kız Teknik Lisesi		- Adalet Meslek Lisesi			
- Teknik Lise	- Kız Meslek Lisesi		- Anadolu İletişim Meslek Lisesi			
- Denizcilik Meslek Lisesi						
- Denizcilik Anadolu Meslek Lisesi						
- Tarım Meslek Lisesi						
- Tarım Anadolu Meslek Lisesi						
- Tapu Kadastro Meslek Lisesi						

Kaynak: MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı, 2012: 10.

Tablo 4 incelendiğinde; Mesleki ve Teknik Eğitim Okul Türleri; Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, Kız Teknik ve Meslek Lisesi, Otelcilik ve Turizm Lisesi, Ticaret Meslek Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi, Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi ve Çok Programlı Liseler adı altında eğitim ve öğretim hizmeti vermektedir.

Teknik ve Endüstri Meslek Liseleri; Anadolu Teknik Lise, Anadolu Meslek Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi, Teknik Lise, Denizcilik Anadolu Meslek Lisesi, Tarım Meslek Lisesi, Tarım Anadolu Meslek Lisesi, Tapu Kadastro Meslek Lisesi adı altında türlere ayrılmaktadır.

Kız Teknik ve Meslek Liseleri; Anadolu Kız Teknik Lisesi, Anadolu Kız Meslek Lisesi, Kız Teknik Lisesi, Kız Meslek Lisesi adı altında türlere ayrılmaktadır.

Otelcilik ve Turizm Liseleri; Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi adı altında eğitim ve öğretim hizmeti vermektedir.

Ticaret Meslek Liseleri; Ticaret Meslek Lisesi, Anadolu Ticaret Meslek Lisesi, Adalet Meslek Lisesi, Anadolu İletişim Meslek Lisesi adı altında türlere ayrılmaktadır.

Sağlık Meslek Liseleri; Anadolu Sağlık Meslek Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi adı altında türlere ayrılmaktadır.

Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi sadece kendi adıyla eğitim ve öğretim hizmeti vermektedir.

Çok Programlı Liseler; Lise, Meslek Lisesi, İmam Hatip Lisesi adı altında türlere ayrılmaktadır.

Tablo 5. Genel ve Mesleki Eğitimde Öğrenci Sayıları

Yıllar	Toplam	Genel Ortaöğretim	Mesleki ve Teknik	(%)
1997-1998	2.129.989	1.166.195	963.794	45,2
1998-1999	2.280.676	1.282.605	998.071	43,8
1999-2000	2.316.350	1.399.912	916.438	39,6
2000-2001	2.362.943	1.487.415	875.528	37,1
2001-2002	2.579.819	1.673.363	906.456	35,1
2002-2003	3.023.602	2.038.027	985.575	32,6
2003-2004	3.014.392	1.963.998	1.050.394	34,8
2004-2005	2.949.449	1.937.055	1.012.394	34,3
2005-2006	3.258.254	2.075.617	1.182.637	36,3
2006-2007	3.386.717	2.142.218	1.244.499	36,7
2007-2008	3.245.322	1.980.452	1.264.870	39,0
2008-2009	3.837.164	2.271.900	1.565.264	40,8
2009-2010	4.240.139	2.420.691	1.819.448	42,9
2010-2011	4.748.610	2.676.123	2.072.487	43,6

Kaynak: MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı, 2012: 157.

Eğitim istatistikleri incelendiğinde 2003-2004 ğretim yılı ile birlikte mesleki ve teknik eğitime ilginin arttığı görülmektedir. 2002–2003 eğitim ğretim yılında mesleki eğitimin toplam ortaöğretimdeki oranı % 32,6 iken 2010–2011 eğitim ğretim yılında mesleki eğitim ğrencilerinin genel eğitim öğrencilerine oranı % 43,6'ya yükselmiştir. Mesleki teknik eğitime olan ilginin artışının temel sebebi birkaç şekilde açıklanmaktadır.

Bunlardan birisi büyüyen ekonominin iş gücüne artan talebi olarak ifade edilmektedir. Kriz sonrası 2002–2007 yılları arasında yıllık ortalama büyüme oranı 7,3 olarak gerçekleşmiştir. Büyüyen imalat sanayi söz konusu dönemde 727 bin ilave istihdam oluşturmuştur. Büyüme döneminde özellikle Marmara bölgesinde meslek liselerine yoğun talep olmuş, bu talep kapasite yetersizliğinden dolayı karşılanamamıştır (Kenar, 2010).

Mesleki ortaöğretime olan ilgi artışının bir diğer sebebi ise 2003 yılında MYO' lara sağlanan sınavsız geçiş imkânı olduğu ifade edilmektedir. Sınavsız geçişin olumlu ve olumsuz yönleri her zaman tartışma konusu olacak gibi görünmektedir.

Mesleki ortaöğretime olan ilgi artışının bir diğer sebebi ise hkmet tarafından katsayı uygulamasının kaldırılmasına yönelik çabalardır. Hem bu yönde hkmetten beklentiler hem hkmetin çabaları hem de toplumda bu çalışmalara verilen destek mesleki ortaöğretimde okullaşma oranında artış sağlamaktadır. 2011-2012 eğitim ğretim yılı için katsayının tamamen kaldırılması konusunda karar alınmış olmasına rağmen, siyasilerce bu konunun tekrar mahkemeye götürülmüş olması konunun bir süre daha sürüncemede kalacağı endişesini oluşturmakta, az da olsa mesleki ortaöğretim tercihi edilmesinde şüphelere yol açmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma modeli, evreni, verilerin toplanması, verilerin analizi, geçerlilik ve güvenilirlik yer almıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

1. Bu çalışmada nitel araştırmaya dayalı tematik durum çalışması tekniği kullanılmıştır. Durum çalışması; güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi (içeriği) içinde çalışan, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı, birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, görgül bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 277).

2. Yaptığımız çalışmada nitel araştırma tekniklerinden biri olan görüşme tekniği uygulanmıştır. Müdür ve müdür yardımcılarının görüşlerini toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış ve görüşme sonuçları yorumlanmıştır. Temel boyutları açısından ele alındığında özel bir eğitimi gerektiren bir veri toplama yöntemidir. Bu temel boyutları; görüşme formunun hazırlanması, test edilmesi, görüşmelerin ayarlanması, hazırlıkların yapılması ve görüşmelerin gerçekleştirilmesi oluşturur. Bunların her biri, dikkatle üzerinde durulması gereken, geçerli ve güvenilir veri toplamada oldukça önemli yeri olan aşamalardır (Yıldırım ve Şimşek 2011: 127).

3.2.Çalışma Grubu

Çalışma grubunu; İstanbul ili Esenyurt ilçesindeki meslek liselerinde görevli ve görüşme talebini kabul eden okul idarecileri oluşmaktadır. Araştırma, görüşme talebini kabul eden; 9 müdür ve 32 müdür yardımcısı ile yapılmıştır. Müdürlerden; 9'u da erkektir. Bunların 2'si yüksek lisans, 7'si lisans mezunudur. Branşlarına göre 6'sı meslek dersi, 3'ü kültür dersi öğretmenidir. Araştırmaya 32 müdür yardımcısı

katılmıştır. Müdür yardımcılarının 25'i erkek olup, 7'si kadındır. Bunların 5'i yüksek lisans, 27'si lisans mezunudur. Branşlarına göre 17'si meslek dersi, 15'i de kültür dersi öğretmenliği yapmıştır. Araştırmaya katılan katılımcılara ilişkin kişisel bilgiler Tablo 6 da verilmiştir.

Tablo 6. Örneklem Tablosu

Kıraç İMKB Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
Borusan Asım Kocabıyık Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
Fikriye-Nüzhet Bilgincan Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
Fatih Sultan Mehmet Anadolu Sağlık Meslek Lisesi
Esenyurt TOKİ Ali Duran Kız Teknik ve Meslek Lisesi
Ali Kul Çok Programlı Lisesi
Halil Akkanat Çok Programlı Lisesi
Güzelyurt Anadolu İmam Hatip Lisesi
İhsan Nakipoğlu Anadolu İmam Hatip Lisesi

3.3.Verilerin Toplanması

Veriler ilgili istatistiklerden, resmi kaynaklardan ve kayıtlardan yararlanılarak literatür taranarak toplanmıştır. Devlet İstatistik Enstitüsü, Devlet Planlama Teşkilatı, MEB'in ilgili birimlerinde yer alan kaynaklar, YÖK dokümantasyon merkezi, Milli Kütüphane, Üniversite Kütüphanelerinden kaynaklar toplanmıştır.

Araştırmada, İstanbul ili Esenyurt ilçesindeki meslek liselerinde görev yapan müdür ve müdür yardımcılarını ile meslek liselerinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerine dair görüşleri alınmaya çalışılmıştır. Görüşmelerdeki soruları araştırmacı geliştirmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu EK: 1'de verilmiştir. Müdür ve müdür yardımcılara araştırmanın konusu açıklanarak, görüşme teklifinde bulunulmuştur. Görüşme teklifini kabul eden müdür ve müdür yardımcılarını arzuladıkları ve rahat edebilecekleri, müdür odası, müdür yardımcısı odası, öğretmenler odası, boş sınıf, kantin gibi alanlarda görüşmeler yapılmıştır. Yapılan

görüşmeler, katılımcılara söylenerek görüşme formuna kaydedilmiş daha sonra kaydedilen metinler analiz çalışmalarında kullanılmıştır.

Görüşmeye katılan tüm katılımcıların verdikleri cevaplarda, araştırmaya karşı duydukları güven nedeni ile samimi oldukları gözlemlenmiş, görüşmeler karşılıklı sevgi ve saygı içerisinde gerçekleşmiştir. Görüşmelerde anlaşılmayan sorular hakkında açıklamalar yapılmış, katılımcılar zorlanmadan gerçek ve yansız görüşleri öğrenilmeye çalışılmıştır.

3.4. Geçerlilik ve Güvenirlilik

Sosyal bilimlerde ortaya çıkan bu iki yönelim “geçerlik ve güvenirlilik” anlayışına da damgasını vurmuştur (Kirk ve Miller, 1986). Pozitivist geleneğe sahip çıkan sosyal bilimciler fen ve doğa bilimlerinde olduğu gibi araştırmanın bilimsel olabilmesi için “geçerliğin ve güvenirliliğin tam anlamıyla başarılması” gerektiğini varsayarlar. Bunun için araştırmanın kurumsal bir temeli olması, bu temel doğrultusunda değişkenlerin açık bir biçimde belirlenmesi ve değişkenler arasındaki nedensellik ilişkisine yönelik denencelerin oluşturulması ve bu denencelerin toplanan veriler çerçevesinde kabul ya da reddedilmesi gerekmektedir. Eğer tüm bu süreç araştırmacının olası etkisinden (varsayımları, algıları, yönelimleri, vb.) uzak gerçekleştirilmiş ise, ulaşılan sonuçların araştırmacıdan bağımsız olduğu, dolayısıyla bir başka araştırmacı tarafından tekrar edildiği zaman aynı sonuçlara ulaşılabileceği varsayılır. Burada araştırmanın bilimselliğinin ölçütü olarak “güvenirlilik” yani “tekrar edilebilirlik” ön plana çıkmaktadır. Eğer araştırma verileri ve sonuçları değer-katıklısı ise (yani araştırmacının algıları, tepkileri ve yorumu kullanılıyor ise), ortaya çıkan sonuçların araştırmacıdan bağımsız olmadığı ve bu nedenle aynen tekrar edilmesinin mümkün olmadığı varsayılır. Yani değer-katıksız veri toplama ve analiz, araştırmanın bilimselliğinin temel koşuludur (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 273).

Araştırmanın geçerliliği ve güvenirliliği için literatür taraması yoluyla elde edilen veriler, değerlendirilerek araştırmacı tarafından görüşme formu oluşturulduktan sonra Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında uzman 2 kişi olmak üzere üniversite öğretim üyelerinin görüşlerine sunulmuş ve görüşleri doğrultusunda tekrar düzenlenmiştir. Oluşturulan görüşme formu meslek lisesinde görev yapan 5 idareciyle görüşme yapılarak uygulanmış, elde edilen veriler literatürle

karşılaştırılarak yeniden düzenlenmiştir. Bu çalışmalardan sonra görüşme formu çoğaltılmış, görüşme yapılacak okul yöneticileri ile randevular doğrultusunda görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler literatürle karşılaştırılarak çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

Geçerlilik ve Güvenirlilik = Görüş birliği - Görüş farklılığı / Toplam Görüş

$$= 5 - 1 / 5 = 0.80$$

3.5.Verilerin Analizi

Görüşmeler bittikten sonra, görüşme formuna yazılan görüşler, daha önce oluşturulan ve tematik içerik çerçevesine göre elde edilen veriler okundu ve düzenlendi. Veriler tanımlama amacıyla seçildi, anlamlı ve mantıklı bir biçimde bir araya getirildi. Oluşturulan çerçeveye göre bazı veriler dışarda kaldı ve daha sonra sonuçlar yazılırken kullanılacak alıntılar seçildi. Değişiklik yapılmadan, görüşmeye katılan katılımcıların kimliği anlaşılmayacak şekilde, görüşmeye katılan her bir deneğe sıra numarası verilerek Microsoft Word belgesi olarak yazılı hale dönüştürülmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşme formu yorumlanırken her bir katılımcının sorulan sorulara verdikleri cevaplar benzer ifadelerle ifade gruplandırılmış ve en çok tekrarlanan ifade grubundan en aza doğru gidilerek tabloyu oluşturacak frekans ve buna bağlı yüzdeler bulunmuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular

4.1.1. Alt Problem

Geçmişten günümüze bakıldığında meslek liseleriyle alakalı olarak ekonomik sorunlar neler olmuştur ve nasıl çözüm yolları bulunmuştur? Şu anki durum nedir ve çözüm önerileriniz nelerdir?

4.1.1.1. Alt Problem Okul Müdürü Görüşleri

Tablo 7. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Ekonomik Sorunlarla İlgili Görüşler

Belirtilen Ekonomik Sorunlar (N=9)	%	f
Ödenekler yetersizdi	33.33	3
Fiziki olarak yetersizdik	22.22	2
Teknolojik olarak yetersizdik	11.11	1
Bağışların yetersizdi	11.11	1
Araç gereç alımı yapılmıyordu	11.11	1
Personel ücretleri ödenmiyordu	11.11	1

Toplam= 9

Tablo 7'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürlerinin % 100'ü geçmişte okulların ekonomik sorunları olduğunu belirtmişlerdir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdürleri geçmişte yaşanan ekonomik sorunları; ödenek yetersizliği (% 33.33), fiziki olarak yetersizlik (% 22.22), teknolojik olarak yetersizlik (% 11.11), bağışların yetersizliği (% 11.11), araç gereç alımı yetersizliği (% 11.11), personel ücretleri ödenmiyordu (% 11.11) şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 8. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Ekonomik Sorunlara Bulunan Çözüm Yolları

Belirtilen Çözüm Yolları (N=9)	%	f
Çözüm bulunamadı	55.56	5
Okul kendi imkânlarıyla çözdü	33.33	3
Bağışlarla çözüldü	11.11	1
Toplam= 9		

Tablo 8'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürleri geçmişte okullarda yaşanan ekonomik sorunlara çözüm yolları ile ilgili olarak; çözüm bulunamadı (% 55.56), okul kendi imkânlarıyla çözdü (% 33.31), bağışlarla çözüldü (% 11.11) şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 9. Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Ekonomik Durumla İlgili Görüşler

İfade Edilen Ekonomik Sorunlar (N=9)	%	f
Bütçeden ödenek az geliyor	44.44	4
Okulların teknolojileri zayıf	22.22	2
Fiziki alt yapı eksik	11.11	1
Bağışlar az	11.11	1
Araç gereç alınamıyor	11.11	1
Toplam= 9		

Tablo 9'daki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürlerinin % 100'ü şu anda okulların ekonomik sorunları ile ilgili görüş bildirmişlerdir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdürleri okulların şu anki ekonomik durumları ile ilgili olarak; devlet bütçesinden gelen ödeneğin az olduğunu (% 44.44), okulların teknolojilerinin zayıf olduğunu (% 22.22), fiziki alt yapının eksik olduğunu (% 11.11), bağışların az olduğunu (% 11.11), araç gereç alınamadığını (% 11.11), şeklinde belirtilmiştir.

Tablo 10. Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Ekonomik Sorunlar İle İlgili Çözüm Önerileri

İfade Edilen Çözüm Önerileri (N=9)	%	f
Bütçeden ödenek artırılmalı	66.67	6
Okul aile birliğinden yardım alınmalı	11.11	1
Sanayi okul işbirliği yapılmalı	11.11	1
Sponsor bulunmalı	11.11	1
Toplam= 9		

Tablo 10'daki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürlerinin okullarda şu anki ekonomik sorunlara çözüm önerileri ile ilgili olarak; bütçeden ödenek artırılmalı (% 66.67), okul aile birliğinden yardım alınmalı (% 11.11), sanayi okul işbirliği yapılmalı (% 11.11), sponsor bulunmalı (% 11.11), şeklinde ifade etmişlerdir.

4.1.1.2. Alt Problem Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri

Tablo11. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Ekonomik Sorunlar İle İlgili Görüşler

Belirtilen Ekonomik Sorunlar (N=32)	%	f
Ödenek yetersizdi	31.31	10
Donanım yetersizliği	25	8
Fiziki alt yapı yetersizliği	21.82	7
Araç gereç alımı yapılmıyordu	18.75	6
Teknoloji yetersizdi	3.12	1
Toplam= 32		

Tablo 11'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan müdür yardımcılarının % 100'ü geçmişte okulların ekonomik sorunları ile ilgili görüş bildirmişlerdir.

Meslek liselerinde görev yapan müdür yardımcıları geçmişte yaşanan ekonomik sorunlar ile ilgili olarak; ödenek yetersizdi (% 31.31), donanım yetersizdi (% 25), fiziki alt yapı yetersizdi (% 21.82), araç gereç alımı yapılmıyordu (% 18.75), teknoloji yetersizdi (% 6.25), şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 12. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Ekonomik Sorunlara Bulunan Çözüm Yolları

Belirtilen Çözüm Yolları (N=32)	%	f
Çözüm bulunamadı	56.25	18
Bağışlarla çözüldü	18.75	6
Okul kendi imkânları ile çözdü	12.5	4
Sanayi yardımı ile çözüldü	12.5	4
Toplam= 32		

Tablo 12'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan müdür yardımcılarının geçmişte okulların ekonomik sorunlarına bulunan çözüm yolları ile ilgili olarak; çözüm bulunamadı (% 56.25), bağışlarla çözüldü (% 18.75), okul kendi imkânları ile çözdü (% 12,5), sanayi yardımı ile çözüldü(% 12,5), şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 13. Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Ekonomik Durumla İlgili Görüşler

İfade Edilen Ekonomik Sorunlar (N=32)	%	f
Bütçeden gelen ödenek yetersiz	40.62	13
Araç ve gereç alınamıyor	15.64	5
Okulların teknolojileri zayıf	12.5	4
Fiziki alt yapı eksik	9.37	3
Sanayi desteği az	9.37	3
Bağış az	6.25	2
Toplam= 30		

Tablo 13'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan müdür yardımcılarının % 93.75'i şu anda eğitim kurumlarının ekonomik problemleri olduğunu ifade ederken, % 6.25'i şimdiki durumda eğitim kurumlarının ekonomik problemlerinin olmadığını belirtmişlerdir.

Meslek liselerinde görev yapan müdür yardımcılarını okullarda şu anki ekonomik durum ile ilgili olarak; bütçeden ödenek az geliyor (% 40.62), araç ve gereç alınamıyor (% 15.64), okulların teknolojileri zayıf (% 12,5), fiziki alt yapı eksik (% 9.37), sanayi desteği az (% 9.37), bağış az (% 6.25), şeklinde ifade etmişlerdir.

Tablo 14. Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Ekonomik Sorunlar İle İlgili Çözüm Önerileri

İfade Edilen Önerileri (N=32)	%	f
Bütçeden ödenek artırılmalı	28.14	9
Sanayi okul işbirliği yapılmalı	9.37	3
Bağış toplanmalı	9.37	3
Okul aile birliğinden yardım alınmalı	3.12	1
Toplam= 16		

Tablo 14'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan müdür yardımcılarının %50'si okullardaki ekonomik sorunlara çözüm önerileri ile ilgili yorum yaparken, % 50' si okulların ekonomik sorunlarına çözüm önerileri ile ilgili yorum yapmamıştır. Meslek liselerinde görev yapan müdür yardımcılarını okullarda şu anki ekonomik sorunlara çözüm önerileri ile ilgili olarak; bütçeden ödenek artırılmalı (% 28.14), sanayi okul işbirliği yapılmalı (% 9.37), bağış toplanmalı (% 9.37), okul aile birliğinden yardım alınmalı (% 3.12), şeklinde ifade edilmiştir.

4.1.2. Alt Problem

Geçmişten günümüze bakıldığında mesleki ve teknik liseler ile alakalı olarak öğretmen kalite problemleri neler olmuştur ve bu sorunların çözümü ile ilgili ne tür yollar bulunmuştur? Şu anki durum nedir, çözüm önerileriniz nelerdir?

4.1.2.1. Alt Problem Okul Müdürü Görüşleri

Tablo 15. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Öğretmen Kalite Sorunları İle Alakalı Görüşler

İfade Edilen Kalite Sorunları (N=9)	%	f
Öğretmenler arası farklılık vardı	44.44	4
Öğretmen eksikliği vardı	22.22	2
Öğretmenler branşlarında yetersizdi	22.22	2
Öğretmenlerin mesleki motivasyonları azdı	11.11	1
Toplam= 9		

Tablo 15'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürlerinin % 100'ü geçmişte öğretmen niteliği sorunları olduğunu belirtmiştir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdürleri geçmişteki öğretmen niteliği ile ilgili olarak; öğretmenler arası farklılık vardı (% 44.44), öğretmen eksikliği vardı (% 22.22), öğretmenler branşlarında yetersizdi (% 22.22), öğretmenlerin mesleki motivasyonları azdı (% 11.11), şeklinde belirtilmiştir.

Tablo 16. Mesleki ve Teknik Okullarda Geçmişte Yaşanan Öğretmen Kalitesini Artırıcı Çözüm Yolları

İfade Edilen Çözüm Yolları (N=9)	%	f
Hizmet içi eğitimler verilerek	22.22	2
Sanayi okul işbirliği	22.22	2
Atama yapılmadı	11.11	1
Teknoloji ile	11.11	1
Toplam= 6		

Tablo 16'daki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürlerinin %66.66'si geçmişte yaşanan öğretmen niteliğini artırıcı çözüm yolları ile ilgili yorum yaparken % 33.34'ü geçmişte yaşanan öğretmen niteliğini artırıcı çözüm önerileri ile ilgili yorum yapmamıştır.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdürleri geçmişte yaşanan öğretmen niteliğini artırıcı çözüm yolları ile ilgili olarak; hizmet içi eğitim ile (% 22.22), sanayi okul işbirliği (% 22.22), atama yapılmadı (% 11.11), teknoloji ile (% 11.11), şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 17. Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Öğretmen Kalitesi İle Alakalı Görüşler

İfade Edilen Kalite Sorunu (N=9)	%	f
Öğretmen işletme işbirliği	33.33	3
Teknolojiye ayak uyduramama	33.33	3
Üniversitede teknik eğitim yetersiz	11.11	1
Öğretmen eksikliği	11.11	1
Meslek derslerinde branşlaşma olmalı	11.11	1
Toplam= 9		

Tablo 17'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürlerinin şimdiki öğretmen kalitesi ile alakalı görüşleri; öğretmen işletme işbirliği (% 33.33), teknolojiye ayak uyduramama (% 33.33), üniversitede teknik eğitim yetersiz (% 11.11), öğretmen eksikliği (% 11.11), meslek derslerinde branşlaşma olmalı (% 11.11), şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 18. Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Öğretmen Kalitesini Arttırıcı Çözüm Önerileri

İfade Edilen Çözüm Önerileri (N=9)	%	f
Hizmet içi eğitim daha fazla verilmeli	33.33	3
Sanayi okul işbirliği	22.22	2
Öğretmen atamaları yapılmalı	11.11	1
Üniversiteler geliştirilmeli	11.11	1
Öğretmene değer verilmeli	11.11	1
Ekonomik imkânlar sağlanmalı	11.11	1
Toplam= 9		

Tablo 18'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürleri şimdiki durumda öğretmen niteliğini arttırıcı çözüm önerileri ile ilgili olarak; hizmet içi eğitim yapılmalı (% 33.33), sanayi okul işbirliği (% 22.22), öğretmen atamaları yapılmalı (11.11), üniversiteler geliştirilmeli (% 11.11), öğretmene değer verilmeli (% 11.11), şeklinde ifade edilmiştir.

4.1.2.2. Alt Problem Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri

Tablo 19. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Öğretmen Kalitesi Sorunları İle Alakalı Görüşler

İfade Edilen Kalite Sorunları (N=32)	%	f
Mesleki yetersizlik	18.75	6
Teknolojiye ayak uyduramama	18.75	6
Yeteri kadar öğretmen olmaması	12.5	4
Öğretmenlerin ekonomileri zayıf	3.12	1
Motivasyonları eksik	3.12	1
Rehberlik eksik	3.12	1
Toplam= 19		

Tablo 19'daki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan müdür yardımcılarının % 59.36'si geçmişte öğretmen niteliği sorunları olduğunu belirtirken % 40.64'ü geçmişte öğretmen niteliği sorunları olmadığını belirtmişlerdir.

Meslek liselerinde görev yapan müdür yardımcıları geçmişte yaşanan öğretmen niteliği sorunları ile ilgili olarak; mesleki yetersizlik (% 18.75), teknolojiye ayak uyduramama (%18.75), yeteri kadar öğretmen olmaması (% 12,5), öğretmenlerin ekonomileri zayıf (% 3.12), motivasyonları eksik (% 3.125, rehberlik eksik (% 3.12), şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 20. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Öğretmen Niteliği Sorunlarına Bulunan Çözüm Yolları

İfade Edilen Çözüm Yolları (N=32)	%	f
Hizmet içi eğitim yapıldı	25	8
Çözüm bulunamadı	21.88	7
Ücretli öğretmen alındı	9.37	3
Üniversite eğitimi iyileştirildi	6.25	2
Toplam= 20		

Tablo 20'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan müdür yardımcılarının % 62,5'i geçmişte yaşanan öğretmen niteliği sorunlarına bulunan çözüm yollarına ilişkin görüş bildirirken % 37,5'i geçmişte yaşanan öğretmen niteliği sorunlarına bulunan çözüm yolları ile ilgili görüş bildirmemiştir.

Meslek liselerinde görev yapan müdür yardımcılarının geçmişte yaşanan öğretmen niteliği sorunlarına bulunan çözüm yolları ile ilgili olarak; hizmet içi eğitim yapıldı (% 25), çözüm bulunamadı (% 21.88), ücretli öğretmen alındı (% 9.37), üniversite eğitimi iyileştirildi (% 6.25), şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 21. Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Öğretmen Kalitesi İle Alakalı Görüşler

İfade Edilen Kalite Sorunları (N=32)	%	f
Öğretmen ataması yeterli değil	28.13	9
Kendini geliştirememe	25	8
Teknolojiye uyum sağlayamıyorlar	9.37	3
Öğretmen işletme işbirliği yetersiz	6.25	2
Motivasyon eksik	6.25	2
Uygulama yetersiz	3.12	1
Toplam= 25		

Tablo 21'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan müdür yardımcılarının % 78.12'i şu anki öğretmen kalitesine ilişkin sorunlar olduğunu bildirirken % 21.88'i şu anki öğretmen niteliğine ilişkin sorunlar olmadığını bildirmemiştir.

Meslek liselerinde görev yapan müdür yardımcılarının şu anki öğretmen niteliği ile ilgili olarak; öğretmen ataması yeterli değil (% 28.13), kendini geliştirememe (% 25), teknolojiye ayak uyduramama (% 9.37), öğretmen işletme işbirliği yetersiz (% 6.25), motivasyon eksik (% 6.25), uygulama yetersiz (% 3.12), şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 22. Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Öğretmen Kalite Sorunlarına Çözüm Önerileri

İfade Edilen Çözüm Önerileri (N=32)	%	f
Öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmeli	21.91	7
Öğretmen ataması yapılmalı	9.37	3
Gezi ve fuara götürülmeli	3.12	1
Okul sanayi işbirliği yapılmalı	3.12	1
Öğretmenlik mesleği sevdirmeli	3.12	1
Mali durumlar iyileştirilmeli	3.12	1
Teknik eğitim fakülteleri geliştirilmeli	3.12	1
Teknoloji takip edilmeli	3.12	1
Toplam= 16		

Tablo 22'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan müdür yardımcılarının % 50'si şu anki öğretmen kalitesi sorunlarına çözüm önerileri olarak görüş bildirirken % 50'si şu anki öğretmen niteliği sorunlarına çözüm önerisi olarak görüş bildirmemiştir.

Meslek liselerinde görev yapan müdür yardımcılarının şimdiki durumla ilgili öğretmen kalitesi sorunlarına çözüm önerileri olarak; öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmeli (% 21.91), öğretmen ataması yapılmalı (% 9.37), gezi ve fuara götürülmeli (% 3.12), okul sanayi işbirliği yapılmalı (% 3.12), öğretmenlik mesleği sevdirmeli (% 3.12), mali durumlar iyileştirilmeli (% 3.12), teknik eğitim fakülteleri geliştirilmeli (% 3.12), teknoloji takip edilmeli (% 3.12), şeklinde ifade edilmiştir.

4.1.3. Alt Problem

Geçmişten günümüze bakıldığında meslek liseleriyle alakalı olarak öğrenci kalite problemleri neler olmuştur ve ne tür çözüm yolları bulunmuştur? Şu anki durum nedir ve çözüm önerileriniz nelerdir?

4.1.3.1. Alt Problem Okul Müdürü Görüşleri

Tablo 23. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Öğrenci Kalitesi Sorunları ile Alakalı Görüşler

İfade Edilen Kalite Sorunu (N=9)	%	f
Meslek lisesi öğrencilerinin bölümlerini tanımaması	55.55	5
Mesleklerini sevmiyorlardı	22.22	2
Bilgi seviyeleri düşüktü	11.11	1
Lise mezunu olabilmek için geliyorlardı	11.11	1
Toplam= 9		

Tablo 23'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürlerinin % 100'ü geçmişte yaşanan öğrenci kalitesi ile ilgili olarak sorunlar olduğunu bildirmişlerdir. Meslek liselerinde görev yapan okul müdürleri geçmişte yaşanan öğrenci kalitesi sorunları ile ilgili olarak; meslek lisesi öğrencilerinin bölümlerini tanımaması (% 55.55), mesleklerini sevmiyorlardı (% 22.22), bilgi seviyeleri düşüktü (% 11.11), lise mezunu olabilmek için geliyorlardı (% 11.11), şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 24. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Öğrenci Niteliği Sorunlarına Bulunan Çözüm Yolları

Belirtilen Öğrenci Niteliği Sorununa Çözüm Yolları (N=9)	%	f
Çözüm bulunamadı	66.67	6
Bölüm tanıtımları yapıldı	22.22	2
Öğretmenler rehberlik yaptı	11.11	1
Toplam= 9		

Tablo 24'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürlerinin % 100'ü geçmişte yaşanan öğrenci niteliği sorunlarına bulunan çözüm yolları ile ilgili görüş bildirmişlerdir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdürleri geçmişte yaşanan öğrenci niteliği sorunlarına bulunan çözüm yolları ile ilgili olarak, çözüm bulunamadı (% 66.67), bölüm tanıtımları yapıldı (% 22.22), öğretmenler rehberlik yaptı (%11.11), şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 25. Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Öğrenci Kalitesi Sorunları İle Alakalı Görüşler

İfade Edilen Kalite Sorunları (N=9)	%	f
Öğrencilerin başarısı düşük	66.67	6
Eğitim ile ilgili beklentileri olmayan öğrenciler	11.11	1
Öğrenciler saygısız	11.11	1
Toplam= 8		

Tablo 25'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürlerinin % 88.89'u şimdiki öğrenci kalite sorunları ile alakalı olarak sorunlar olduğunu bildirirken % 11.11'i şu anki öğrenci niteliği sorunlarının olmadığını bildirmişlerdir. Meslek liselerinde görev yapan okul müdürleri şimdiki öğrenci kalitesi sorunları ile alakalı olarak; öğrencilerin başarıları düşük (% 66.67), eğitim ile ilgili beklentileri olmayan öğrenciler (% 11.11), öğrenciler saygısız (% 11.11), şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 26. Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Öğrenci Kalitesi Sorunlarına Bulunan Çözüm Önerileri

İfade Edilen Çözüm Önerileri (N=9)	%	f
Yetenek sınavı ile öğrenci alınmalı	33.33	3
Çözüm bulunamadı	22.22	2
Mesleki Eğitimin önemi anlatılmalı	11.11	1
Meslek Liseleri yeniden yapılandırılmalı	11.11	1
Rehberlikle yöneltme çalışmaları yapılmalı	11.11	1
Toplam= 9		

Tablo 26'daki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürlerinin % 88.88'i şimdiki öğrenci kalitesi sorunlarına bulunan çözüm önerisine ilişkin görüş bildirirken % 11.12'si şimdiki öğrenci kalitesi sorunlarına bulunan çözüm önerisine ilişkin görüş bildirmemiştir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdürleri şimdiki öğrenci kalitesi sorunlarına bulunan çözüm önerileri ile ilgili olarak; yetenek sınavı ile öğrenci alınmalı (% 33.33), çözüm bulunamadı (% 22.22), mesleki eğitimin önemi anlatılmalı (% 11.11),

meslek liseleri yeniden yapılandırılmalı (% 11.11), rehberlikle yöneltme çalışmaları yapılmalı (% 11.11), şeklinde ifade edilmiştir.

4.1.3.2. Alt Problem Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri

Tablo 27. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Öğrenci Kalitesi Sorunları İle Alakalı Görüşler

İfade Edilen Kalite Sorunları (N=32)	%	f
Öğrenci seviyeleri düşüktü	59.37	19
Öğrenci sayısı fazla idi	6.25	2
Öğrenciler lise mezunu olsunlar diye geliyorlardı	6.25	2
Toplam= 23		

Tablo 27'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdür yardımcılarının % 71.87'si geçmişte yaşanan öğrenci kalitesi sorunlarının olduğunu bildirirken % 28.13'ü geçmişte yaşanan öğrenci kalitesi sorunlarının olmadığını bildirmişlerdir. Meslek liselerinde görev yapan okul müdür yardımcılarının geçmişte yaşanan öğrenci kalitesi sorunları ile ilgili olarak, öğrenci seviyeleri düşüktü (% 59.37), öğrenci sayısı fazla idi (% 6.25), öğrenciler lise mezunu olsunlar diye geliyorlardı (% 6.25), şeklinde belirtmişlerdir.

Tablo 28. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Öğrenci Kalitesi Sorunlarına Bulunan Çözüm Yolları

İfade Edilen Çözüm Yolları (N=32)	%	f
Rehberlik yapıldı	21.88	7
Öğrencileri işe yerleştirme	9.37	3
Meslek Lisesi eğitimini 4 yıla çıkarma	6.25	2
Toplam= 12		

Tablo 28'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdür yardımcılarının % 37,5'i geçmişte yaşanan öğrenci kalitesi sorunlarına bulunan çözüm yolları ile

ilgili olarak görüş bildirirken % 62,5' i geçmişte yaşanan öğrenci kalitesi sorunlarına bulunan çözüm yolları ile ilgili olarak görüş bildirmemiştir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdür yardımcılarının geçmişte yaşanan öğrenci kalitesi sorunlarına bulunan çözüm yolları olarak; rehberlik yapıldı (% 21.88), öğrencileri işe yerleştirme (% 9.37), Meslek Lisesi eğitimini 4 yıla çıkarma (% 6.25), şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 29. Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Öğrenci Kalitesi Sorunları İle Alakalı Görüşler

İfade Edilen Kalite Sorunları (N=32)	%	f
Öğrenci seviyeleri düşük	53.12	17
Öğrenciler bölümlerini sevmiyorlar	12.5	4
Öğrenci sayısı fazla	6.25	2
Öğrenciler lise mezunu olsunlar diye geliyorlar	3.12	1
Toplam= 24		

Tablo 29'daki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdür yardımcılarının % 74.99'u şimdiki öğrenci kalitesi ile alakalı sorunlar olduğunu bildirirken % 25.01'i şimdiki öğrenci kalitesi ile alakalı sorunlarının olmadığını bildirmişlerdir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdür yardımcılarının şimdiki öğrenci kalitesi sorunları ile alakalı olarak; öğrenci seviyeleri düşük (% 53.12), öğrenciler bölümlerini sevmiyorlar (% 12,5), öğrenci sayısı fazla (% 6.25), öğrenciler lise mezunu olsunlar diye geliyorlar (%3.12), şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 30. Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Öğrenci Kalitesi Sorunlarına Bulunan Çözüm Önerileri

İfade Edilen Çözüm Önerileri (N=32)	%	f
Rehberlik hizmeti verilmeli	21.88	7
Eğitim sistemi yenilenmeli	12.5	4
Yetenek sınavıyla öğrenci alınmalı	9.37	3
Derslik sayısı arttırılmalı	9.37	3
Öğrenciye iş imkânı sunulmalı	6.25	2
Toplam= 19		

Tablo 30'daki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdür yardımcılarının % 59.37'si şimdiki öğrenci kalitesi sorunlarına bulunan çözüm önerileri ile ilgili görüş bildirirken % 40.63'ü şimdiki öğrenci kalitesi sorunlarına bulunan çözüm önerileri ile ilgili görüş bildirmemiştir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdür yardımcıları şimdiki öğrenci kalitesi sorunlarına bulunan çözüm önerileri ile ilgili olarak; rehberlik hizmeti verilmeli (% 21.88), eğitim sistemi yenilenmeli (% 12,5), yetenek sınavıyla öğrenci alınmalı (% 9.37), derslik sayısı arttırılmalı (% 9.37), öğrenciye iş imkânı sunulmalı (% 6.25), şeklinde ifade edilmiştir.

4.1.4. Alt Problem

Geçmişten günümüze bakıldığında meslek liseleriyle alakalı olarak donanım ve araç-gereç sorunları neler olmuştur ve ne tür çözüm yolları bulunmuştur? Şu anki durum nedir ve çözüm önerileriniz nelerdir?

4.1.4.1. Alt Problem Okul Müdürü Görüşleri

Tablo 31. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Donanım ve Araç-Gereç Sorunları İle Alakalı Görüşler

Belirtilen Donanım ve Araç-Gereç Sorunları (N=9)	%	f
Donanım ve araç-gereç yetersizdi	77.78	7
Toplam= 7		

Tablo 31'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürlerinin % 77.78'si geçmişte yaşanan donanım ve araç-gereç sorunları olduğunu bildirirken % 22.22'si geçmişte yaşanan donanım ve araç-gereç sorunlarının olmadığını bildirmişlerdir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdürleri geçmişte yaşanan donanım ve araç-gereç sorunlarıyla alakalı olarak; donanım ve araç-gereç yetersizdi (% 77.78), şeklinde belirtmişlerdir.

Tablo 32. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Donanım ve Araç-Gereç Sorunlarına Bulunan Çözüm Yolları

İfade Edilen Çözüm Yolları (N=9)	%	f
Devlet desteği ile çözüldü	44.44	4
Çözüm bulunamadı	44.44	4
Özel sektör desteği ile çözüldü	11.11	1
Toplam= 9		

Tablo 32'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürlerinin % 100'ü geçmişte yaşanan donanım ve araç-gereç sorunlarına bulunan çözüm yolları ilişkin görüş bildirmiştir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdürleri geçmişte yaşanan donanım ve araç-gereç sorunlarına bulunan çözüm yolları olarak; devlet desteği ile çözüldü (% 44.44), çözüm bulunamadı (% 44.44), özel sektör desteği ile çözüldü (% 11.11), şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 33. Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Donanım ve Araç-Gereç Sorunları ile Alakalı Görüşler

İfade Edilen Donanım ve Araç-Gereç Sorunları (N=9)	%	f
Okuldaki araçların ve gereçlerin teknolojisi geri kalmıştır	55.56	5
Sanayi-okul işbirliği yetersiz kalmıştır	22.22	2
Donanım ve Araç-Gereç yetersizdir	11.11	1
Toplam= 8		

Tablo 33'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürlerinin % 88.89'u şimdiki donanım ve araç-gereç sorunlarının olduğunu bildirirken % 11.11'i şimdiki donanım ve araç-gereç sorunlarının olmadığını bildirmişlerdir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdürleri şimdiki donanım ve araç-gereç sorunları ile ilgili olarak; okuldaki araçların ve gereçlerin teknolojisi geri kalmıştır (% 55.56), sanayi-okul işbirliği yetersiz kalmıştır (% 22.22), donanım ve araç-gereç yetersizdir (% 11.11), şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 34. Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Donanım ve Araç-Gereç Sorunlarına Bulunan Çözüm Önerileri

İfade Edilen Çözüm Önerileri (N=9)	%	f
Okul sanayi işbirliği yapılmalı	44.44	4
Bütçeden daha fazla ödenek ayrılmalı	22.22	2
Çözüm yok	11.11	1
Toplam= 7		

Tablo 34'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürlerinin % 77.77'si şimdiki donanım ve araç-gereç sorunlarına bulunan çözüm önerileri ile alakalı görüş bildirirken % 22.23'ü şu andaki donanım ve araç-gereç sorunlarına bulunan çözüm önerileri ile alakalı olarak görüş bildirmemiştir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdürleri şimdiki donanım ve araç-gereç sorunlarına bulunan çözüm önerileri olarak; okul sanayi işbirliği yapılmalı (% 44.44), bütçeden daha fazla ödenek ayrılmalı (% 22.22), çözüm yok (% 11.11), şeklinde ifade edilmiştir.

4.1.4.2. Alt Problem Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri

Tablo 35. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Donanım ve Araç-Gereç Sorunları ile Alakalı Görüşler

İfade Edilen Donanım ve Araç-Gereç Sorunları (N=32)	%	f
Donanım ve Araç-Gereç yetersizdi	65.62	21
Donanımlar ve Araç-Gereçler teknolojinin gerisindeydi	12.5	4
Toplam= 25		

Tablo 35’deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdür yardımcılarının % 78.12’si geçmişte yaşanan donanım ve araç-gereçler ile alakalı sorunlarının olduğunu bildirirken % 21.88’i geçmişte yaşanan donanım ve araç-gereç sorunları ile alakalı sorunlarının olmadığını bildirmişlerdir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdür yardımcılarının geçmişte yaşanan donanım ve araç-gereç sorunları ile alakalı olarak; donanım ve araç-gereç yetersizdi (% 65.62), donanımlar ve araç-gereçler teknolojinin gerisindeydi (% 12,5), şeklinde belirtmişlerdir.

Tablo 36. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Donanım ve Araç-Gereç Sorunlarına Bulunan Çözüm Yolları

İfade Edilen Çözüm Yolları (N=32)	%	f
Devlet bütçesinden pay ayrıldı	21.87	7
İşletmelerden yardım alındı	18.75	6
Okul kendi çabalarıyla sorunu çözdü	6.25	2
Çözülemedi	6.25	2
Toplam= 17		

Tablo 36’deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdür yardımcılarının % 53.12’si geçmişte yaşanan donanım ve araç-gereç sorunlarına bulunan çözüm yolları ile alakalı olarak görüş bildirirken % 46.88’i geçmişte yaşanan donanım ve araç-gereç sorunlarına bulunan çözüm yolları ile alakalı olarak görüş bildirmemiştir. Meslek liselerinde görev yapan okul müdür yardımcılarının geçmişte yaşanan donanım ve araç-gereç sorunlarına bulunan çözüm yolları ile alakalı olarak; devlet

bütçesinden pay ayrıldı (% 21.87), işletmelerden yardım alındı (% 18.75), okul kendi çabalarıyla sorunu çözdü (6.25), çözülemedi (% 6.25), şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 37. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Donanım ve Araç-Gereç Sorunları ile Alakalı Görüşler

İfade Edilen Donanım ve Araç-Gereç Sorunları (N=32)	%	f
Donanım ve Araç-Gereçler yetersiz	59.37	19
Donanımlar ve Araç-Gereçler teknolojinin gerisinde	18.75	6
Toplam= 25		

Tablo 37'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdür yardımcılarının % %78.12'si şimdiki donanım ve araç-gereç ile alakalı sorunlarının olduğunu bildirirken % 21.88'i şimdiki donanım ve araç-gereç ile alakalı sorunlarının olmadığını bildirmişlerdir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdür yardımcılarını şimdiki donanım ve araç-gereç sorunları ile alakalı olarak; donanım ve araç-gereç yetersiz (%59.37), donanımlar ve araç-gereçler teknolojinin gerisinde (% 18.75), şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 38. Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Donanım ve Araç-Gereç Sorunlarına Bulunan Çözüm Önerileri

İfade Edilen Çözüm Önerileri (N=32)	%	f
Devlet bütçesinden daha çok pay ayrılmalı	28.13	9
İşletmelerden yardım alınmalı	15.62	5
Çözüm yok	6.25	2
Toplam= 16		

Tablo 38'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdür yardımcılarının % 50'si şimdiki donanım ve araç-gereç sorunlarına bulunan çözüm önerileri ile alakalı olarak görüş bildirirken % 50'si şimdiki donanım ve araç-gereç sorunlarına bulunan çözüm önerileri ile alakalı olarak görüş bildirmemiştir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdür yardımcılarını şimdiki donanım ve araç-gereç sorunlarına bulunan çözüm önerileri ile alakalı olarak; devlet bütçesinden daha

çok pay ayrılmalı (% 28.13), işletmelerden yardım alınmalı (% 15.62), çözüm yok (% 6.25), şeklinde ifade edilmiştir.

4.1.5. Alt Problem

Geçmişten günümüze bakıldığında meslek liseleriyle alakalı olarak yükseköğretim sorunları neler olmuştur ve nasıl çözüm yolları bulunmuştur? Şu anki durum nedir ve çözüm önerileriniz nelerdir?

4.1.5.1. Alt Problem Okul Müdürü Görüşleri

Tablo 39. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Yükseköğretim Sorunları ile Alakalı Görüşler

İfade Edilen Yükseköğretim Sorunları (N=9)	%	f
Sınavsız yükseköğretime geçiş hakkı yoktu	22.22	2
Yükseköğretime geçişte katsayı engeli vardı	22.22	2
Kültür derslerine önem verilmiyordu	11.11	1
Yükseköğretimi kazanamıyorlardı	11.11	1
Toplam= 6		

Tablo 39'daki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürlerinin % 66.66'sı geçmişte yaşanan yükseköğretim ile ilgili sorunlarının olduğunu bildirirken % 33.34'ü geçmişte yaşanan yükseköğretim sorunlarının olmadığını bildirmişlerdir. Meslek liselerinde görev yapan okul müdürleri geçmişte yaşanan yükseköğretim sorunları ile ilgili olarak; sınavsız yükseköğretime geçiş hakkı yoktu (% 22.22), yükseköğretime geçişte katsayı engeli vardı (% 22.22), kültür derslerine önem verilmiyordu (% 11.11), yükseköğretimi kazanamıyorlardı (% 11.11), şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 40. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Yükseköğretim Sorunlarına Bulunan Çözüm Yolları

İfade Edilen Çözüm Yolları (N=9)	%	f
Sınavsız yükseköğretime geçiş hakkı tanındı	33.33	3
Yükseköğretime geçişte katsayı engeli kaldırıldı	11.11	1
Toplam= 4		

Tablo 40'daki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürlerinin % 44.44'ü geçmişte yaşanan yükseköğretim sorunlarına bulunan çözüm yolları ile ilgili olarak görüş bildirirken % 55.56'sı geçmişte yaşanan yükseköğretim sorunlarına bulunan çözüm yolları ile ilgili olarak görüş bildirmemiştir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdürleri geçmişte yaşanan yükseköğretim sorunlarına bulunan çözüm yolları olarak; sınavsız yükseköğretime geçiş hakkı tanındı (% 33.33), yükseköğretime geçişte katsayı engeli kaldırıldı (% 11.11), şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 41. Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Yükseköğretim Sorunları ile Alakalı Görüşler

İfade Edilen Yükseköğretim Sorunları (N=9)	%	f
Yükseköğretimde yerleşmek istedikleri bölümlere yerleşemiyorlar	22.22	2
Kültür dersleri az	22.22	2
Üniversite sayısı az	11.11	1
Toplam= 5		

Tablo 41'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürlerinin % 55.55'i şimdiki yükseköğretim ile alakalı sorunlarının olduğunu bildirirken % 44.45'i şimdiki yükseköğretim ile alakalı sorunlarının olmadığını bildirmişlerdir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdürlerinin şimdiki yükseköğretim sorunları ile alakalı olarak; yükseköğretimde yerleşmek istedikleri bölümlere yerleşemiyorlar (% 22.22), kültür dersleri az (% 22.22), üniversite sayısı az (% 11.11), şeklinde ifade etmişlerdir.

Tablo 42. Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Yükseköğretim Sorunlarına Bulunan Çözüm Önerileri

İfade Edilen Çözüm Önerileri (N=9)	%	f
Kültür dersleri arttırılsın	22.22	2
Üniversite sayısı arttırılsın	22.22	2
Teknoloji fakültelerinin kalitesi arttırılsın	11.11	1
Sınavda kendi alanlarından soru sorulsun	11.11	1
Ar-ge çalışmalarına önem verilsin	11.11	1
Kendi alanlarına yerleştirmede öğrenciye avantaj tanınsın	11.11	1
Toplam= 8		

Tablo 42'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürlerinin % 88.88'i şimdiki yükseköğretim sorunlarına bulunan çözüm yolları ile alakalı olarak görüş bildirirken % 11.12'si şimdiki yükseköğretim sorunlarına bulunan çözüm yolları ile alakalı olarak görüş bildirmemiştir.

Meslek Liselerinde görev yapan Okul Müdürlerinin şimdiki yükseköğretim sorunlarına bulunan çözüm önerileri ile alakalı olarak; kültür dersleri arttırılsın (% 22.22), üniversite sayısı arttırılsın (% 22.22), teknoloji fakültelerinin kalitesi arttırılsın (% 11.11), sınavda kendi alanlarından soru sorulsun (% 11.11), ARGE çalışmalarına önem verilsin (% 11.11), kendi alanlarına yerleştirmede öğrenciye avantaj tanınsın (% 11.11), şeklinde ifade edilmiştir.

4.1.5.2. Alt Problem Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri

Tablo 43. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Yükseköğretim Sorunları ile Alakalı Görüşler

İfade Edilen Yükseköğretim Sorunları (N=32)	%	f
Sınavsız yükseköğretime geçiş hakkı yoktu	34.37	11
Yükseköğretime geçişte katsayı engeli vardı	15.62	5
Kültür dersi sayısı azdı	15.62	5
Öğrencilere yükseköğretimle ilgili rehberlik yapılmıyordu	9.37	3
Üniversiteyi kazanamıyorlardı	9.37	3
Toplam= 27		

Tablo 43'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdür yardımcılarının % 84.35'i geçmişte yaşanan yükseköğretim ile ilgili sorunlarının olduğunu bildirirken % 15.65'i geçmişte yaşanan yükseköğretim ile ilgili sorunlarının olmadığını bildirmişlerdir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdür yardımcıları geçmişte yaşanan yükseköğretim sorunları ile ilgili olarak; sınavsız yükseköğretime geçiş hakkı yoktu (% 34.37), yükseköğretime geçişte katsayı engeli vardı (% 15.62), kültür dersi sayısı azdı (% 15.62), öğrencilere yükseköğretimle ilgili rehberlik yapılmıyordu (% 9.37), üniversiteyi kazanamıyorlardı (% 9.37), şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 44. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Yükseköğretim Sorunlarına Bulunan Çözüm Yolları ile İlgili Görüşler

Belirtilen Çözüm Yolları (N=32)	%	f
Sınavsız yükseköğretime geçiş hakkı tanındı	43.75	14
Yükseköğretime geçişte katsayı engeli kaldırıldı	18.75	6
Öğrenciye yükseköğretim ile ilgili rehberlik yapıldı	6.25	2
Toplam= 22		

Tablo 44'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdür yardımcılarının % 68.75'i geçmişte yaşanan yükseköğretim sorunlarına bulunan çözüm yolları ile

ilgili olarak görüş bildirirken % 31.25'i geçmişte yaşanan yükseköğretim sorunlarına bulunan çözüm yolları ile ilgili olarak görüş bildirmemiştir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdür yardımcılarını geçmişte yaşanan yükseköğretim sorunlarına bulunan çözüm yolları ile ilgili olarak; sınavsız yükseköğretime geçiş hakkı tanındı (% 43.75), yükseköğretime geçişte katsayı engeli kaldırıldı (% 18.75), öğrenciye yükseköğretim ile ilgili rehberlik yapıldı (% 6.25), şeklinde ifade etmişlerdir.

Tablo 45. Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Yükseköğretim Sorunları ile Alakalı Görüşler

İfade Edilen Yükseköğretim Sorunları (N=32)	%	f
Üniversiteyi kazanamıyorlar	18.76	6
Kültür dersi sayısı az	12.5	4
Kendi alanlarında kontenjan az	9.37	3
Lise diplomasının yeterli olduğunu düşünen veliler	9.37	3
Toplam= 16		

Tablo 45'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdür yardımcılarının % 50'si şu anki yükseköğretim ile ilgili sorunlarının olduğunu bildirirken % 50'si şu anki yükseköğretim ile ilgili sorunlarının olmadığını bildirmişlerdir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdür yardımcılarını şu anki yükseköğretim sorunları ile ilgili olarak; üniversiteyi kazanamıyorlar (% 18,76), kültür dersleri az (% 12,5), kendi alanlarında kontenjan az (% 9,37), lise diplomasının yeterli olduğunu düşünen veliler (% 9.37), şeklinde ifade etmişlerdir.

Tablo 46. Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Yükseköğretim Sorunlarına Bulunan Çözüm Önerileri

İfade Edilen Çözüm Önerileri (N=32)	%	f
Kendi müfredatlarından soru sorulsun	15.63	5
Kendi alanlarını tercihte ek puan verilsin	12.5	4
Kültür dersi sayısı artsın	12.5	4
Rehberlik çalışması yapılsın	9.37	3
Toplam= 16		

Tablo 46'daki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdür yardımcılarının % 50'si şu andaki yükseköğretim sorunlarına bulunan çözüm önerileri ile alakalı olarak görüş bildirirken % 50'si şu andaki yükseköğretim sorunlarına bulunan çözüm önerileri ile alakalı olarak görüş bildirmemiştir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdür yardımcıları şu andaki yükseköğretim sorunlarına bulunan çözüm önerileri ile ilgili olarak; kendi müfredatlarından soru sorulsun (% 15,63), kendi alanlarını tercihte ek puan verilsin (% 12,5), kültür dersi sayısı artsın (% 12,5), rehberlik çalışması yapılsın (% 9,37), şeklinde ifade edilmiştir.

4.1.6. Alt Problem

Geçmişten günümüze bakıldığında meslek liseleriyle ilgili olarak eğitim programları sorunları neler olmuştur ve nasıl çözüm yolları bulunmuştur? Şu anki durum nedir ve çözüm önerileriniz nelerdir?

4.1.6.1. Alt Problem Okul Müdürü Görüşleri

Tablo 47. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Eğitim Programları Sorunları ile Alakalı Görüşler

İfade Edilen Eğitim Programları Sorunları (N=9)	%	f
Öğrencilerin ders yükü fazlaydı	55.56	5
Modüler eğitim sistemi yoktu	22.22	2
Eğitim Programları uygulamaya yönelik değildi	11.11	1
Toplam= 8		

Tablo 47'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürlerinin % 88.89'u geçmişte yaşanan eğitim programları ile ilgili sorunlarının olduğunu bildirirken % 11.11'i geçmişte yaşanan eğitim programları ile ilgili sorunlarının olmadığını bildirmişlerdir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdürleri geçmişte yaşanan eğitim programları sorunları ile ilgili olarak; öğrencilerin ders yükü fazlaydı (% 55.56), modüler eğitim

sistemi yoktu (% 22.22), eğitim programları uygulamaya yönelik değildi (% 11.11), şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 48. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Eğitim Programları Sorunlarına Bulunan Çözüm Yolları ile İlgili Görüşler

İfade Edilen Çözüm Yolları (N=9)	%	f
Modüler eğitim sistemine geçildi	33.33	3
Çözüm bulunamadı	22.22	2
Toplam= 5		

Tablo 48'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürlerinin % 55.55'i geçmişte yaşanan eğitim programları sorunlarına bulunan çözüm yolları ile ilgili olarak görüş bildirirken % 44.45'i geçmişte yaşanan eğitim programları sorunlarına bulunan çözüm yolları ile ilgili olarak görüş bildirmemiştir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdürleri geçmişte yaşanan eğitim programları sorunlarına bulunan çözüm yolları olarak; modüler eğitim sistemine geçildi (% 33.33), çözüm bulunamadı (% 22.22), şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 49. Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Eğitim Programları Sorunları ile Alakalı Görüşler

İfade Edilen Eğitim Programları Sorunları (N=9)	%	f
Öğrencilerin ders yükü fazla	33,33	3
Eğitim Programları uygulamaya yönelik değil	22.22	2
9. Sınıfta meslek derslerinin olmayışı	22.22	2
Toplam= 7		

Tablo 49'daki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürlerinin % 77.77'si şu anki eğitim programları ile ilgili sorunları olduğunu bildirirken % 22.23'ü şu anki eğitim programları ile ilgili sorunlarının olmadığını bildirmişlerdir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdürlerinin şu anki eğitim programları sorunları ile ilgili olarak; öğrencilerin ders yükü fazla (% 33.33), eğitim programları

uygulamaya yönelik değil (% 22.22), 9. Sınıfta meslek derslerinin olmayışı (% 22.22), şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 50. Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Eğitim Programları Sorunlarına Bulunan Çözüm Önerileri

İfade Edilen Çözüm Önerileri (N=9)	%	f
Modüler eğitim sistemi güncellenmeli	44.44	4
Öğrencilerin ders yükü azaltılmalı	22.22	2
9. Sınıfta meslek dersleri okutulmalı	22.22	2
Toplam= 8		

Tablo 50'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdürlerinin % 88.88'i şu anki eğitim programları sorunlarına bulunan çözüm önerileri ile ilgili olarak görüş bildirirken % 11.12'si şu anki eğitim programları sorunlarına bulunan çözüm önerileri ile ilgili olarak görüş bildirmemiştir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdürleri şu anki eğitim programları sorunlarına bulunan çözüm yolları olarak; modüler eğitim sistemi güncellenmeli (% 44.44), öğrencilerin ders yükü azaltılmalı (% 22.22), 9. Sınıfta meslek dersleri okutulmalı (22.22), şeklinde ifade edilmiştir.

4.1.6.2. Alt Problem Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri

Tablo 51. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Eğitim Programları Sorunları ile İlgili Görüşler

Belirtilen Eğitim Programları Sorunları (N=32)	%	f
Modüler eğitim sistemi yoktu	40.62	13
Eğitim Programları uygulamaya yönelik değildi	15.62	5
Öğrencilerin ders yükü fazlaydı	15.62	5
Toplam= 23		

Tablo 51'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdür yardımcılarının % 71.86'si geçmişte yaşanan eğitim programları ile ilgili sorunlarının olduğunu

bildirirken % 28.14'ü geçmişte yaşanan eğitim programları ile ilgili sorunlarının olmadığını bildirmişlerdir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdür yardımcıları geçmişte yaşanan eğitim programları sorunları ile ilgili olarak; modüler eğitim sistemi yoktu (% 40.62), eğitim programları uygulamaya yönelik değildi (% 15.62), öğrencilerin ders yükü fazlaydı (% 15.62), şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 52. Meslek Liselerinde Geçmişte Yaşanan Eğitim Programları Sorunlarına Bulunan Çözüm Yolları ile İlgili Görüşler

İfade Edilen Çözüm Yolları (N=32)	%	f
Modüler eğitim sistemine geçildi	34.37	11
Çözüm bulunamadı	28.12	9
Toplam= 20		

Tablo 52'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdür yardımcılarının % 62,5'i geçmişte yaşanan eğitim programları sorunlarına bulunan çözüm yolları ile ilgili olarak görüş bildirirken % 37,5'i geçmişte yaşanan eğitim programları sorunlarına bulunan çözüm yolları ile ilgili olarak görüş bildirmemiştir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdür yardımcıları geçmişte yaşanan eğitim programları sorunlarına bulunan çözüm yolları olarak; modüler eğitim sistemine geçildi (% 34.37), çözüm bulunamadı (% 28.12), şeklinde ifade etmişlerdir.

Tablo 53. Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Eğitim Programları Sorunları ile Alakalı Görüşler

İfade Edilen Eğitim Programları Sorunları (N=32)	%	f
Modüler eğitim sistemi güncel değil	25	8
Eğitim Programları uygulamaya yönelik değil	18.75	6
Öğrencilerin ders yükü fazla	15.62	5
Okul sanayi işbirliği yok	6.25	2
9. Sınıfta meslek derslerinin olmayışı	3.12	1
Toplam= 22		

Tablo 53'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdür yardımcılarının % 68.74'ü şu anki eğitim programları ile ilgili sorunlarının olduğunu bildirirken % 31.26'sı şu anki eğitim programları ile ilgili sorunlarının olmadığını belirtmişlerdir. Meslek liselerinde görev yapan okul müdür yardımcıları şu anki eğitim programları sorunları ile ilgili olarak; modüler eğitim sistemi güncel değil (% 25), eğitim programları uygulamaya yönelik değil (% 18.75), öğrencilerin ders yükü fazla (% 15.62), okul sanayi işbirliği yok (% 6.25), 9. Sınıfta meslek derslerinin olmayışı (% 3.12) , şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 54. Mesleki ve Teknik Okulların Şimdiki Eğitim Programları Sorunlarına Bulunan Çözüm Önerileri

İfade Edilen Çözüm Önerileri (N=32)	%	f
Modüler eğitim sistemi güncellenmeli	21.87	7
Öğrencilerin ders yükü azaltılmalı	18.75	6
Eğitim Programları uygulamaya yönelik olmalı	6.25	2
9. Sınıfta meslek dersleri okutulmalı	3.12	1
Okul sanayi işbirliği olmalı	3.12	1
Toplam= 17		

Tablo 54'deki veriler incelendiğinde; araştırmaya katılan okul müdür yardımcılarının % 53.11'i şu anki eğitim programları sorunlarına bulunan çözüm önerileri ile ilgili olarak görüş bildirirken % 46.89'u şu anki eğitim programları sorunlarına bulunan çözüm önerileri ile ilgili olarak görüş bildirmemiştir.

Meslek liselerinde görev yapan okul müdür yardımcıları şu anki eğitim programları sorunlarına bulunan çözüm önerileri olarak; modüler eğitim sistemi güncellenmeli (% 21.87), öğrencilerin ders yükü azaltılmalı (% 18.75), eğitim programları uygulamaya yönelik olmalı (% 6.25), 9. Sınıfta meslek dersleri okutulmalı (% 3.12), okul sanayi işbirliği olmalı (% 3.12), şeklinde ifade edilmiştir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE SONUÇLAR

Bu bölümde, araştırma sonunda tartışmalar ve elde edilen sonuçlar yer almaktadır.

5.1. Tartışma

Görüşme yapılan Okul Müdürleri ve Okul Müdür Yardımcıları görev yaptıkları kurumlarda verimli bir şekilde çalışmalarının mümkün olması için kurumlarının ihtiyaçlarının en iyi şekilde karşılanmasını istemektedirler. Şu anda görevde olan Meslek Lisesi Müdürleri ve Müdür Yardımcıları geçmişte yaşadıkları ve şu anda yaşadıkları sorunların çözümünün büyük oranda bakanlık ve yetkili kurumların eğitimde yapacakları reformlara bağlamaktadırlar. Bu nedenle Devlet Planlama Teşkilatının yaptığı Beş Yıllık Kalkınma Planları hazırlanırken eğitimin uygulayıcıları olan Müdür ve Müdür Yardımcılarının görüşlerinin daha çok dikkate alınması gerektiğini söyleyebiliriz.

Müdür ve Müdür Yardımcıları Meslek Liselerinde yaşanan sorunlarla ilgili olarak birçok noktada aynı düşünceleri paylaştıklarını söyleyebiliriz. Katılımcılar geçmişte ekonomik sorunların yaşandığını belirtmişlerdir. Genel olarak görüşmeye katılanlar; eğitim kurumlarına verilen ödeneklerin yeterli olmadığını ve ödeneklerin daha fazla yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

“Devlet gözetiminde özel kesimin mesleki ve teknik eğitim geliştirme faaliyetleri teşvik edilmelidir. Kamu ve özel kesimde, örgün mesleki teknik eğitimin finansman yönünden desteklenmesine önem verilmelidir” (Geçer, 2001: 68).

Kalkınma Planlarında eğitime ayrılan ödeneklerin arttırılması ve özel sektörden destek alınması gündeme getirilmiş ancak eğitim yatırımlarının tahsis edilemediği, gerçekleşmenin istenen düzeyde olmadığı ve hedeflere ulaşamadığı görülmüştür.

“Eğitim sisteminin yeniden düzenlenmesine ilişkin politikaların uygulamaya dönüştürülmesinde başlıca araç olup, bu ödenekler zamanında ayrılmamış, ayrılan miktarlarda yıllara göre oransal olarak sürekli bir düşüş göstermiştir” (Tural, 1987: 118).

Katılımcıların çoğunluğu geçmişte olan öğretmen niteliği sorununun şu anda da devam ettiğini belirtmişlerdir. Geçmişteki nitelik sorununa çözüm olarak hizmet içi eğitim ile giderilmeye çalışıldığını ifade etmişlerdir. Şimdiki durumda öğretmen kalitesi sorunu için katılımcılar; hızlı değişerek ilerleyen teknolojiye ayak uyduramamaları ve okul sanayi işbirliğinin yeterli olmamasına neden olarak ifade etmişlerdir. Çözüm olarak ise hizmet içi eğitimlerin daha fazla ve daha kapsamlı yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Sanayi ve okul işbirliğinin yeterince gerçekleşmemesi Kalkınma Planlarında gündeme alınmıştır. Katılımcıların görüşlerinde; sanayi okul işbirliğinin istenen düzeyde sağlanamadığı belirtilmiştir. Uygulama alanlarında öğrencilerin başarılı olmaları için okulların sanayinin kullandığı teknolojiyi kullanmaları gerektiği ortaya çıkmaktadır. Öğretmen niteliği sorunları sürekli gündeme getirilmiş çözüm yolları olarak en çok tekrarlanan hizmet içi eğitim faaliyetlerinin artırılması gündeme getirilmiştir.

“Mesleki teknik eğitimde, okul sanayi işbirliğinin sağlanmasına, eğitim, istihdam ve meslek standartları arasında denge kurulmasına işaret etmektedir” (Geçer, 2001: 68). Kalkınma Planlarında öğretmenlerin iş piyasasına uygun nitelikte olarak yetiştirilmesi politikası gündeme alınırken, görüşme yapılan katılımcılar okullardaki donanım ve araç-gereçlerin teknolojinin ve iş piyasasının gerisinde kaldıklarını ifade etmektedirler. Bunun önüne geçmek için bütçeden daha fazla kaynak aktarımı yapıp araç ve gereçlerin yenilenerek okulların üretime yönelik çalışması ve sanayi ile işbirliği halinde olması gerekliliği gözden kaçırılmamalıdır. Kalkınma Planlarında tüm eğitim çalışanlarının hizmet içi eğitim ile niteliklerinin artırılacağı ilke ve politikalara alınmış gerekli çalışmalar yapılmış ama istenen sonuçlara ulaşamadığını söyleyebiliriz.

Katılımcıların çoğu geçmişte olan öğrenci niteliği sorununun şu anda da devam ettiğini belirtmişlerdir. Katılımcılar; geçmişteki öğrenci niteliği sorununu öğrencilerin bölümlerini tanımayarak gelmesine ve meslek lisesine başarısı yüksek olmayan öğrencilerin gelmesine bağlamaktadırlar. Çözüm önerisi ile alakalı olarak da ilkökul döneminde öğrencilere mutlaka rehberlik hizmeti verilmesi gerektiğini, öğrencilerin gitmek istedikleri eğitim kurumlarına bilgi edinerek ve isteyerek gitmeleri gerektiği ifade edilmiştir.

“Meslek Liselerini başarılı öğrenciler tercih etmeyip, bu okulları tercih eden öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri de orta sınıfın altındadır” (Argün, 2003: 175). Kalkınma Planlarında imkânları olmayan öğrencilere burs imkânı sağlanacağı amaçlanmıştır. Kalkınma Planlarındaki hedeflenen amaca tam ulaşamadığı görülmektedir.

“Kalkınma Planları ve Milli Eğitim şurasında öngörülmüş olmasına karşın eğitim sisteminde fırsat ve olanak eşitliği sağlama politikası, sınırlı çabalarla yerine getirilmeye çalışılmıştır. Temel eğitim ve ortaöğretim hizmetlerinin hemen hemen tümü bugün devlet tarafından finanse edilmektedir” (Tural, 1987: 119).

Katılımcıların çoğu geçmişte olan araç-gereç ve donanım sorununun şu anda da devam ettiğini belirtmişlerdir. Katılımcılar; geçmişte araç-gereç ve donanımın yetersiz olduğunu belirtirken şu anda ise araç-gereç ve donanımların hızla ilerleyen teknolojinin gerisinde kaldığını belirtmişlerdir. Çözüm olarak da; bütçeden daha fazla ödenek verilmesi gerektiğini ve okul sanayi işbirliğinin yeniden dizayn edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Kalkınma Planlarında; okulların çağın gerektirdiği araç-gereç ve donanımla düzenleneceği, sanayi okul işbirliğinin arttırılacağı ilke ve politikalarda ifade edilmiş ama hedeflere istenen düzeyde ulaşamamıştır.

Katılımcıların çoğu geçmişte olan yükseköğretim sorununun şu anda da devam ettiğini belirtmişlerdir. Katılımcılar; geçmişte öğrencilerin sınavsız yükseköğretime geçiş haklarının olmayışını ve yükseköğretime girişte katsayı engelini en önemli yükseköğretim sorunu olduğunu belirtmişlerdir. Şu anda ise yükseköğretim sorununun öğrencilerin yükseköğretimde istedikleri bölüme yerleşememelerini en önemli yükseköğretim sorunu olarak belirtmişlerdir. Çözüm olarak da; kültür derslerinin arttırılmasını ve öğrencilerin kendi müfredatlarından soru sorulması gerektiğini belirtmişlerdir.

Kalkınma Planlarında, Meslek Lisesi; öğrencileri hem iyi bir ara eleman hem de yükseköğretime öğrenci hazırlayan kurumlar olarak belirtilmektedir. Kalkınma Planlarında ilke ve politika olarak yükseköğretim önündeki yığılmaların önlenmesi için gerekli düzenlemelerin yapılacağı ifade edilmiş ama istenen hedeflere ulaşamadığı görülmüştür.

“Bu yapısal düzenlemeler için öğrenciler tarafından talep gören bölüm ve alanların sayıları arttırılmalı, bu bölüm ve alanların açılabilmesi için yetersiz olan öğretmen,

fiziki mekân, donanım eksiklikleri bakanlıkla işbirliği yapılarak giderilmeli bu konudaki bürokratik engeller kaldırılmalıdır” (Argün, 2003: 177).

Katılımcıların çoğu geçmişte olan eğitim programları sorununu şu anda da devam ettiğini belirtmektedirler. Katılımcılar; geçmişte öğrencilerin ders yükünün fazla olmasını ve modüler eğitim sisteminin olmayışını en önemli eğitim programı sorunları olduğunu belirtmişlerdir. Şu anda da öğrencilerin ders yükünün fazla olduğunu ve modüler eğitim sisteminin güncel olmadığı en önemli eğitim programı sorunları olduğunu belirtmişlerdir. Çözüm olarak da; modüler eğitim sisteminin güncellenmesi gerektiğini belirtmektedirler.

Kalkınma Planlarında; Ortaöğretim kurumları okul çeşidi şeklinde değil de program çeşidi şeklinde olan bir yapıya dönüştürülecek ve mesleki ve teknik eğitime geniş çerçeveli bir eğitim programıyla başlanacağı belirtilmiştir. Bu konuda da istenen hedeflere henüz ulaşamadığı görülmüştür.

Planlı kalkınma dönemi boyunca yapılan kalkınma planlarında, Meslek Liseleri ile ilgili hedeflenen politikaların bir kısmı gerçekleşmiş ama önemli bir kısmı da politika hedefleri adı altında planlarda yer almasına rağmen yıllarca tekrarlanmış ve sonuçlandırılmamış olduğu görülmektedir. Meslek Liselerinde hala sanayinin, iş piyasasının istediği nitelikte ara insan gücü yetiştirilemediği, okulların, öğrencilerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin sorunlarının giderilemediği sonucu bu araştırmadan çıkarılabilir.

5.2. Sonuçlar

Meslek Liselerinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin olarak, İstanbul ili Esenyurt ilçesi merkezinde bulunan meslek liselerinde halen görevde olan müdür ve müdür yardımcıları ile görüşme yoluyla iletişim kurularak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

5.2.1. Meslek Liselerindeki Ekonomik Sorunlara Ait Okul Müdürleri ve Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri

1. Okul Müdürlerinin tamamı geçmişte ekonomik sorunlar olduğunu belirtmiştir. Okul Müdürleri, ödenek yetersizliğini en önemli ekonomik sorun olarak belirtmişlerdir.
2. Okul Müdürlerinin çoğunluğu geçmişteki ekonomik sorunlara çözüm bulunamadığını belirtmişlerdir.
3. Okul Müdürlerinin tamamı şu anda da ekonomik sorunların devam ettiğini belirtmiştir. Okul Müdürleri, ödenek yetersizliğini en önemli ekonomik sorun olarak belirtmişlerdir.
4. Okul Müdürlerin çoğunluğu şu anki ekonomik sorunlara çözüm yolu olarak, devlet bütçesinden ödeneğin artırılması gerektiğini belirtmişlerdir.
5. Okul Müdür Yardımcılarının büyük çoğunluğu geçmişte ekonomik sorunlar olduğunu belirtirken azınlığı geçmişte ekonomik sorunlar olmadığını belirtmiştir. Okul Müdür Yardımcıları, ödenek yetersizliğini en önemli ekonomik sorun olarak belirtmişlerdir.
6. Okul Müdür Yardımcıları çoğunluğu geçmişteki ekonomik sorunlara çözüm bulunamadığını belirtmiştir.
7. Okul Müdür Yardımcılarının büyük çoğunluğu şu anda da ekonomik sorunların devam ettiğini belirtirken azınlığı şu anda ekonomik sorun olmadığını belirtmiştir. Okul Müdür Yardımcıları, ödenek yetersizliğini en önemli ekonomik sorun olarak belirtmişlerdir.
8. Okul Müdür Yardımcılarının çoğunluğu şu anki ekonomik sorunlara çözüm yolu olarak, devlet bütçesinden ödeneğin artırılması gerektiğini belirtmişlerdir.

5.2.2. Meslek Liselerindeki Öğretmen Niteliği Sorunlarına Ait Okul Müdürleri ve Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri

1. Okul Müdürlerinin çoğunluğu geçmişte öğretmen niteliği sorunları olduğunu belirtirken azınlığı geçmişte öğretmen niteliği sorunları bulunmadığını belirtmiştir. Okul Müdürleri, öğretmenler arası farklılıkların en önemli öğretmen niteliği sorunu olduğunu belirtmişlerdir.
2. Okul Müdürlerinin çoğunluğu geçmişteki öğretmen niteliği sorunlarına çözüm yolu olarak, hizmet içi eğitim ve okul sanayi işbirliği yapılarak öğretmen niteliğinin artırıldığı belirtmişlerdir.
3. Okul Müdürlerinin tamamı şu anda da öğretmen niteliği sorunlarının devam ettiğini belirtmiştir. Okul Müdürleri, öğretmen işletme işbirliği ve teknolojiye ayak uyduramamanın en önemli öğretmen niteliği sorunları olduğunu belirtmişlerdir.
4. Okul Müdürlerin çoğunluğu şu anki öğretmen niteliği sorunlarına çözüm yolu olarak, öğretmenlere devamlı hizmet içi eğitim verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.
5. Okul Müdür Yardımcılarının çoğunluğu geçmişte öğretmen niteliği sorunları olduğunu belirtirken azınlığı geçmişte öğretmen niteliği sorunları olmadığını belirtmiştir. Okul Müdür Yardımcıları, mesleki yetersizliğin en önemli öğretmen niteliği sorunu olduğunu belirtmişlerdir.
6. Okul Müdür Yardımcıları çoğunluğu geçmişteki öğretmen niteliği sorunlarına çözüm yolu olarak, hizmet içi eğitim ile öğretmen niteliği sorununun aşıldığını belirtmiştir.
7. Okul Müdür Yardımcılarının büyük çoğunluğu şu anda da öğretmen niteliği sorunlarının devam ettiğini belirtirken azınlığı şu anda öğretmen niteliği sorunlarının olmadığını belirtmiştir. Okul Müdür Yardımcıları, öğretmen atama yetersizliğini en önemli öğretmen niteliği sorunu olarak belirtmişlerdir.
8. Okul Müdür Yardımcılarının çoğunluğu şu anki öğretmen niteliği sorunlarına çözüm yolu olarak, öğretmenlere devamlı hizmet içi eğitim verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

5.2.3. Meslek Liselerindeki Öğrenci Niteliği Sorunlarına Ait Okul Müdürleri ve Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri

1. Okul Müdürlerinin tamamı geçmişte öğrenci niteliği sorunları olduğunu belirtmiştir. Okul Müdürleri, öğrencilerin bölümlerini tanımamasını en önemli öğrenci niteliği sorunu olduğunu belirtmişlerdir.
2. Okul Müdürlerinin çoğunluğu geçmişteki öğrenci niteliği sorunlarına çözüm yolu olarak, çözümün bulunamadığını belirtmişlerdir.
3. Okul Müdürlerinin büyük çoğunluğu şu anda da öğrenci niteliği sorunlarının devam ettiğini belirtirken azınlığı şu anda öğrenci niteliği sorunlarının olmadığını belirtmiştir. Okul Müdürleri, öğrenci başarısının yetersizliğini en önemli öğrenci niteliği sorunları olduğunu belirtmişlerdir.
4. Okul Müdürlerin çoğunluğu şu anki öğrenci niteliği sorunlarına çözüm yolu olarak, okullara yetenek sınavı ile öğrenci alınması gerektiğini belirtmişlerdir.
5. Okul Müdür Yardımcılarının çoğunluğu geçmişte öğrenci niteliği sorunları olduğunu belirtirken azınlığı geçmişte öğrenci niteliği sorunları olmadığını belirtmiştir. Okul Müdür Yardımcıları, öğrenci seviyelerinin düşüklüğünü en önemli öğrenci niteliği sorunu olduğunu belirtmişlerdir.
6. Okul Müdür Yardımcıları çoğunluğu geçmişteki öğrenci niteliği sorunlarına çözüm yolu olarak, çözüm yolu bulunamadığını belirtmiştir.
7. Okul Müdür Yardımcılarının büyük çoğunluğu şu anda da öğrenci niteliği sorunlarının devam ettiğini belirtirken azınlığı şu anda öğrenci niteliği sorunlarının olmadığını belirtmiştir. Okul Müdür Yardımcıları, öğrenci başarısının yetersizliğini en önemli öğrenci niteliği sorunu olarak belirtmişlerdir.
8. Okul Müdür Yardımcılarının çoğunluğu şu anki öğrenci niteliği sorunlarına çözüm yolu olarak, okullara yetenek sınavı ile öğrenci alınması gerektiğini belirtmişlerdir.

5.2.4. Meslek Liselerindeki Araç-Gereç ve Donanım Sorunlarına Ait Okul Müdürleri ve Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri

1. Okul Müdürlerinin büyük çoğunluğu geçmişte araç-gereç ve donanım sorunları olduğunu belirtirken azınlığı geçmişte araç-gereç ve donanım sorunları olmadığını belirtmişlerdir. Okul Müdürleri, araç-gereç ve donanım yetersizliğini en önemli araç-gereç ve donanım sorunu olduğunu belirtmişlerdir.
2. Okul Müdürlerinin çoğunluğu geçmişteki araç-gereç ve donanım sorunlarına çözüm yolu olarak, devlet desteği ile çözüldüğünü belirtmişlerdir.
3. Okul Müdürlerinin büyük çoğunluğu şu anda da araç-gereç ve donanım sorunlarının devam ettiğini belirtirken azınlığı şu anda araç-gereç ve donanım sorunlarının olmadığını belirtmiştir. Okul Müdürleri, okuldaki araçların teknolojinin gerisinde olmasının en önemli araç-gereç sorunları olduğunu belirtmişlerdir.
4. Okul Müdürlerin çoğunluğu şu andaki araç-gereç ve donanım sorunlarına çözüm yolu olarak, okul sanayi işbirliği yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.
5. Okul Müdür Yardımcılarının büyük çoğunluğu geçmişte araç-gereç ve donanım sorunları olduğunu belirtirken azınlığı geçmişte araç-gereç ve donanım sorunları olmadığını belirtmiştir. Okul Müdür Yardımcıları, araç-gereç ve donanım yetersizliğini en önemli araç-gereç ve donanım sorunu olduğunu belirtmişlerdir.
6. Okul Müdür Yardımcıları çoğunluğu geçmişteki araç-gereç ve donanım sorunlarına çözüm yolu olarak, devlet bütçesinden pay ayrıldığını belirtmiştir.
7. Okul Müdür Yardımcılarının büyük çoğunluğu şu anda da araç-gereç ve donanım sorunlarının devam ettiğini belirtirken azınlığı şu anda araç-gereç ve donanım sorunlarının olmadığını belirtmiştir. Okul Müdür Yardımcıları, araç-gereç ve donanım yetersizliğini en önemli araç-gereç ve donanım sorunu olarak belirtmişlerdir.
8. Okul Müdür Yardımcılarının çoğunluğu şu andaki araç-gereç ve donanım sorunlarına çözüm yolu olarak, devlet bütçesinden daha fazla pay ayrılması gerektiğini belirtmişlerdir.

5.2.5. Meslek Liselerindeki Yükseköğretim Sorunlarına Ait Okul Müdürleri ve Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri

1. Okul Müdürlerinin çoğunluğu geçmişte yükseköğretim sorunları olduğunu belirtirken azınlığı geçmişte yükseköğretim sorunları olmadığını belirtmişlerdir. Okul Müdürleri, öğrencilerin sınavsız yükseköğretime geçiş haklarının olmayışının en önemli yükseköğretim sorunu olduğunu belirtmişlerdir.
2. Okul Müdürlerinin çoğunluğu geçmişteki yükseköğretim sorunlarına çözüm yolu olarak, öğrencilerin sınavsız yükseköğretime geçiş hakkı ile çözüldüğünü belirtmişlerdir.
3. Okul Müdürlerinin çoğunluğu şu anda da yükseköğretim sorunlarının devam ettiğini belirtirken azınlığı şu anda yükseköğretim sorunlarının olmadığını belirtmiştir. Okul Müdürleri, öğrencilerin yükseköğretimde istedikleri alana yerleşememelerinin en önemli araç-gereç sorunları olduğunu belirtmişlerdir.
4. Okul Müdürlerin çoğunluğu şu anki yükseköğretim sorunlarına çözüm yolu olarak, kültür derslerinin artırılması gerektiğini belirtmişlerdir.
5. Okul Müdür Yardımcılarının büyük çoğunluğu geçmişte yükseköğretim sorunları olduğunu belirtirken azınlığı geçmişte yükseköğretim sorunları olmadığını belirtmiştir. Okul Müdür Yardımcıları, öğrencilerin sınavsız yükseköğretime geçiş haklarının olmayışının en önemli yükseköğretim sorunu olduğunu belirtmişlerdir.
6. Okul Müdür Yardımcıları çoğunluğu geçmişteki yükseköğretim sorunlarına çözüm yolu olarak, öğrencilerin sınavsız yükseköğretime geçiş hakkı tanındı olarak belirtmiştir.
7. Okul Müdür Yardımcılarının yarısı şu anda da yükseköğretim sorunlarının devam ettiğini belirtirken yarısı şu anda yükseköğretim sorunlarının olmadığını belirtmiştir. Okul Müdür Yardımcıları, üniversiteyi kazanamamalarının en önemli yükseköğretim sorunu olduğunu belirtmişlerdir.
8. Okul Müdür Yardımcılarının çoğunluğu şu anki yükseköğretim sorunlarına çözüm yolu olarak, öğrencilerin yükseköğretime geçişte kendi müfredatlarından soru sorulması gerektiğini belirtmişlerdir.

5.2.6. Meslek Liselerindeki Eğitim Programları Sorunlarına Ait Okul Müdürleri ve Okul Müdür Yardımcıları Görüşleri

1. Okul Müdürlerinin büyük çoğunluğu geçmişte eğitim programları ile ilgili sorunlar olduğunu belirtirken azınlığı geçmişte eğitim programları ile ilgili sorunlar olmadığını belirtmişlerdir. Okul Müdürleri, öğrencilerin ders yükünün fazla olmasının en önemli eğitim programı sorunu olduğunu belirtmişlerdir.
2. Okul Müdürlerinin çoğunluğu geçmişteki eğitim programları ile ilgili sorunlara çözüm yolu olarak, modüler eğitim sistemine geçiş ile eğitim programı sorununun çözüldüğünü belirtmişlerdir.
3. Okul Müdürlerinin büyük çoğunluğu şu anda da eğitim programları ile ilgili sorunlarının devam ettiğini belirtirken azınlığı şu anda eğitim programları ile ilgili sorunlarının olmadığını belirtmiştir. Okul Müdürleri, öğrencilerin ders yükünün fazla olmasının en önemli eğitim programları sorunu olduğunu belirtmişlerdir.
4. Okul Müdürlerin çoğunluğu şu anki eğitim programları ile ilgili sorunlara çözüm yolu olarak, modüler eğitim sisteminin güncellenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.
5. Okul Müdür Yardımcılarının çoğunluğu geçmişte eğitim programları ile ilgili sorunlarının olduğunu belirtirken azınlığı geçmişte eğitim programları sorunlarının olmadığını belirtmiştir. Okul Müdür Yardımcıları, modüler eğitim sisteminin olmayışını en önemli eğitim programları sorunu olduğunu belirtmişlerdir.
6. Okul Müdür Yardımcıları çoğunluğu geçmişteki eğitim sorunları ile ilgili sorunlarına çözüm yolu olarak, modüler eğitim sistemine geçilerek çözüldüğünü belirtmiştir.
7. Okul Müdür Yardımcılarının çoğunluğu şu anda da eğitim programları ile ilgili sorunlarının devam ettiğini belirtirken azınlığı şu anda eğitim programları ile ilgili sorunlarının olmadığını belirtmiştir. Okul Müdür Yardımcıları, modüler eğitim sisteminin güncel olmayışının en önemli eğitim programı sorunu olduğunu belirtmişlerdir.
8. Okul Müdür Yardımcılarının çoğunluğu şu anki eğitim programları ile ilgili sorunlarına çözüm yolu olarak, modüler eğitim sisteminin güncellenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

5.3. Öneriler

Araştırma bulgularına dayanarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarına ödenen bütçe payı gözden geçirilerek iyileştirici düzenlemeler yapılabilir.
2. Okul ve Sanayi arasındaki işbirliği tekrar gözden geçirilerek düzenleme yapılabilir.
3. Daha kapsamlı hizmet içi eğitim programları düzenlenerek öğretmenler arası nitelik farklılıkları azaltılabilir veya ortadan kaldırılabilir.
4. Meslek Liselerindeki atölyelerde bulunan, teknolojinin gerisinde kalmış araç-gereç ve donanımların yerine iş piyasası ile rekabet edebilecek, çağın gereklerine uygun araç-gereç ve donanımların temini için devlet bütçesinden daha fazla ödenek ayrılmalıdır.
5. Okulların kendi alanları ile ilgili hem özel sektöre hem de kamuya üretim yapar hale getirilmeleri sağlanabilir.
6. Meslek Liselerindeki öğretmenlerin sosyo-ekonomik durumlarının iyileştirilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.
7. Meslek Lisesi öğrencilerinin üniversite eğitiminde kendi alanlarında istedikleri bölümlere yerleşmeleri için gerekli düzenlemeler yapılabilir.
8. Meslek ve Teknik Eğitim Kurumları ile alakalı politikalar ve uygulamalar belirlenirken amaçlar iyi belirlenmeli ve bu amaçlara ulaşmayı sağlayacak yöntemler iyi değerlendirilmelidir.
9. Meslek ve Teknik Eğitim Kurumlarından mezun olanların istihdamı ile alakalı özel sektörde kendi mesleklerine göre olan alanlarda zorunlu işe alımı sağlayıcı düzenlemeler yapılabilir.
10. Meslek ve Teknik Eğitim Kurumlarının eğitim programları güncellenerek gelişen teknolojiye ayak uyduracak şekilde düzenlenmelidir.

Araştırmacılar İçin Öneriler:

1. Meslek Liselerinde öğrencilerin okulları ile ilgili görüşleri araştırılabilir.
2. Meslek Lisesi mezunlarının mezuniyet sonrası çalışma koşulları araştırılabilir.
3. Meslek Lisesi öğretmenlerinin sorunlarının neler olduğu ve çözüm yolları ile ilgili görüşleri araştırabilir.
4. Meslek Lisesi öğrencilerinin Yükseköğretim ile ilgili beklentilerinin neler olduğu araştırılabilir.
5. Özel sektörde Meslek Lisesi mezunlarının iş verimliliği araştırılabilir.
6. Meslek Lisesi öğrencilerinin okudukları branşı nasıl seçtikleri ve şu anki görüşlerinin neler olduğu araştırılabilir.
7. Meslek Lisesi öğrencilerinin velilerinin çocuklarını bu okullara gönderme sebepleri araştırılabilir.
8. Planlı Kalkınma Döneminde eğitime ayrılan bütçeden, Meslek Liselerine düşen ödeneklerin yıllara göre dağılımı araştırılabilir.
9. Meslek Lisesi yöneticilerinin okulların yönetimi ile ilgili sorunları araştırılabilir.
10. Planlı Kalkınma Döneminde, Meslek Lisesi öğrencilerinin sayısal değişimi ve nedenleri araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Âdem, Mahmut. (1977). *Eğitim Planlaması*: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Yayın No: 68, Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Âdem, Mahmut. (1982). *Kalkınma Planlarında Eğitimimizin Hedefleri ve Finansmanı*. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Yayın No: 109, Sevinç Matbaası.
- Aklan, Cevat ve Hıfzı Doğan ve İlhan Sezgin. (1998). *Mesleki ve Teknik Eğitim Esasları (Kavramlar, Gelişmeler, Uygulamalar, Yönelmeler)*. Ankara: Alkım Yayınları.
- Akpınar, Aişe ve Ercan, Hakan. (Mayıs, 2002). "Mesleki ve Teknik Eğitim Sistemi Raporu" *Ulusal Gözlemevi Ülke Raporu (Türkiye 2001)*. Avrupa Eğitim Vakfı, Ankara.
- Aksoy, Hasan Hüseyin. (Şubat, 1995). "Endüstriyel Teknik Ortaöğretim Mezunlarının Eğitim-İstihdam İlişkileri". Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akyüz, Yahya. (1993). *Türk Eğitim Tarihi*. (IV. Baskı). Kültür Koleji Yayınları 2. İstanbul Bayrak Matbaası.
- Argün, Hayriye. (2003). "Planlı Kalkınma Döneminde (1963-2002) Mesleki ve Teknik Eğitim (Gelişmeler, Uygulamalar ve Sorunlar)". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aytek, Bintuğ. (1978). *Yönetim Görevleri*. Ankara: AİTİA Yayınları.
- Doğan, Hıfzı. (1983). *Cumhuriyet Döneminde Eğitim*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı. Yayın No: 91. Milli Eğitim Basımevi.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (1963). *Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)*. Ankara: Başbakanlık Devlet Matbaası.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (1967). *İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972)*. Ankara: Başbakanlık Devlet Matbaası.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (1967). *İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972). Özet*. Ankara: Türkiye İş Bankası A.Ş Genel Müdürlüğü İktisadi Araştırmalar Müdürlüğü.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (1972a). *Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977)*. Ankara: Başbakanlık Devlet Matbaası.

- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (1973). *Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977) Özet*. Ankara: Türkiye İş Bankası A.Ş Genel Müdürlüğü İktisadi Araştırmalar Müdürlüğü.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (1979). *Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983)*.Ankara: Yayın No: 1664.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (1984). *Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989)*.Ankara: Başbakanlık Devlet Matbaası.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (1989). *Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994)*. Ankara: Yayın No: 2174.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (1995). *Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)*.Ankara: Yayın ve Basım Şube Müdürlüğü.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (2000a). *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)*.Ankara: Başbakanlık.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (2007). *Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2007-2013)*.Ankara: Başbakanlık.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (2014). *Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2014-2018)*. Ankara: Başbakanlık.
- Dülger, İlhan.(13-24 Haziran 1994).*Türk Kalkınma Planlaması İçinde İnsan Gücü ve Eğitim Planlarının Yeri* “Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim Geliştirme Projesi Kapsamında Yapılan Eğitim Planlaması Semineri” için hazırlanmıştır. Ankara.
- Fidan, Nurettin ve Erden, Münire. (1987). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Repa Eğitim Yayınları.
- Geçer, Arif. (2001).“*Türkiye’de Ortaöğretim Düzeyinde Mesleki Teknik Eğitim Mezunlarının İstihdamı ve Verimliliği*”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Güçlüol, Kemal.(13-14 Nisan 1991). *Eğitim Planlaması ve Eğitim Sorun*. Eğitimde arayışlar 1. Sempozyum Özel Kültür Okulları Eğitim Araştırma Geliştirme Merkezi.
- Gümüş, Metin ve Tekin, M. (2005).“*Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Nitelikli Yetiştirilmesi ve Mezunlarının İstihdam İmkânları*”. AB Kopenhag Süreci ve Maastricht Bildirgesi Açısından Türkiye’de Mesleki Öğretim ve Eğitimi Bekleyen Zorluklar Uluslararası Konferansı, Ankara.

- Karayalçın, Yaşar. (1969).“*Eğitim Planlaması Ders Notları*”. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Kaya, Y. Kemal. (1993).“*İnsan Yetiştirme Düzenimize Yeni Bir Bakış Eğitimde Model Arayışı*”. Ankara: Gazi Üniversitesi, Bilim Yayınları
- Kenar, Necdet. (Nisan, 2010).“*Mesleki ve Teknik Eğitim Sisteminin Genel Değerlendirilmesi*”. MESS Eğitim Vakfı.
- Kirk, J. ve Miller, M. L. (1986).“*Reliability and validity in qualitative research*”. Beverly Hills, CA: Sage.
- Küçük, Mehmet. (2006).“*Kız Meslek Liselerinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri*”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1978).*Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1997). *Milli Eğitimde Hedefler*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). *Geçmişten Günümüze Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2012). *Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı*. Antalya.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (Ocak, 2014).*Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2013-2014*. Web: https://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2013_2014. pdf adresinden 08 Ocak 2014’da alınmıştır.
- Özgü, Tahir. (1987). *Eğitim Ekonomisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Açık öğretim Fakültesi, Yayın No: 88.
- Sakaoğlu, Necdet. (1992).*Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi*. İletişim Yayınları.
- Türkiye İşveren Sendikası Konfederasyonu [TİSK]. (1997). “*Türkiye’de ve Dünyada Mesleki Eğitim*”. Ankara.
- Tural, Necla. (1987).“*Planlı Dönemde Temel Eğitim ve Ortaöğretim Yeniden Düzenlenmesi ile ilgili Politikalar ve Uygulamalar*”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Turan, Kemal. (1992).*Mesleki Teknik Eğitimin Gelişmesi ve Mehmet Rüştü Uzel*. Milli Eğitim Basımevi.
- Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği [TÜSİAD]. (1999). “*Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması*”. Ankara.

Uluğ, Fevzi, Başdoğan, Huseyin ve Topukcu, Huseyin. (1990).*Türkiye'nin Eğitim Politikası*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası. Yayın No: 1990-5, Hilal Matbaacılık.

Uluğ, Fevzi. (1990). *Eğitim Planlamasında Başarı Koşulları*. Ankara: Film Radyo Televizyon ile Eğitim Merkezi Matbaası.

Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan.(2011).*Nitel Araştırma Yöntemleri*.(8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zengingönül, Oğul. (1998).*Avrupa Birliğinde Mesleki ve Teknik Eğitime Yeni Yaklaşımlar ve Türkiye için bir Uyum Analizi*. Ankara: TOBB Yayınları.

EKLER

EK 1: GÖRÜŞME FORMU

EK 2: MİLLİ EĞİTİM ONAYI

EK 1 GÖRÜŞME FORMU

Bu görüşme formundaki sorular İstanbul ili Esenyurt ilçesindeki meslek liselerinde görev yapan yöneticilere yöneltilecektir. Görüşülen kişilerin kimlikleri açıklanmayacaktır.

Zeynel Abidin ULUĞ

A-Kişisel Bilgiler

- 1.Cinsiyet : a) Kadın b) Erkek
- 2.Mezuniyet : a)Y. Lisans b) Lisans c) Ön Lisans
- 3.Branşı : a) Meslek dersi b) Kültür Dersi
- 4.Okuldaki Görevi : a) Müdür b) Müdür Yardımcısı
- 5.Meslekteki Görev Yılı : .....
- 6.Okuldaki Görev Yılı : .....

B-Görüşme Soruları

1.Geçmişten günümüze bakıldığında meslek liseleri ile ilgili olarak ekonomik sorunlar neler olmuştur ve nasıl çözüm yolları bulunmuştur? Şu anki durum nedir ve çözüm önerileriniz nelerdir?

2.Geçmişten günümüze bakıldığında meslek liseleri ile ilgili olarak öğretmen niteliği sorunları neler olmuştur ve nasıl çözüm yolları bulunmuştur? Şu anki durum nedir ve çözüm önerileriniz nelerdir?

3.Geçmişten günümüze bakıldığında meslek liseleri ile ilgili olarak öğrenci niteliği sorunları neler olmuştur ve nasıl çözüm yolları bulunmuştur? Şu anki durum nedir ve çözüm önerileriniz nelerdir?

4.Geçmişten günümüze bakıldığında meslek liseleri ile ilgili olarak araç-gereç ve donanım sorunları neler olmuştur ve nasıl çözüm yolları bulunmuştur? Şu anki durum nedir ve çözüm önerileriniz nelerdir?

5.Geçmişten günümüze bakıldığında meslek liseleri ile ilgili olarak yükseköğretim sorunları neler olmuştur ve nasıl çözüm yolları bulunmuştur? Şu anki durum nedir ve çözüm önerileriniz nelerdir?

6.Geçmişten günümüze bakıldığında meslek liseleri ile ilgili olarak eğitim programları ile ilgili olarak sorunlar neler olmuştur ve nasıl çözüm yolları bulunmuştur? Şu an durum nedir ve çözüm önerileriniz nelerdir?

EK 2: MİLLİ EĞİTİM ONAYI

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 45736428/100/4060481

30/12/2013

Konu: Tez Çalışması Hk.

VALİLİK MAKAMINA

İlgi :Esenyurt İlçe Millî Eğitim Müdürlüğünün 24/12/2013 tarih ve 19436 sayılı yazısı.

İlimiz Esenyurt İlçesi Kıraç İMKB Teknik ve Endürtri Meslek Lisesi İnşaat Teknolojisi Öğretmeni Zeynel Abidin ULUĞ'un Sabahattin Zaim Üniversitesinde yapmakta olduğu Yüksek Lisans Eğitimi sebebiyle tez konusu olan "Okul Yöneticilerinin Gözüyle Meslek Liselerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri" hakkında Esenyurt İlçesinde faaliyet gösteren ve ekli listede yer alan okul müdürlüklerinde görev yapan idarecilere ekli görüşme formunda yer alan soruları yönelterek tez çalışması yapılması ilgi yazı ekinde alınan dilekçede talep edilmektedir.

İlimiz Esenyurt İlçesi Kıraç İMKB Teknik ve Endürtri Meslek Lisesi İnşaat Teknolojisi Öğretmeni Zeynel Abidin ULUĞ'un tez konusu olan "Okul Yöneticilerinin Gözüyle Meslek Liselerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri" hakkında Esenyurt İlçesinde faaliyet gösteren ve ekli listede yer alan okul müdürlüklerinde görev yapan idarecilere ekli görüşme formunda yer alan soruları yönelterek tez çalışması yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Dr. Muammer YILDIZ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
30/12/2013

Harun KAYA
Vali a.
Vali Yardımcısı

EKİ:İlgi yazı ve ekleri. (6 sayfa)

ÖZGEÇMİŞ

- Adı-Soyadı** : Zeynel Abidin ULUĞ
- Sürekli Adresi** : Altınşehir Mah. 3012 Sok. Manas Evleri 1. Etap B Blok
No:3 Adıyaman. Tel: 0505 357 49 02
- Doğum Yeri ve Yılı** : Adıyaman – 1979
- Yabancı Dili** : İngilizce
- İlköğretim** : Adıyaman Yavuz Selim İlkokulu – 1991
Adıyaman Gazi Ortaokulu – 1994
- Ortaöğretim** : Adıyaman Gölbaşı Sağlık Meslek Lisesi - 1998
- Lisans** : Sakarya Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Yapı
Öğretmenliği – 2007
Harran Üniversitesi Mühendislik Fakültesi İnşaat
Mühendisliği – Şubat, 2016
- Çalışma Hayatı** : 2001 yılında Sakarya Hocaköy Sağlık Ocağında Sağlık
Memuru olarak göreve başladı. (2003-2010) yıllarında
Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesinde Sağlık
Memuru olarak görev yaptı. 2011-2014 tarihleri
arasında kurumlar arası geçişle atandığı Kıraç İMKB
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde, 2014 tarihinden
itibaren de Adıyaman Mesleki ve Teknik Anadolu
Lisesinde İnşaat Teknolojileri Öğretmeni-
İnşaat Mühendisi olarak görev yapmaktadır.